Andrea
CAMILLERI

Komiser Montalbano Serisi - 1

SUYUN ŞEKLİ

Çevirmen: Semih Topçu

Mylos
Kitap

**Mutlaka okumanız gereken 50 polisiye yazarından biri,
İtalyan polisiyesinin ustası Andrea Camilleri.**

**Andrea Camilleri ile bütünleşmiş,
tüm dünyada tanınan
Komiser Salvo Montalbano.**

Komiser Montalbano serisinin ilk kitabı *Suyun Şekli*'nde Camilleri, İtalya ve Sicilya'nın gerçekliğine ayna tutuyor. Roman, İtalyan toplumunun ataletine, kurumların yozlaşmasına ve yerleşik düzenin devam etmesine karşı gözü kapalı takınılan toplumsal tavrın bir eleştirisi. Montalbano'nun derdi, ne bireysel bir adalet anlayışı ne de keskin bir sonuca ulaşmak. Her ne kadar kimi zaman toplum tarafından, kimi zaman üstleri, hatta mağdurlar tarafından istenmese dahi Montalbano gerçeğin peşinde koşuyor.

İtalya'nın karmaşık politika-kilise-mafya üçgeninde şekillenen yapısını öğrenmek ve daha da önemlisi, İtalyan polisiyesinin efsane yazarlarından Andrea Camilleri ile tanışmak istevenler için...

Mylo Kitap
9786059708517

SUYUN ŞEKLİ

Andrea Camilleri

İtalyanca Aslından Çeviren
Semih Topçu

Mylos
Kitap

Mylos Kitap - 26

Suyun Şekli
Andrea Camilleri

ISBN: 9786059708517
1. Basım: Şubat 2021, İstanbul

Yayın Yönetmeni: Özlem Özdemir
İtalyancadan Çeviren: Semih Topçu
Editör: Bülent Ayyıldız
Son Okuma: Yoldaş Özdemir
Kapak Tasarım: Serra Sönmez
Sayfa Tasarım: Eren Taymaz

La forma dell'acqua, Andrea Camilleri
© 1994 Sellerio Editore, Palermo
All rights reserved

Mylos Yayın Grubu Yayıncılık
Danışmanlık Hiz. Ltd. Şti.

Sertifika No: 32763

Adres: Caferağa Mah. Dr. Şakirpaşa Sok.
No:3/A Kadıköy/İstanbul
E-mail: bilgi@mylosyayingrubu.com
web: mylosyayingrubu.com

© 2021 Mylos Yayın Grubu Yayıncılık Danışmanlık Hiz. Ltd. Şti.
Bu eserin yayın hakkı saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, çoğaltılamaz, basılamaz. Elektronik ortamlarda yayınlanamaz.

Baskı: 12. Matbaa
Adres: Seyrantepe Mah.
İbrahim Karaoğlanoğlu Cad. No:35/1
Kağıthane - İstanbul
Sertifika No: 46618

SUYUN ŞEKLİ

Andrea Camilleri

İtalyanca Aslından Çeviren
Semih Topçu

Mylos
Kitap

BİR EFSANE: ANDREA CAMILLERI

Andrea Camilleri (1925-2019) İtalyan polisiye edebiyatının efsanesidir. 1925 yılında Agrigento, Sicilya'da doğan yazar, 2019 yılında 94 yaşında yaşama veda etmiştir. Yaşamöyküsüne bakıldığında tiyatrodan radyoya, sinemadan televizyona, polisiye romanlardan senaryolara çok farklı alanlarda kültür üretimine katkıda bulunmuş önemli bir isimdir. Ancak Camilleri'ye asıl ün getiren, başkahramanı Komiser Salvo Montalbano etrafında kurguladığı polisiye romanlarıdır. Eserleri -Türkçe dahil-[1] pek çok dile çevrilen Sicilyalı yazar için polisiye edebiyat bir varoluş biçimidir. 2008 yılında *Daily Telegraph* gazetesinde yayımlanan, ölmeden önce okunması gereken 50 polisiye yazarı listesinde yer alır.[2] Yazarın artık bir külte dönüşen serisi Montalbano ve Camilleri o derece önem kazanmıştır ki, Università degli Studi di Cagliari (Cagliari Üniversitesi) tarafından çıkartılan Andrea Camilleri ve eserlerini temel alan ve bunun da ötesinde polisiye edebiyata ilişkin çalışmaların yer aldığı bilimsel/akademik nitelikli bir dergi olan *Quaderni camilleriani*'ye ilham kaynağı olmuştur.

---

1 Daha önce Andrea Camilleri'nin dilimize kazandırılan eserleri; *Unvansız Maktul*, Çeviren Neyyire Gül Işık, YKY, 2018; *Montalbano ile Bir Ay*, Çeviren Sema Tuksaval, İnkılap Kitabevi, 2000; *Tindari Gezisi*, Çeviren Erdal Turan, Everest, 2003; *At Hamlesi*, Çeviren Erdal Turan, Everest, 2001; Carlo Lucarelli ile birlikte yazdığı *Kırmızı Balık Cinayeti*, Çeviren Güliz Akyüz Yıldırım, Sel, 2011.

2 Pezzotti, Barbara, "Andrea Camilleri's Imaginary Vigàta: Between Formula and Innovation", içinde *Serial Crime Fiction, Dying for More*, Edited by Jean Anderson, Carolina Miranda and Barbara Pezzotti, Victorian University of Wellington, New Zealand, Palgrave, 2015, s. 155.

Öyle ki, bugün artık Andrea Camilleri ve romanlarının başkahramanı Komiser Salvo Montalbano isimleri yan yana anılmakta, neredeyse eşanlamlı olarak kullanılmaktadır.

Camilleri, eserlerinin ilham noktasını İtalya'nın gerçekliğinde, Sicilya'nın gerçek suçlarından, diğer bir deyişle sıklıkla üçüncü sayfa haberlerinde bulur. Bununla birlikte İtalya'nın ve Sicilya'nın geçmişini şekillendiren tarihsel olaylar ve hayran olduğu başka yazarların edebi eserleri Camilleri'nin Montalbano maceralarının ilham noktasıdır.[3]

Andrea Camilleri'nin yarattığı Montalbano karakterini günümüz İtalyan polisiye edebiyatının en bilinen figürü olarak nitelendirmek yanlış olmaz. Bu karakter, fiziksel olarak ve temel nitelikleri açısından dikkat çekicidir: Bekâr, yakışıklı ve alımlıdır. Mesleği el verdiğince hayattan keyif almaya önem verir, kaliteli şarap içer ve okumayı sever. Önemli bir özelliği de yemek yemeyi sevmesidir. Bir nevi gurmedir; kaliteli yemeğe düşkündür, hatta kimi zaman insanların karakter yapısını ve özelliklerini yemek yeme alışkanlıkları ile tercihlerine göre belirler.[4] Ancak Komiser Montalbano için okumak, yemek yemekten çok daha önemlidir. Montalbano'nun evi adeta kitaplarla dolu bir kütüphanedir.[5]

Konuşurken yazarlardan alıntı yapar, edebiyata inanır ve kitapların eşsiz bir değeri olduğunu düşünür. Polisiye edebiyat türünün dedektif özelliklerini bünyesinde toplayan, entelektüel, alımlı ve başarılı Montalbano'nun ismi de oldukça ilgi çekicidir: Andrea Camilleri, İspanyol yazar Manuel Vázquez Montalbán ve onun yazım

3 A.g.e., s. 157.
4 Serkowska, Hanna, "Sedurre con il giallo. Il caso di Andrea Camilleri", *Cahiers d'études italiennes*, 5, 2006, s. 167.
5 A.g.e., s. 167.

tarzına hayranlığı sonucunda, sevdiği yazarı anıştırmak için yarattığı karaktere bu ismi verir. Bu noktada Salvo Montalbano'nun isminin kökeni olan yazarın eserlerini maceralarında sıklıkla okuması oldukça doğaldır.[6]

Bu amansız Komiser Salvo Montalbano'nun hikâyesi 1994 yılında başlar. 1994 yılında Sellerio Yayınevi tarafından Andrea Camilleri'nin ilk polisiye romanı *La forma dell'acqua* (Suyun Şekli) yayımlanır. Bu eser, Komiser Salvo Montalbano maceralarının ilkidir. Sözkonusu macera, daha sonraları bir seriye dönüşecek Montalbano hikâyelerinin ilki olmakla birlikte, tipik bir Sicilya kasabası olan hayali Vigàta'nın da yer aldığı ilk kitaptır. Vigàta, Sicilya'nın yaşadığı sosyal ve kültürel değişimlerin yansımasıdır. 1996 yılında yayımlanan *Il cane di terracotta* ve *Il ladro di merendine* başlıklı romanlar Komiser Montalbano'nun kişilik özelliklerinin belirginleşmeye başladığı ve edebiyat dünyasında yerini sağlamlaştırmaya doğru ilk adımlarını attığı eserlerdir. Bu uzun soluklu roman serisinde Andrea Camilleri toplam 22 roman kaleme alır. Sözkonusu maceralar sayıca çok gözükmekle birlikte Andrea Camilleri'nin en önemli başarılarından biri kendisine dair önyargıları kırarak, çok yazmanın, çok sayıda eser vermenin olumsuz bir durum yarattığına dair eleştirmen görüşlerini yıkmasıdır.[7] Edebi yetkinliği, maceralardaki konuların işlenişi, olayların mantık ve akıl çerçevesinde çözümlenmesi ve her şeyden öte hayata dair gerçeklik sunması yönüyle Camilleri, çağının en önemli polisiye yazarlarından biri konumuna yükselir.

Her bir macerada Komiser Montalbano başroldedir. Bu açıdan klasik bir polisiye anlatısı sözkonusudur. Postmodern denemeler, olayların tesadüfi şekilde an-

6 Crovi, Luca, *Tutti i colori del giallo*, Marsilio Editore, Venezia, s. 187.

7 Guagnini, Elvio, *Dal giallo al noir e oltre. Declinazioni del giallo italiano*, Ghenomena Editore, 2010, s. 116.

lamsızlaşması, yazar-metin-okur üçgenini bozan biçem arayışları veya sonucu okura bırakan deneysel metinler sözkonusu değildir. Türün klasikleşmiş yazar ve eserlerinin izinden gider. Romanlara ek olarak Sicilyalı yazar, Montalbano'nun başrolde olduğu çok sayıda kısa polisiye hikâyeler de kaleme alır: İlk romanın yazılışından en son kaleme alınan eserine kadar Andrea Camilleri ilmek ilmek bir Komiser Montalbano dünyası işler. Bunun yanında Camilleri'nin eserlerinden uyarlanan RAI -İtalyan Devlet Televizyonu- dizisi, Montalbano'nun maceralarını anlatan *Il comissario Montalbano*'nun ve Salvo Montalbano'yu canlandıran ve Andrea Camilleri'nin "Accademia di Arte Drammatica di Roma"dan eski öğrencisi Luca Zingaretti'nin de karakterin tanınırlığına katkısı yadsınamaz düzeydedir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde Montalbano dünyası sadece okurlar için değil, izleyiciler için de büyük bir zenginlik sunar.

Montalbano'nun maceraları belirli bir yapı çevresinde gerçekleşir ve her bir yan karakterin başkahraman Montalbano ile ilişkisi mevcuttur; bir açıdan yazar bu küçük hayali Sicilya kasabasında herkesin birbirini tanıdığı bir aile hikâyesi anlatmaktadır. Deyim yerindeyse Güneyli bir İtalyan ailesinin mutlulukları, dramları, sevinçleri, hüzünleri, korkuları ve endişeleri okuru etkisi altına alır. Başkahraman Salvo Montalbano, İtalyan Polis Teşkilatı'nda görev yapmaktadır. Türün genel yönelimlerinden biri olarak oldukça iyi bir yardımcısı vardır: Bu kişi, ipucu yakalama uzmanı olan Fazio'dur. Kimi zaman alakasız işlere koşulan, kimi zaman ana olayın içerisinde yer alan ancak her zaman Montalbano'nun ihtiyaç duyduğu anda yardıma koşan bir karakter olarak Fazio, Camilleri romanlarının esaslı unsurlarından biridir.

Montalbano'nun asıl ilgilendiği; suçluları yakalamak, failleri bulmak ve bozulan adaleti bir şekilde tesis etmeye çalışmaktır ancak suçluların psikolojisini veya onları suça iten bilinçaltı nedenlerini aydınlatmaya çalışmaz.[8] Sözkonusu, Montalbano'nun etrafını sarmalayan insanlığı anlamaya ve suçu oluşturan nedenleri kavramaya yönelik araştırmasıdır, nitekim tek tek suçluların psikolojisini değil, tüm insanlığın sorunlarını ve içinde bulunduğu durumu anlamlandırmaya çalışır. Belki de bu nedenle 2019 yılında yayımladığı ve iyi ile kötünün ilişkisini/mücadelesini polisiye harici bir durumla anlattığı eserine *Autodifesa di Caino* (Kabil'in Savunması/Meşru Müdafaası) ismini vermesi manidardır. Zira suç sadece bir bireye, bir ana, bir mekâna ait değildir; kötülük ve suç evrenseldir.

Esas kadın, Montalbano'nun sevgilisi, Livia adını taşır ve ilginç bir tezat olarak Kuzey İtalya'da Cenova'da Boccadasse yöresinde yaşamaktadır. Bir anlamda Andrea Camilleri bu iki karakter üzerinden bir güney-kuzey birleşimi ve aşkı sunmaktadır. Zira yüzyıllara dayanan Kuzey ve Güney İtalya ayrışımının aslında aşk, sevgi ve insani unsurlar sözkonusuyken anlamsız olduğunun altını çizmektedir. Deyim yerindeyse dibine kadar Sicilyalı olan Salvo Montalbano'nun anakara ile tek bağlantısı, onu İtalya'nın geri kalanına bağlayan Cenovalı Livia'dır.[9]

Mekân açısından bakıldığında okur kendisini Sicilya güneşi altında, Vigàta kasabasında bulur. Camilleri karakterleri, mekânları, olayları, figürleri, kurgusu ve suçları ile küçük bir Sicilya kasabası yaratır. Bahsettiğimiz üzere adeta bir aile hikâyesidir. Camilleri'nin tüm İtalya'da

8 Crovi, Luca, *Tutti i colori del giallo*, Marsilio Editore, Venezia, s. 186.
9 A.g.e., s. 185.

yoğun ilgi görmesinin temel sebebi belki de bu aile sıcaklığını tüm okurlarına geçirebilmesidir. Öyle ki, kasabada ve çevresinde meydana gelen suçlar, aslında ailenin huzuruna yapılan birer saldırıdır. Bu anlayış da bizi, polisiye edebiyatın temel unsurlarından olan hayatın sıradanlığını, günlük yaşamın bilindik düzenini bozan suç unsuruna yöneltir. Kurgusal Sicilya kasabası Vigàta'da işlenen her suç aslında toplumun düzeninde açılan birer yaradır. Her ne kadar yaratılan kasaba hayali olsa da, hikâyeler ve karakterler birer kurgu ürünü olsa da Andrea Camilleri oldukça inandırıcı bir anlatım sergiler. Denebilir ki, Andrea Camilleri'nin karakterleri oldukça gerçekçidir, buna bağlı olarak okuruna sunduğu öykülerde de inandırıcılık ve gerçeğe bağlılık, tarihten esinlenerek oluşturulan gerçek ile kurgunun organik bir birlikteliği sözkonusudur.

Mevcut anlatım tarzının kökenlerini Andrea Camilleri'nin bir polisiye yazarı olmadan önceki iş yaşantısında, uzun yıllar tiyatroda ve sahne işlerinde çalışmasında buluruz. Zira tiyatro ve sahne işleri adamı olarak Camilleri her zaman gerçek kişilerle, gerçeğe uygun tasarımlarla ilişki içindedir.[10] Bununla beraber okurdan doğrudan tepki alabileceği, okurun okuma edimi sırasında kendisini eşleştireceği durumları ve koşulları yaratarak bir anlamda okuru ile birlikte maceranın heyecanını Salvo Montalbano'ya da yaşatır. Olayları ve karakteri uzaktan gözlemlemektense okuru ve karakterleri ile birlikte her defasında bir yazar olarak aynı heyecanı yaşamaya özen gösterir.

Kökenlerine, içinde doğduğu ve büyüdüğü kültüre, edebiyat anlayışını ve bir yazar olarak kimliğini oluşturan yerel unsurlara, Sicilya ve Güney İtalya âdetleri

10 Serkowska, Hanna, "Sedurre con il giallo. Il caso di Andrea Camilleri", *Cahiers d'études italiennes*, 5, 2006, s. 164.

ile geleneklerine sıkı sıkıya bağlıdır. Bu gelenekler-den, bir nevi yerelliklerden biri de hiç şüphesiz Andrea Camilleri'nin Sicilya dilidir: Eserlerinde Sicilya ağzını etkin bir şekilde kullanan Camilleri, yöresel dilin ve Si-cilya ağzında kullanılan sözcüklerin tüm İtalya'da yay-gınlaşmasına ve tanınmasına katkıda bulunur.[11] Güneyli bir yazar olarak doğduğu topraklara bu derece derinden bağlı bir yazarın toplumdan uzak olması düşünülemez. Camilleri, Güney İtalya'nın bir parçasıdır ve bu bölgeyi eserlerinde derinlemesine irdeler. Bu bağlamda Sicilya yalnızca uzamsal bir motif, tekdüze bir mekân değil, ak-sine canlı bir organizmadır. Camilleri için Sicilya, tıpkı bir insan gibi duyguları olan, neşeleri ve mutlulukları deneyimleyen, acılarla yoğrulan, kimi zaman dışlanmış, kimi zaman benimsenmiş bir figürdür. Bu edebiyat an-layışı, toplumcu ve realist, Güney İtalya sözkonusu ol-duğunda ise Giovanni Verga ile Luigi Capuana'nın verist (gerçekçi) yaklaşımının yansıması ve mirasıdır. Bunun yanı sıra Luigi Pirandello, Carlo Emilio Gadda, Vázquez Montalban ve hiç şüphesiz Leonardo Sciascia isimleri Camilleri'nin edebiyat düşüncesinde etkinlerdir. Öyle ki, özellikle Leonardo Sciascia'nın önemi çok büyüktür zira Sciascia, Camilleri'yi kitaplarını yayımlayacak yayı-nevinin sahibi Elvira Sellerio ile tanıştıran kişidir.[12] Bu-nunla birlikte Sciascia'nın da eserlerinde sıklıkla değin-diği, Güney Sorunu, kilise-mafya-devlet üçgenine dair yönelimlerin öncülerinden biri olarak Sciascia sadece Camilleri için değil, tüm İtalyan polisiye edebiyatı için mihenk taşlarından biridir. Neticede Andrea Camilleri,

---

11 Pezzotti, Barbara, "Andrea Camilleri's Imaginary Vigàta: Between Formula and Innovation", içinde *Serial Crime Fiction, Dying for More*, Edited by Jean Anderson, Carolina Miranda and Barbara Pezzotti, Victorian University of Wellington, New Zealand, Palgrave, 2015, s. 155.

12 Guagnini, Elvio, *Dal giallo al noir e oltre. Declinazioni del giallo italiano*, Ghenomena Editore, 2010, s. 118.

dilinden ayrı düşmüş, kendi anlatı yeteneğinden koparılmış bir Sicilya'nın, daha doğrusu bir Vigàta'nın hiçbir anlam ifade etmeyeceğini bilir. Camilleri'nin bu dil tercihinin ne yazık ki çeviriler sözkonusu olduğunda kayıplara uğraması dolaydır. İtalyan yarımadası özelinde dahi Camilleri'nin eserlerinin dil nedeniyle zor anlaşılması ve Camilleri anlatısına dair birkaç sözlükçe (http://www.vigata.org/dizionario/camilleri_linguaggio.html ve https://www.camillerindex.it/ adreslerinde görüleceği üzere) hazırlandığı göz önünde tutulduğunda yazarın dil tercihine ve bu tercihin sonuçlarına ilişkin çıkarımlar yapmak mümkündür. (Bu noktada *La forma dell'acqua*'nın çevirmeni Semih Topçu'nun çabasının ve gayretinin altını çizmek gerekir; zira Camilleri gibi zor bir yazarı dilimize kazandırmak ve bunu mümkün olan en az kayıpla yapmaya çalışmak gibi bir uğraş başlı başına övgüye değerdir.)

Andrea Camilleri yerel dili, kendi ailesinin (hatta kabilesinin) dili saydığı Sicilya ağzını kullanmayı tercih eder.[13] Zira günlük yaşam ve resmi işler arasında bir zıtlık, bir nevi iletişim kopukluğu sözkonusudur. İtalyan Birliği'nin (Risorgimento) getirdiği İtalyanca, Güneyliler için resmi belgelerin ve hukuki işlerin dilidir; yalnızca devlet işlerinin ilerlemesini sağlar. Lakin edebiyat, duygu ve düşünceler kalpten gelir, Camilleri de kalbinin dilini, çocukluğunun sözcüklerini, onu oluşturan dili, Sicilya ağzını kullanmayı tercih eder. Bu tercih bir anlamda Güney Sorunu'nu da yansıtır; zira Sicilya ağzında yazılmış bir eser, İtalya'nın geri kalanından, hâkim edebiyat çevrelerinden ve büyük halk topluluklarından uzakta kalmayı, bir nevi dışlanmayı işaret eder.[14] İşte bu uzakta kalma,

13 Serkowska, Hanna, "Sedurre con il giallo. Il caso di Andrea Camilleri", *Cahiers d'études italiennes*, 5, 2006, s. 164.

14 A.g.e., s. 165.

Camilleri için Güney Sorunu'nun dil üzerinden anlatılmasıdır. Camilleri birbirine bağlı gibi görünse de özünde farklı iki kültürü ve dili işaret eder: Kuzeyin kabul etmediği, yok saydığı, hor gördüğü ancak bir başına da olsa muazzam bir geçmişe sahip, duyguların ve yerelliğin önemsendiği bir Güney İtalya'dır sözkonusu olan. Kökenleri İtalya tarihinin derinliklerine uzanan Güney Sorunu ile bağlantılı olarak düşünüldüğünde Camilleri'de mafya birincil suç öğesi değildir; daha ziyade artalanı oluşturan bir unsurdur. Komiser Salvo Montalbano'nun ilgilendiği suçların genel niteliği para, aşk, çıkar hırsı, tutku ve şahsi intikama dayanmasıdır.[15] Kötü olan insandır, bu nedenle de kötülük sonsuzdur ve gerçek olan ise daima belirsizlik içerir. Bu sonsuz kötülük düşüncesi, aslında toplumda yaşayan her bireyin bu kötülük içerisinde yer alabileceği, herkesin bir şekilde kötülük ile yüz yüze geleceği inancını da beraberinde getirir. Bu nedenledir ki, karmaşık ilişkiler ağı, iyi ve kötünün, suçlu ve suçsuzun, suç ve masumiyet kavramlarının iç içe geçtiği, ekonomik, sosyal ve politik koşulların karakterlerin kaderini belirlediği bir anlatı ortamı mevcuttur.

Andrea Camilleri'nin ilk romanı olan *La forma dell'acqua* ise Montalbano ve Vigàta'nın deyim yerindeyse polisiye anlatıda görücüye çıktığı eserdir. Karmaşık ilişkiler ağı çerçevesinde şekillenen, yan hikâyelerle birlikte sağlam bir ana hikâye sunan bu roman bir ayna niteliği göstererek İtalya'yı ve Sicilya'yı anlatır. Ne var ki, anlatılan hikâye bir kurgu da olsa dönemin İtalyan toplumunun ataletine, kurumların yozlaşmasına ve yerleşik düzenin devam etmesine karşı gözü kapalı takınılan toplumsal tavrın bir eleştirisidir. Zira *La forma dell'acqua*'da olduğu gibi, Montalbano'nun derdi, ne bireysel bir adalet

15 A.g.e., s. 169.

anlayışı ne de keskin bir sonuca ulaşmaktır. Her ne kadar kimi zaman toplum tarafından, kimi zaman üstleri, hatta mağdurlar tarafından istenmese dahi Montalbano gerçeğin peşinde koşar.

İnsanı ve hırslarını merkeze koyan bir anlatı olarak *La forma dell'acqua* (Suyun Şekli) İtalya'nın karmaşık politika-kilise-mafya üçgeninde şekillenen yapısını öğrenmek ve daha da önemlisi, İtalyan polisiyesinin efsane yazarlarından biri olan Camilleri ile tanışmak isteyen okur için oldukça memnun edici bir tercih olacaktır.

Doç. Dr. Bülent Ayyıldız
Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi,
Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü,
İtalyan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

1

Şafak ışığı, Vigàta'nın temizliğinden sorumlu şirket Splendor'un avlusuna girmiyordu, basık ve yoğun bir bulut sanki bir kornişten diğerine gri bir perde çekilmişçesine gökyüzünü kaplıyordu, bir yaprak bile kıpırdamıyordu, sirokko[1] rüzgârı derin uykusundan henüz uyanmamıştı, öylesine sıcaktı ki iki çift laf etmek bile zordu. Ustabaşı yerleri paylaştırmaya başlamadan önce, o gün ve sonraki günler için Peppe Schèmmari ve Caluzzo Brucculeri'nin işe gelmeyeceğini, izinli olduklarını bildirdi. Aslında izinden ziyade sağlam bir sebepleri vardı: İkili önceki akşam süpermarketi soymaya çalışırken ellerinde silahlarla tutuklanmıştı. Ustabaşı, Peppe ve Caluzzo'dan kalan ve "ağıl görevi" olarak anılan bu pozisyona, her haritacı gibi kendi alanında iş bulamadığı için işsiz olan, Cusumano Bey'in seçim kampanyasında canla başla çalışmış (tam anlamıyla ellerinden gelenin çok daha fazlasını yapmış) ve bunun ardından Cusumano Bey'in cömert müdahalesiyle "çevre temizlikçisi" olarak işe alınan Pino Catalano ve Saro Montaperto'yu atadı. Görevin "ağıl görevi" olarak anılmasının sebebi ise çok eski zamanlarda bir çobanın, burayı keçilerini tutmak için ağıl olarak kullandığı rivayetiydi. Burası, her yerde eli ayağı olan saygıdeğer Cusumano Bey'in, talih rüzgârının onun için oldukça kuvvetli estiği zamanlarda açtığı fakat sonraları

1 Sirokko rüzgârı: Büyük Sahra çölünde oluşan ve Akdeniz'i geçerek Güney Avrupa'yı etkileyen sıcak ve kuru rüzgâr. (ç.n.)

şansının pek de yaver gitmediği ve en sonunda tamamen etkinliğini kaybeden bir kimya fabrikasının artık sadece kalıntılarının bulunduğu, kasabanın eteklerinde neredeyse sahile kadar uzanan Akdeniz çalılıklarından oluşan bir alandı: Ve arkasında bir dizi işsiz bırakarak bir kasırgadan daha fazla hasar vermeyi de başarmıştı. Siyahların ve koyu tenlilerin, Senegalli ve Cezayirlilerin, Tunuslu ve Libyalıların başıboş kalabalığının o fabrikaya yerleşmesini önlemek için ise etrafına yüksek bir duvar örülmüştü fakat kötü hava koşulları, ihmal ve deniz tuzu sebebiyle aşınan bu yapı gitgide halüsinojenlerin pençesindeki bir Gaudí mimarisini andırmaya başlamıştı.

Bu ağıl, bir süre öncesine kadar, o zamanlar pek de hoş olmayan bir şekilde "çöpçü" olarak adlandırılan kişiler için sorunsuz bir işi temsil ediyordu: Kâğıt peçeteler, plastik poşetler, bira ve kola tenekeleri, üzeri üstünkörü kapatılmış veya öylece açığa bırakılmış boklar... Hatta ara sıra isteyenin ve fantezisi olan bir kimsenin o buluşmaya dair ayrıntıları düşünüp hayal edebilmesine izin veren birkaç prezervatif bile çıkıyordu. Fakat karanlık ve gizemli suratlı, Milano'da mevki sahibi bir bakanın, suratından daha karanlık ve gizemli düşüncelerinden doğan ve güneydeki kamu düzeni sorunlarına anında çözüm bulacakmış gibi görünen fikrinden bu yana yani yaklaşık bir yıldır, prezervatifler adeta bir göl, bir halı olmuştu. Bu fikre ordudan sorumlu olan ve Pinokyo'nun illüstrasyonlu baskısından fırlamış gibi görünen bir meslektaşının da katılmasını sağlamış ve akabinde ikili, "bölgenin kontrolü" amacıyla Sicilya'ya bazı askeri birimler göndermeye karar vermişti. Böylece jandarma, polis, gizli servisler, özel operasyon birimleri, finans, karayolu, demiryolu ve liman polisleri, yüksek yargı üyeleri, mafya, terör ve uyuşturucuyla mücadele ekipleri,

hırsızlık önleme, adam kaçırma ekiplerinin diğer pek çok kısa süreli suçla mücadeledeki ve karşılaştıkları diğer olaylardaki görev yükü hafiflemiş olacaktı. Öyle ki bu iki devlet adamının bu güzel düşüncesinin ardından, bir gün öncesine kadar dağlarının taze ve keskin havasını solumaya devam eden Piemonteli anaların çocukları, Friulili henüz sakalı bitmemiş askerler kendilerini bir anda nefes nefese, kaşların anlaşılmaz hareketleri ve yüzlerdeki kırışıkların algılanamaz dalgalanmalarından yani kelimelerden çok sessizlikten oluşan, anlaşılması güç bir lehçenin konuşulduğu, deniz seviyesinden aşağı yukarı bir metre yükseklikteki köylerde bulunan geçici lojmanlarına yerleşirken bulmuşlardı. Yabancı çocuklardaki o çaresizlik ve şaşkınlık ifadesiyle ortalıkta dolaşan askerler, genç yaşları ve Vigàta halkının kendilerinden esirgemediği yardımları sayesinde buraya ellerinden geldiğince adapte olmuşlardı. Çılgın bir zekâya sahip ve o zamana kadar doğal becerilerini hafif uyuşturucu satıcısı görünümündeki bir pezevenk olarak bastırmak zorunda kalan Gegè Gullotta, askerlerin bu sürgününü biraz da olsa kolaylaştırmak için epey düşünmüştü... Askerlerin gelişini gerek kulaktan gerekse bakanlık yoluyla öğrenen Gegè'nin dâhice bir fikri vardı ve bu fikrini işlevsel şekilde gerçekleştirebilmek adına gerekli olan karmaşık ve çok sayıdaki izni almak için sorumlu kişilerin huyuna gitmeye başlamıştı bile. Gegè, ağılda kısacası "fuhuş ve çok çeşitli hafif uyuşturucular" konusunda uzmanlaşmış pazarını açmayı başardı. Fuhuş için kullanılan kişilerin çoğu, insanın haysiyetini görmezden gelen, sonunda komünist boyunduruğundan kurtulmuş doğu ülkelerinden geliyordu: Geceleri ağılın çalıları ve kumsalı arasında yeniden kazanılan bu haysiyet tekrar kendini göstermeye başlıyordu. Bununla birlikte üçüncü dünya kadınları,

travestiler, transseksüeller, Napolili crossdress'ler, Brezilyalı ibneler de eksik değildi, her zevke uygun bir şey vardı, israfı, partisi... Ve bu ticaret askerlerin, Gegè'nin ve Gegè'ye -tabii ki hatırı sayılır bir pay karşılığında- bu işi yapmak için izin verenlerin büyük memnuniyetiyle iyice gelişmişti.

***

Pino ve Saro, her biri kendi el arabasını tıngırdata tıngırdata çalışacakları yere doğru yola koyulmuşlardı. Ağıla ulaşmak için, onların yaptığı gibi sallana sallana gidilirse yarım saatçik süren bir yol vardı. İlk on beş dakikaları çoktan terlemiş, yapış yapış olmuş bir halde, sessizlikle geçti. Hemen akabinde sessizliği bozan Saro oldu.

"Bu Pecorilla da tam bir deyyus," dedi.

"Deyyusun önde gideni," diye onayladı Pino.

Pecorilla kırk yaşında, temizlenecek yerleri tayin etmekle görevlendirilmiş ustabaşıydı ve Cusumano'nun da sağlam tembihleriyle, okumuş olanlara karşı açıkça derin bir nefret besliyordu ve öyle ki elinde bu kişilerden üç tane vardı. Ve böylece, en aşağılayıcı ve külfetli işleri her zaman çalıştırdığı bu üç üniversite mezununun omuzlarına yüklemek için uğraşacaktı. Aynı sabah, Ciccu Loreto'ya da yüklerin Lampedusa adasına gönderildiği yer olan iskeleyi tahsis etmişti. Bu da muhasebeci Ciccu'nun, farklı farklı dillerde konuşan fakat kişisel temizlik ve çevre temizliğine aldırış etmeme konusunda ortak bir noktada birleşen gürültücü turist kalabalığının cumartesi ve pazar günleri gemilerine binmeyi bekledikleri zaman diliminin ardından geride bıraktıkları tonlarca çöple uğraşmak zorunda olacağı anlamına geliyordu. Belki Saro ve Pino da askerlerin iki günlük izinlerinin ardından ağılda böyle bir karmaşa bulacaklardı.

Lincoln Caddesi'nin Kennedy Bulvarı ile kesiştiği meydana vardıklarında Saro durdu. (Vigàta'da bir Eisenhower avlusu ve bir Roosevelt Sokağı vardı.)

"Eve bir uğrayıp bakayım, çocuk ne âlemde, sen burada bekle," dedi arkadaşına.

Pino'nun cevabını bile beklemeden, maksimum on iki katı gören ve kimya fabrikasıyla hemen hemen aynı zamanlarda inşa edilen, kısa süre sonraysa terk edilmeseler bile onun gibi yıkıntı haline gelen o küçük gökdelenlerden birinin kapısından içeri girdi. Vigàta'ya denizyolu ile gelen birisi için, burası küçük ölçekli bir Manhattan parodisi izlenimi veriyordu: Ve işte böylece, belki de toponimi[2] açıklanmış oluyor.

***

Küçük çocuk Nenè, adeta nöbet tutuyormuşçasına geceleri bir ya da iki saat uyuyor, gecenin kalanını ise gözlerindeki o deli bakışla asla ağlamadan, uyanık geçiriyordu. Gözyaşı dökmeyen küçük bir çocuk nerede görülmüştü ki? Günden güne, sebebi bilinmeyen ve tedavi edilemeyen bir hastalık onu tüketiyordu. Vigàta'nın doktorları tedavi konusunda yeterli değillerdi, onu iyi bir uzmana götürmek gerekiyordu ama bu da çok paraydı. Nenè, babasını görür görmez hüzünlendi, alnında bir kırışıklık belirdi. Konuşamıyordu ama kendisini o zor durumda bırakan kimselere, o sessizliğiyle kınamasını açıkça ifade ediyordu.

"Biraz daha iyi, ateşi düşüyor," dedi karısı Tana sırf onu biraz da olsa rahatlatmak için.

Gökyüzü açılmıştı, taşları ortadan ikiye çatlatacak kadar kavurucu bir güneş açmıştı. Saro, bir zamanlar fabrikanın arka çıkışı olan alana özel girişimle inşa edilen

---

2 Toponimi; yer isimlerinin, onların orijinlerinin, anlamlarının, kullanımlarının ve tiplendirmesinin bilimsel araştırmasıdır. (ç.n.)

çöp sahasında el arabasını çöplerle on kez doldurup boşaltmıştı, sırtı sancıyordu. Koruyucu duvar boyunca uzanan ve il yoluna çıkan bir patikanın menziline vardığında, yerde parıl parıl parlayan bir şey gördü. Daha iyi görebilmek için eğildi. Bu, ortasında kocaman bir elmas olan ve her yanı elmaslarla kaplı kalp şeklinde, oldukça büyük bir kolye ucuydu. Boyna takabilmek için bir noktasından kopmuş, som altından zinciri de vardı. Saro sağ koluyla uzandı, kolyeyi yerden aldı ve cebine koydu. Hâlâ şaşkınlık içinde donakalmış vaziyetteki Saro'ya sağ eli, beyninden tamamen bağımsız, kendi başına hareket etmiş gibi gelmişti. Terden sırılsıklam halde ayağa kalktı, etrafına bakındı, çevresinde bir Allahın kulu yoktu.

Ağılın sahile en yakın tarafını seçen Pino birdenbire, yaklaşık yirmi metre ötede, etraftaki nesnelere göre çok daha net bir şekilde seçilebilen bir arabanın ön kısmını gördü. Kafası karışmış bir halde durdu, birinin o saate kadar -sabahın yedisi- bir hayat kadınıyla orada kalması mümkün değildi. Dikkatlice yaklaşmaya başladı, neredeyse iki büklüm halde, emekleye emekleye arabanın ön farlarıyla aynı hizaya gelince birden ayağa kalktı. Hiçbir şey olmadı, kimse ona, "Kendi işine bak!" diye bağırmadı, araba boş görünüyordu. Biraz daha yaklaştı ve sonunda sürücü koltuğunun yanında hareketsiz, başı geriye yaslanmış bir adamın şaşkın siluetini gördü. Derin bir uykuya dalmış gibiydi. Ama gerek teninden gerekse nefesinden, Pino bir terslik olduğunu anladı. Döndü ve feryat figan Saro'ya seslendi. Saro gözleri fal taşı gibi açılmış, soluk soluğa Pino'nun yanına vardı.

"Ne var be? Ne oluyor? Ne istiyorsun?"

Pino, arkadaşının sorularında agresiflik hissettiyse de bunu, onun yanına koşarkenki telaşına verdi.

"Bak şuna."

Pino cesaretini toplayıp araca sürücü koltuğu tarafından yaklaştı, kapıyı açmaya çalıştı fakat olmadı, kapı kilitliydi. Şimdi biraz daha sakinleşmiş görünen Saro'nun da yardımıyla adamın kısmen dinleniyor gibi göründüğü tarafın kapısına ulaşmaya çalıştı ama başaramadı çünkü büyük yeşil bir BMW olan araç, çitlere o kadar yakındı ki o taraftan birinin araca yaklaşması imkânsızdı. Yine de dikenlere sürtüne sürtüne, çizile çizile de olsa eğilerek adamın yüzünü görmeyi başardılar. Uyumuyordu, gözleri açıktı ve bir noktaya sabitlenmişti. Adamın öldürüldüğünü anladıkları anda Pino ve Saro, ölüm karşısında değil, ölen adamı tanıdıkları için korkudan donakaldılar.

İl yolunda bir telefon kulübesine doğru koşarlarken, "Sanki hamamda gibiyim. Bir soğuk bir sıcak esiyor," dedi Saro.

Ölen kişinin kim olduğunu bilmelerinden kaynaklanan afallamadan kurtulur kurtulmaz bir anlaşma yapmışlardı: Yetkili merciye durumu bildirmeden önce başka bir telefon görüşmesi yapmaları gerekiyordu. Pek saygıdeğer Cusumano'nun numarasını ezbere biliyorlardı. Saro numarayı çevirdi ancak daha telefonun çalmasına bile izin vermeden Pino, "Kapat hemen!" dedi.

Saro refleks olarak dediğini yaptı.

"E, ona haber vermeyelim mi?"

"Üzerine biraz düşünelim, iyice düşünelim, bu önemli bir fırsat. İkimiz de Cusumano'nun nasıl bir kukla olduğunu iyi biliyoruz."

"Ne demek istiyorsun?"

"Demek istiyorum ki Cusumano, Mühendis Luparello'nun elinde adeta bir kukla, yani kuklaydı. Luparello öldüğüne göre Cusumano artık ayaktakımından başka bir şey değil."

"Yani?"

"Yanisi bu..."

Vigàta'ya doğru yola çıktılar ancak birkaç adım sonra Pino, Saro'yu durdurdu.

"Rizzo?" dedi.

"Ben aramam, korkuyorum, hem onu tanımıyorum bile."

"Ben de, ama yine de arayacağım."

Pino bilinmeyen numaralardan numarayı aldı. Saat neredeyse sekiz olmak üzereydi ama Rizzo daha ilk çalışta cevap verdi.

"Avukat Rizzo?"

"Evet, benim."

"Özür dilerim, bu saatte sizi rahatsız ettiysem ama... Biz, Mühendis Luparello'yu bulduk ve sanırım o ölmüş," diye bir anda ağzından döküldü.

Kısa bir duraksamanın ardından Rizzo konuştu.

"Peki, bunu neden bana söylüyorsun?"

Pino şaşkına döndü, bu cevap dışında her şeyi bekliyordu, bu ona oldukça garip geldi.

"Ama nasıl! Siz... Onun en yakın arkadaşı değil misiniz? Bize ilk sizi aramak daha doğru..."

"Teşekkür ederim. Ama ilk olarak üzerinize düşeni yapmalısınız. Hoşça kalın."

Saro kafasını Pino'ya dayamış, telefon konuşmasını dinliyordu. Rizzo sanki ona kim olduğunu bilmedikleri, öyle sıradan bir ceset bulduklarını söylemişler gibi davranmıştı.

"E, bu ne şimdi? Arkadaşı değil miydi bu?" diye çıkıştı Saro.

"Ne bileyim, belki de son zamanlarda araları açıktı," diye kendini teselli etti Pino.

"Ee, şimdi ne yapıyoruz?"

"Avukatın dediği gibi, gidip üzerimize düşeni yapalım," diye bitirdi Pino.

Kasabaya doğru yola çıktılar, karakola yöneldiler. Milanolu teğmen onlara -akıllarının ucundan bile geçmemiş olan- jandarmaya gitmelerini emretti. Komiser ise Katanyalıydı, adı Salvo Montalbano'ydu ve bir şeyi öğrenmek istediğinde öğrenirdi.

2

"Hâlâ mı?"

"Hayır," dedi Livia ve şehvetle parlayan gözleriyle ona bakmaya devam etti.

"Yalvarırım."

"Hayır dedim, hayır!"

Montalbano, kadının bir zamanlar ona söylediği, "Birazcık zorlanmaktan hep hoşlanmışımdır," sözünü hatırladı ve istekli bir şekilde, bileklerini şiddetle kavrayıp kollarını çarmıha gerilmişçesine açarak dizini kadının sımsıkı kapattığı bacaklarının arasına doğru kaydırmaya çalıştı.

Bir müddet bakıştılar ve hemen akabinde kadın pes etti.

"Evet," dedi. "Evet, şimdi!"

Ve tam o anda telefon çaldı. Montalbano gözlerini bile açmadan, adeta bir ahize değil de apansızca ortadan kaybolan bir hayalin uçuşan şeritleriymişçesine telefonu almak için kolunu uzattı.

"Alo!" dedi arayana sinirli bir şekilde.

"Komiserim, bir müşterimiz var." Arayan Çavuş Fazio'ydu, sesinden tanımıştı. Çavuş Tortorella ise mafyaya dahil olmak isteyen fakat üç kuruşluk sefil bir yalakadan başka bir şey olmayan biri tarafından karnına yediği kurşun yüzünden hâlâ hastanedeydi. Ayrıca "müşteri" ile onların jargonuna göre, uğraşmak zorunda oldukları ölü bir adamı kastediyordu.

"Kimmiş?"

"Hâlâ bilmiyoruz."

"Nasıl öldürülmüş?"

"Bilmiyoruz. Hatta öldürülmüş mü ölmüş mü, henüz onu bile bilmiyoruz."

"Çavuş, anlamadım, kendin bir bok bilmeden kalkmış bana mı anlatıyorsun?"

Çavuşun kutsal bir sabırla tahammül ettiği, bir anlam ifade etmeyen kızgınlığını geçirmek için derin nefes aldı.

"Kim bulmuş?"

"Ağıldaki iki çöpçü, bir arabanın içinde."

"Hemen geliyorum. Bu arada Montelusa'yı ara, adli tıp ekibini de çağır. Yargıç Lo Bianco'ya da haber ver."

Duş alırken kafasında, ölen adamın sadece Vigàta'nın Cuffaro ailesinin bir üyesi olabileceği sonucuna vardı. Sekiz ay önce, büyük ihtimalle bölgesel sınırlamalar nedeniyle Cuffaro ile Sinagra di Fela arasında şiddetli bir savaş başlamıştı; dönüşümlü ve düzenli olarak ayda bir ölüm: Biri Vigàta'dan, biri Fela'dan. Sonuncusu, Mario Salino, Fela'da Vigàtalılar tarafından vurulmuştu, o yüzden belli ki bu sefer ölen Cuffarolardan biriydi.

Ağılın tam karşısındaki sahilde küçük bir villada yaşayan Montalbano, evden çıkmadan önce Cenova'daki Livia'yı aramak istedi. Livia uykulu bir halde hemen cevap verdi.

"Özür dilerim ama sesini duymak istedim."

"Rüyamda seni görüyordum," dedi Livia ve ekledi. "Yanımdaydın."

Montalbano da ona aynısını söylemek üzereydi ama saçma bir suskunlukla vazgeçti ve onun yerine şöyle sordu:

"Ne yapıyorduk peki?"

"Çok uzun zamandır yapmadığımız o şeyi yapıyorduk," diye yanıtladı kadın.

Karakolda çavuş dışında sadece üç görevli memur vardı. Diğerleri, kız kardeşini miras nedeniyle vurup kaçan bir giyim mağazası sahibinin peşindeydiler. Nezarethanenin kapısını açtı. İki çöpçü, sıcağa rağmen solgun yüzleriyle bankın üzerinde yan yana oturuyorlardı.

"Bekleyin, hemen geri geleceğim," dedi. İkili cevap bile vermedi, sadece sustular. Çünkü herhangi bir sebeple yasaya karşı gelindiğinde meselenin her zaman daha da uzadığı herkesçe biliniyordu.

"İkinizden biri gazetecilere haber verdi mi?" diye sordu komiser. Hayır anlamında başlarını salladılar.

"Dikkat et, bunca derdin arasında bir de onları istemiyorum."

Galluzzo çekingen bir şekilde öne çıktı, tuvalete gitmek istermiş gibi iki parmağını kaldırdı.

"Benim kayınbiraderimi de mi?"

Galluzzo'nun kayınbiraderi, suç haberleriyle ilgilenen *Televigàta* muhabiriydi ve Montalbano, Galluzzo'nun ona bir şey söylememesi durumunda çıkacak aile kavgasını hayal etti. Aslında Galluzzo düpedüz kendini acındırıyordu.

"Tamam. Sadece ceset kaldırıldıktan sonra gelmesine izin verin. Ve fotoğraf çekmek de yok."

Giallombardo'yu nöbete bırakarak devriye aracıyla yola çıktılar. Direksiyonda Gallo vardı, yanında da Galluzzo, "Komiserim, kümesteyken ne denir?" gibisinden basit şakalar yapma peşindeydi ve Montalbano malını iyi bildiğinden Gallo'yu uyardı.

"Yavaş git, aceleye gerek yok."

Carmine Kilisesi'nin virajında Peppe Gallo daha fazla dayanamadı ve hızı artırarak gitmeye başladı. Tabanca atışı gibi keskin bir darbenin ardından araba yana doğru savruldu. Arabadan indiler: Sağ arka lastik patlamıştı,

uzunlamasına keskin bir bıçakla işlenmişti, kesikler belirgindi.

"Deyyuslar! Yavşaklar!" diye patladı çavuş.

Montalbano gerçekten çok sinirlendi.

"Sanki her on beş günde bir lastiklerimizi kestiklerini hepiniz bilmiyorsunuz! Tanrım! Ve her sabah, yola çıkmadan önce ilk iş lastikleri kontrol edin diye uyarıyorum sizi! Sanki umurunuzda, piç kuruları! İlla birinizin başına bir şey gelmesi lazım ki umursayın!"

Öyle ya da böyle, tekerleği değiştirmek on dakika kadar sürdü ve ağıla vardıklarında Montelusa'nın adli tıp uzmanı çoktan olay yerindeydi. Montalbano'nun onu çağırdığı üzere çoktan derin düşüncelere dalmış vaziyetteydi. Şöyle ki; beş altı polis memuru, arabanın olduğu yerin etrafında başları eğik, elleri ya ceplerinde ya bellerinde bağlı, dört dönüyorlardı. Derin düşüncelere dalmış filozoflar gibi görünüyorlardı ama aslında sadece fıldır fıldır dönen gözleriyle yere bakarak bir ipucu, bir iz, bir ayak izi arayarak yürüyorlardı. Adli Tıp Şefi Jacomuzzi onu görür görmez karşılamak için yanına koştu.

"Nasıl oldu da gazeteciler gelmedi?"

"Gelmelerini ben istemedim."

"Bu sefer onlardan böyle bir haberi gizlediğin için seni topa tutacaklar." Oldukça telaşlıydı. "Ölenin kim olduğunu biliyor musun?"

"Hayır, kimmiş? Söyle bakalım."

"Mühendis Silvio Luparello."

"Siktir!" Montalbano'nun yaptığı tek yorum oldu.

"Ve nasıl ölmüş, biliyor musun?"

"Hayır. Ve bilmek de istemiyorum. Kendim göreceğim."

Jacomuzzi kırgın bir şekilde adamlarının yanına döndü. Adli tıp fotoğrafçısı işini bitirmişti, şimdi sıra Dok-

tor Pasquano'ya gelmişti. Montalbano, doktorun rahatsız bir pozisyonda çalışırken zorlandığını gördü, yarısı otomobilin içine sıkışmış cesetle uğraşıyordu ve koyu renk bir tabakanın göründüğü yere, sürücü koltuğuyla birleştiği yere doğru çırpınıyordu. Fazio ve Vigàta polisleri, Montelusa'daki meslektaşlarına yardım ediyorlardı. Komiser bir sigara yaktı ve kimya fabrikasına bakmak için döndü. Bu harabe onu büyülüyordu. Bir gün Livia'ya göndermek üzere bazı fotoğraflar çekmek için buraya dönmeye karar verdi ve bu fotoğraflarla kendisi ve toprağı hakkında kadının hâlâ anlayamadığı şeyleri ona açıklayacaktı.

Yargıç Lo Bianco'nun arabasının geldiğini gördü. Yargıç aceleyle arabasından indi.

"Ölen adamın Mühendis Luparello olduğu doğru mu?"

Belli ki Jacomuzzi vakit kaybetmemişti.

"Görünüşe göre evet."

Yargıç, adli tıp ekibinin yanına gitti ve çantasından bir şişe alkol çıkarıp ellerini dezenfekte etmeye koyulan Dr. Pasquano ve Jacomuzzi ile heyecanla konuşmaya başladı. Montalbano'nun güneşten kavrulmasına yetecek kadar sürenin geçmesinin ardından adli tıp ekibi arabalarına binip gitti. Jacomuzzi giderken Montalbano'yu es geçerek selamlamadan ayrıldı. Montalbano, arkasına yaklaşan bir ambulansın siren sesini duydu. Artık sıra ona gelmişti, söylemeliydi ve yapmalıydı, başka yolu yoktu! Keyif aldığı o uyuşukluktan kendini sallayarak çıktı, ölü adam ve arabanın bulunduğu yere yöneldi. Yolun henüz yarısındayken yargıç onu durdurdu.

"Ceset artık çıkarılabilir. Zavallı mühendisin itibarı göz önüne alındığında ne kadar acele edersek o kadar iyi. Ne olursa olsun, soruşturmanın seyri hakkında beni günlük olarak bilgilendiriyorsun!"

Küçük bir duraksamanın ardından az önce söylediği sözleri biraz da olsa yumuşatmak adına:

"Uygun gördüğünüzde beni arayın."

Bir duraksama daha ve ardından:

"Tabii ki mesai saatleri içerisinde, yeterince açıktır umarım."

Konuşmanın ardından uzaklaştı. Mesai saatleri içerisinde, evdeyken değil. Herkesçe bilindiği üzere Yargıç Lo Bianco evde olduğu zamanlarda kendini ağır ve bir o kadar da güçlü bir eser yazmaya adamaktaydı: Kesinliği olmasa da ataları olduğunu düşündüğü, genç Kral Martin (1402-1409) zamanında yaşayan, Girgenti Üniversitesi'nin yeminli üstatları Rinaldo ve Antonio Lo Bianco'nun hayatı ve işlerini ele alıyordu.

"Nasıl ölmüş?" diye sordu doktora.

"Ona bir bakın," diye yanıtladı Pasquano kenara çekilerek.

Montalbano kafasını, sıcaktan fırına dönmüş arabanın içine soktu (terimsel bir deyişle krematoryum), cesede bir kez baktı ve o anda aklına başkomiser geldi.

Başkomiseri düşünmesinin sebebi her soruşturmanın başında aklından geçen düşünceyi hiyerarşik bir üst konuma iletme alışkanlığı değil, arkadaşı olan eski Komiser Burlando ile yaklaşık on gün önce her ikisinin de okuduğu Aries'in *Batı'da Ölümün Tarihi* adlı kitabından konuşmuş olmalarıydı. Komiser, her ölümün hatta en sefilinin bile her zaman kutsallığını koruduğunu iddia etmişti. Montalbano ise hiçbir ölümde hatta belki Papa'nın ölümünde bile kutsal hiçbir şey görmeyi başaramadığını söyleyerek samimi bir cevap vermişti.

Şu an baktığı şeye onun da bakabilmesi için Komiser Burlando'nun yanında olmasını isterdi. Mühendis her zaman zarif bir tip olmuştu, vücudunun her detayında

son derece dikkatliydi, şimdi ise kravatsızdı, gömleği kırış kırışa, gözlüğü eğriydi, ceketinin yakası uyumsuz bir şekilde yarısı yukarı dönüktü, çorapları ise mokasenlerini kapatacak kadar gevşek ve düşüktü. Ama komiseri en çok şaşırtan şey, mühendisin dizlerinin üstüne kadar indirilmiş pantolonu, beyazlığı pantolonun üzerinden bile görülebilecek bembeyaz iç çamaşırı ve atletiyle birlikte göğsünün yarısına kadar sıvanmış gömleğiydi.

Müstehcen erkekliği tiksindirici, açıkta, yağlı, kıllı; vücudunun geri kalan ufak nitelikleriyle tam bir zıtlık içerisindeydi.

"Ama nasıl ölmüş ki?" diye, arabadan inerken soruyu doktora tekrarladı.

"Bana oldukça açık görünüyor, değil mi?" diye kaba bir şekilde yanıtladı Pasquano. Ve devam etti: "Zavallı mühendisin Londralı ve oldukça iyi bir kalp cerrahına kalp ameliyatı olduğunu biliyor muydunuz?"

"Gerçekten bilmiyordum. Geçen çarşamba onu televizyonda görmüştüm ama oldukça sağlıklı görünüyordu."

"Öyle görünüyordu, evet ama değildi. Biliyorsun, politikada herkes köpek gibidir. Kendini savunamayacağını anladıkları anda seni ısırırlar. Görünüşe ve söylenene göre Londra'da yaptıkları iki bypass ameliyatı oldukça zormuş."

"Peki, Montelusa'da tedavisiyle kim ilgileniyordu?"

"Meslektaşım Capuano. Kendisini her hafta kontrol ettirirdi, sağlığına önem verirdi, her zaman fit görünmek isterdi."

"Ne dersiniz, Capuano'yla konuşayım mı?"

"Tamamen yararsız. Burada ne olup bittiği aşikâr. Zavallı mühendis belki egzotik bir orospuyla sevişme hevesiyle buraya geldi, yaptı ve öylece kaldı."

Montalbano'nun boş bakışlarını fark etti.

"İkna olmadınız mı?"

"Hayır."

"Peki, neden?"

"Açıkçası ben de bilmiyorum. Yarın otopsi sonuçlarını almama izin verir misiniz?"

"Yarın mı? Delirdiniz herhalde! Mühendisten önce, bir kulübede tecavüze uğrayan ve on gün sonra köpekler tarafından yenmiş halde bulunan yirmili yaşlardaki bir genç kız, sonrasında ise dili ve hayaları kesilip ölmesi için bir ağaca asılmış olan Fofò Greco var, ardından ise..."

Montalbano ürkütücü listeyi yarıda kesti.

"Pasquano, açık konuşalım, sonuçları ne zaman alabilirim?"

"Yarından sonraki gün, tabii diğer cesetlere bakmak için beni sağa sola koşturmazlarsa!"

Birbirlerine hoşça kal dedikten sonra Montalbano, çavuş ve adamlarını aradı ve onlara ne yapacaklarını, cesedi ambulansa ne zaman kaldıracaklarını söyledi. Ve Gallo'ya kendini tekrar karakola götürttü.

"Sonra geri dön, ötekileri de al ama bu sefer de çok hızlı gidersen kafanı kırarım."

***

Pino ve Saro, cesedin bulunmasından önce ve sonraki her hareketlerinin ayrıntılı olarak yer aldığı tutanağı imzaladı. Fakat tutanakta iki önemli gerçek eksikti çünkü çöpçüler onları kanundan kaçırmak için çok dikkat etmişlerdi. Birincisi, cesedin kim olduğunu gördükleri gibi tanımaları, ikincisi ise haberi aceleyle Avukat Rizzo'ya bildirmeleriydi. Evlerine dönerken Pino'nun kafası pek yerinde gibi görünmüyordu, Saro ise zaman zaman kolyeyi sakladığı cebine dokunuyordu.

***

En az 24 saat boyunca bir şey olmayacaktı. Montalbano öğleden sonra evine gitti, kendini yatağa attı ve üç saatlik bir uyku çekti. Sonra uyandı, eylül ortasında, çarşaf gibi dümdüz ve oldukça sakin denizde uzun süre yüzdü. Eve döndüğünde kendine denizkestanesi posalı spagetti hazırladı ve televizyonu açtı. Tüm yerel haber bültenleri doğal olarak mühendisin ölümünden söz ediyordu, onu övüyorlardı, arada bir bazı politikacılar müteveffanın marifetlerini ve ölümünün getirdiği sorunları hatırlatan bir yüzle kendini gösteriyordu. Ama muhalefet haber kanalı da dahil olmak üzere tek bir kanal bile Luparello'nun nerede ve nasıl öldüğünü söylemeye cesaret edememişti.

3

Saro ve Tana kötü bir gece geçirmişlerdi. Şüphesiz ki Saro'nun bulduğu şey, fakir çobanların altın sikkeler veya elmas kaplı yüzükle dolu çömleklere rastladıkları hikâyelerdekine çok benzer bir hazineydi. Ama buradaki durum, hikâyelerdekinden çok daha farklıydı: Modern üretim olan bu kolye bir gün önce kaybolmuştu, bu konuda oldukça emindi ve göz kararı bir tahminde bulunmak bile servet değerindeydi. Nasıl olur da kimse kolyenin kendisine ait olduğunu söyleyerek çıkagelmemişti? Komşularının fark edecekleri en küçük bir değişiklikle birlikte gözlerini onlara dikip dedikodu yapmalarını önlemek için her akşam olduğu gibi televizyonu açıp pencereyi de ardına kadar açık bırakarak mutfaktaki küçük masaya oturmuşlardı. Tana, kocasının Siracusa kardeşlerin kuyumcu dükkânlarını açar açmaz gidip kolyeyi satma niyetine anında karşılık vermişti.

"Her şeyden önce," diye başladı, "sen ve ben dürüst insanlarız, bizim olmayan bir şeyi götürüp öylece satamayız."

"Peki, ne yapalım o zaman? Gidip ustabaşına, ben bir kolye buldum deyip biri aramaya geldiğinde versin diye kolyeyi ona mı vereyim? On dakika sonra o deyyus Pecorilla gidip onu kendi başına satar."

"Başka türlü de yapabiliriz. Kolyeyi evde tutarız ama bu arada Pecorilla'ya da haber veririz. Eğer biri onu geri almaya gelirse biz veririz."

"Elimize ne geçecek?"

"Yüzdelik pay alırız, bu tarz şeyleri bulanlar için hep böyle olur. Sence ne kadar tutar bu?"

"Yaklaşık yirmi milyon," diye yanıtladı ve bu, ona oldukça büyük bir meblağ gibi görünüyordu. "Diyelim ki bize düşen iki milyon. Nenè'nin tüm tedavilerini iki milyonla nasıl ödeyebileceğimizi bana açıklayabilir misin?"

Şafağa kadar tartıştılar ve Saro'nun işe gitmesi gerektiğinden o an için konuyu kapattılar. Ancak kısmen de olsa dürüstlüklerini koruyan geçici bir anlaşma yapmışlardı: Kolyeyi, kimseye tek bir laf etmeden saklayacaklardı, bir hafta geçtikten sonra kimse çıkıp kolyeyi aramaya gelmezse o zaman satmaya götüreceklerdi. Saro bitkin bir halde oğlunu öpmeye gittiğinde onu bekleyen bir sürpriz vardı: Nenè sanki babasının kendisini iyileştirmenin yolunu bulduğunu öğrenmişçesine sakin bir şekilde derin derin uyuyordu.

Pino'nun o gece belki de uykusu kaçmıştı. Olaylar üzerine fazlaca düşünen bir kafa yapısı vardı, tiyatroyu severdi, Vigàta ve çevresinde gitgide daha da nadir düzenlenen amatör dramalarda gönüllü aktörlük yapardı. Karınlarını doyurmaya yetecek bir emekli maaşı olan annesiyle yaşıyordu. Annesi, ölü adamın keşfini ona daha fazla detay vererek anlatması konusunda ısrar ederek tam üç kez anlattırdı. Bunu, ertesi gün kiliseden ve pazardan arkadaşlarına, tüm bunları öğrenen ve böyle bir hikâyeye dahil olacak kadar akıllı oğluyla gurur duyarak anlatabilmek için yapmıştı. Annesi gece yarısına doğru nihayet yatağa gitti ve sonunda Pino da yatağına uzanabildi. Ama bir türlü gözüne uyku girmedi, onu çarşafın altında bir sağa bir sola döndüren bir şey vardı. Fazla düşünen bir kafa yapısına sahip olduğunun söylenmesi işte bu yüzdendi, uyumaya çalışarak boş boş geçirdiği iki sa-

atin ardından kendisini bir şey olmadığına, sadece Noel gecesi olduğu için öyle hissettiğine ikna etti. Kalktı, kısa bir duş aldı ve yatak odasındaki küçük masaya oturdu. Annesine anlattığı hikâyeyi kendi kendine tekrarladı, her şey yolundaydı fakat kafasındaki o düşünceler arka planda dönmeye devam ediyordu. "Sıcak-soğuk" oyunu gibiydi: Annesine anlattığı her şeyin üzerinden geçtiğinde kafasındaki o düşünceler hâlâ "soğuk, soğuk" diye tekrarlıyordu. Öyleyse onu rahatsız eden her ne ise annesine anlatmadığı bir şeyden kaynaklanıyor olmalıydı. Saro ile anlaşarak Montalbano'ya da anlatmadıkları aynı şeylerdi: Cesedi gördükleri gibi tanımaları ve Avukat Rizzo ile yaptıkları telefon görüşmesi. İşte bu noktada kafasındaki düşünceler "sıcak, sıcak" diye bağırmaya başladılar. Eline kalemle kâğıt aldı ve avukatla arasında geçen diyaloğu kelimesi kelimesine yazdı. Tekrar okudu ve düzeltmeler yaptı, hafızasını bir tiyatro senaryosunda olduğu gibi duraksama noktalarına kadar yazmaya zorladı. Bitirdiğinde tekrar okudu. Diyalogda bir sorun vardı ama artık çok geçti, Splendor'a gitmek zorundaydı.

***

Montalbano, biri Palermo'da diğeri Katanya'da basılan iki Sicilya gazetesi okurken sabah on civarında ofisine bir komiserden gelen telefonla bölündü.

"İlk olarak size teşekkürlerimizi sunmak istiyorum," diye başladı komiser.

"Ah, öyle mi? Kimin tarafından?"

"Piskopos ve bakanımız tarafından. Monsenyör Terruzzi, göstermiş olduğunuz Hıristiyan merhametinden yani tam olarak şöyle dedi, gazeteci ve fotoğrafçıların vicdansız ve ahlaksızca cesedin müstehcen fotoğraflarını çekip yaymalarını önlemenizden oldukça memnun kaldı."

"Ben o emri daha ölen kişinin kim olduğunu bile bilmeden verdim. Kim olsa aynı şeyi yapardım."

"Farkındayım, Jacomuzzi bana her şeyi anlattı. Ama neden bu önemsiz detayı kutsal rahibe bildireyim ki? Sizin Hıristiyan merhametiniz konusunda onu hayal kırıklığına uğratmak için mi? Bir hayır işi, sevgili evladım, kişinin kendi hayırseverlik kurumundaki konumu ne kadar yüksekse o kadar fazla değer kazanır, anlatabildim mi? Düşünün ki Piskopos, Pirandello'dan bir alıntı bile yaptı."

"Ama hayır..."

"Evet. Bu çok büyük bir merhamet, paha biçilemez. *Altı Kişi Yazarını Arıyor* adlı kitaptan bahsetti, şu: Rahibin, bir kimsenin sürmüş olduğu dürüst bir yaşamın ardından, bir anlık hatası sebebiyle sonsuza kadar o çok da hoş olmayan hatasıyla anılamayacağını söylediği tartışma. Yani şöyle: Mühendisin o pantolonu bir an için indirilmiş görüntüsü, gelecek nesillere aktarılamazdı."

"Peki ya, bakan?"

"O, Pirandello'dan bahsetmedi, zaten sorsan nereli olduğunu bile bilmez ama aşağı yukarı, yarım ağızla mırıldandığı aynı şeylerdi. Ayrıca Luparello'yla aynı partiden olduğu için de kendisinde birkaç kelime söyleme hakkı gördü."

"Hangi parti?"

"Prudenza."

"Bu olayın Prudenza'yla ne alakası var?"

"Onu bilmiyorum. Zaten ne biliyorsam kelimesi kelimesine size aktardım."

"Otopsiden haber var mı?"

"Henüz yok. Pasquano onu yarına kadar morgda tutmak istiyordu, neyse ki onu bugün öğleden önce ya da öğleden hemen sonra incelemeye ikna ettim. Ama o taraftan herhangi bir haber alacağımızı sanmıyorum."

"Ben de öyle..." diye bitirdi Montalbano.

***

Gazeteleri okumaya devam eden Montalbano, onlardan Mühendis Luparello'nun hayatı, harikaları ve yakın zamandaki ölümü hakkında bilmediği pek bir şey öğrenmedi, diğer deyişle bu haberler sadece onun hafızasını tazelemeye yaradı. Montelusalı bir inşaatçı hanedanının vârisi olan (büyükbabası eski istasyonu, babası adliyeyi tasarlamıştı) genç Silvio, Milano Politeknik'ten mükemmel dereceyle mezun olduktan sonra aile işini devam ettirmek ve işi daha da güçlendirmek için kasabaya dönmüştü. İnançlı bir Katolik olan Silvio, Luigi Stuzo'nun destekçisi olan büyükbabasının düşüncelerini benimsemişti (silahlı faşist örgütlere ve Roma'daki yürüyüşlere katılan kimselerden olan babasının düşünceleri hakkında ise derin bir sessizliğe bürünmüştü) ve üniversiteli genç Katolikleri bir araya getiren ve sağlam bir arkadaşlık organizasyonu olan Fuci'de deneyim kazanmıştı. O dönemden beri ne zaman bir gösteri, kutlama veya toplantı yapıldıysa Silvio Luparello, partinin önde gelenlerinin yanında görünürdü ama yüzünde hep yarım bir gülümsemeyle bir adım geride dururdu yani bu demekti ki, hiyerarşik konumundan bağımsız olarak kendi seçimiyle oradaydı. Genel veya yerel seçimlere defalarca aday gösterilip her seferinde hızlıca kamuoyuna sunulmuş fakat bir Katolik'e yaraşır nitelikler olan tevazu ve sessizce görevini yapmak gibi özelliklere atıfta bulunarak oldukça asil sebeplerle geri çekilmişti. Kendi köşesinde sessiz sedasız neredeyse yirmi yıl görev yapmıştı, ta ki bir gün, sessiz sedasız geçirdiği o süre zarfında çok net bir şekilde gördüğü, gözlemlediği her şeyin etkisiyle güçlenerek hizmet ederken, kendisine hizmet edenlerin olduğu "saygıdeğer Cusumano" olana kadar. Unvan onu,

Senatör Portolano ve Vekil Tricomi ile yakınlaştırmıştı. (Ayrıca gazeteler onları "kardeş arkadaşlar", "sadık takipçiler" olarak da adlandırıyordu.) Kısacası Montelusa ve bölgede iktidarda olan partinin başına geçmişti ve bu da şu demekti: Tüm kurumsal ve özel sözleşmelerin yüzde sekseni artık onun elindeydi. Elli yıldır iktidardaki siyasi sınıfı altüst eden birkaç Milanolu yargıcın başlattığı darbe bile ona dokunmamıştı. Ayrıca o ana kadar kendini hep ikinci planda tutan Cusumano artık açığa çıkabilir, kendisini ön plana koyabilir, partideki yoldaşlarının yaptıkları yolsuzluklara karşı gök gibi gürleyebilirdi. Yaklaşık bir yıl zarfında yenilenmenin temsilcisi olarak halkın teveccühüyle il genel sekreteri olmuştu. Fakat ne yazık ki, zafer dolu ataması ile ölümü arasında sadece üç gün vardı. Bir gazete, kötü kaderin böylesine büyük ve kusursuz bir insana, partiyi eski günlerindeki ihtişamına döndürmek için yeteri kadar zaman vermemiş olmasından yakınıyordu. Her iki gazete de onu anarken hemfikir olarak onun büyük cömertliğini ve nezaketini, her zor durumda fark gözetmeksizin arkadaşlarına ve düşmanlarına elini uzatmaya nasıl hazır ve istekli olduğunu hatırlatıyordu. Montalbano heyecanla bir yıl önce yerel bir kanalda yayınlanan videoyu hatırladı. Mühendis, büyükbabasının doğduğu kasaba olan Belfi'de büyükbabası adına küçük bir yetimhane açmıştı: Hepsi aynı giyinmiş yaklaşık yirmi küçük çocuk, duygulanmış bir şekilde onları dinleyen mühendise teşekkür şarkısı söylüyordu. O küçük şarkının sözleri, komiserin hafızasına silinmez bir şekilde kazınmıştı: "Mühendis Luparello ne kadar da iyi."

Gazeteler, mühendisin nasıl öldüğünü göz ardı etmelerinin yanı sıra onun dahil olduğu, çok da kamu işi gibi görünmeyen şeylere dair yıllardır dolaşan söylenti-

ler konusunda da sessiz kalmışlardı. Hileli ihalelerden, milyarder rüşvetlerinden, şantaj yapma noktasına kadar giden baskılardan bahsediliyordu. Böyle durumlarda her zaman Avukat Rizzo'nun adı bir anda ortaya çıkıyordu; ilk olarak sekreteri, sonrasında güvenilir kişisi, en sonunda ise Luparello'nun "alter egosu" olarak anılmaktaydı. Ama söylenenler hep havadan sudan şeylerdi. Belki de Rizzo'nun mühendis ve mafya arasında köprü görevi üstlendiği ve hatta tam da bu konuya ilişkin olarak, komiserin döviz kaçakçılığı ve kara para aklamadan bahseden gizli bir rapor keşfettiği de söylenirdi. Tabii ki sadece şüpheli konumundaydılar, çünkü kendilerine ilişkin bu şüpheler hiçbir zaman kanıtlanma fırsatı yakalayamamıştı. Öyle ki soruşturma için sunulan her izin talebi, mühendisin babasının tasarladığı ve inşa ettiği aynı adliyenin koridorlarında kaybolup gitmişti.

***

Montalbano öğle vakti Acil Müdahale Ekibi'ni aradı ve Müfettiş Ferrara ile konuşmak istedi. Ferrara, Montalbano'nun kendisinden daha genç bir erkekle evlenen okul arkadaşlarından birinin, nedendir bilinmez, ara sıra ona kur yapan hoş ve esprili kızıydı.

"Anna? Sana ihtiyacım var."

"Hadi canım!"

"Öğleden sonra boş vaktin var mı?"

"Ayarlarım, komiserim. Gece gündüz, her zaman ne derseniz yapmaya hazırım. Emirlerinizi ya da isterseniz arzularınızı..."

"Tamam, o halde saat üçe doğru Montelusa'da seni evinden alırım."

"Beni neşeyle dolduruyorsun."

"Ah, Anna, bu arada kadınsı kıyafetler giy tamam mı?"

"Yüksek topuklar ve derin göğüs dekoltesi gibi mi?"

"Hayır yani sadece üniformanla görünme demek istedim."

Daha kornanın ikinci çalışında Anna üzerinde bir bluz ve etekle dakik bir şekilde kapıda belirdi. Soru sormadı, Montalbano'nun yanağına bir öpücük kondurmakla yetindi. Ne zamanki araba, şehirden ağıla giden üç patikadan ilkine girdi, o zaman konuştu.

"Eğer benimle yatmaksa niyetin, evine gidelim, burayı sevmiyorum."

Ağılda iki veya üç araba vardı ve bunlar Gegè Gullotta'nın gece vardiyası çalışanlarına ait değildi, gidecek başka bir yer bulamamış öğrenciler ve orta sınıf çiftlerdi. Montalbano yolun sonuna kadar sürdü, ön tekerlekleri tam kuma girmişti ki frene bastı. Mühendisin BMW'si bulunduğunda yanında durduğu çalılık hemen sol tarafta, geldikleri yoldan ulaşılamaz bir noktada kaldı.

"Onu buldukları yer burası mı?"

"Evet."

"Ne arıyorsun?"

"Ben de bilmiyorum ki. İnelim."

Deniz kıyısına doğru yürüdüler. Montalbano onu belinden tuttu ve bir gülümsemeyle başını omzuna yasladı. Şimdi komiserin onu neden davet ettiğini anlamıştı, her şey bir oyundu, ikisi sadece kendilerini ağılda izole etmenin bir yolunu bulmuş iki âşıktı. Kim oldukları belirsiz olduğundan merak uyandırmayacaklardı.

"Yavşağa bak! Ona ne hissettiğim umurunda bile değil," diye düşündü Anna.

Sırtı denize bakan Montalbano bir anda durdu. Tekerlek izleri önündeydi, çalılık ise aşağı yukarı yüz metre ötedeydi. Hiç şüphe yoktu: BMW, patikalardan değil, sahil kenarından gelmiş ve çalılıklara doğru döndükten

sonra burnu eski fabrikaya bakar şekilde yani şehir yolundan gelen tüm arabaların manevraya yer olmadığı için alması gereken mecburi pozisyona tam ters bir şekilde durmuştu. Şehir yoluna dönmek isteyen kişinin patikalar boyunca geri gitmekten başka seçeneği yoktu. Anna'yı kafası göğsüne yaslı, belinden tutar vaziyette biraz daha ileri yürüdü: Hiç iz yoktu, deniz hepsini silmişti.

"Peki, şimdi ne yapıyoruz?"

"İlk olarak Fazio'yu aramam gerek, sonra da seni eve bırakırım."

"Sana tüm samimiyetimle bir şey söylememe izin verir misin?"

"Tabii ki."

"Tam bir pisliksin."

4

"Komiser Montalbano? Pasquano ben. Nereye gittiğinizi bana açıklamak ister miydiniz acaba? Tam üç saattir karakolu arıyorum ve hiç kimse bir şey bilmiyor!"

"Benimle bir probleminiz mi var, doktor?"

"Sizinle mi? Tüm evrenle!"

"Ne oldu? Ne yaptılar size?"

"Hayattayken nasılsa, öldükten sonra da Luparello'ya öncelik vermem konusunda beni zorladılar. Öldükten sonra bile bu adam herkesten bir adım önde olmak zorunda mı! Kim bilir belki mezarlıkta bile ön sıralarda olacaktır!"

"Bana bir şey mi söyleyecektiniz?"

"Zaten yazılı olarak da göndereceğim şeyi şimdiden söyleyeyim. Hiç ama hiçbir şey yok. Merhum tamamen doğal sebeplerle ölmüş."

"Ee, yani?"

"Yani bilimsel terimlerle konuşmazsak kalbi kelimenin tam anlamıyla patlamış. Ki bunun dışında zaten iyiydi, öyle değil mi? Sadece kalbi çok iyi çalışmıyordu, her ne kadar onu düzeltmek için çok çaba sarf etmiş olsalar da her şeyi mahveden yine kalbi olmuş."

"Vücudunda başka izler var mıydı?"

"Ne gibi?"

"Herhangi bir morarma, iğne izi gibi..."

"Size söylediğim gibi, hiçbir şey. Yani ben de çocuk değilim, değil mi? Ayrıca onun tedavisini yapan meslek-

taşım Capuano'ya da otopsiye katılmasını rica ettim ve o da kabul etti."

"Arkanızı sağlama alıyorsunuz yani doktor?"

"Ne dediniz!?"

"Saçmaladım, kusura bakmayın. Başka bir hastalığı var mıydı?"

"Niye her seferinde başladığımız noktaya geri dönüyorsunuz? Sadece tansiyonu biraz yüksekti. İdrar söktürücüyle tedavi oluyordu, perşembe ve pazar sabahları erken saatte bir hap alırdı, o kadar."

"O zaman pazar günü öldüğünde de almıştı?"

"Ee, yani? Ne demeye getiriyorsunuz? Onu idrar söktürücü hapla mı zehirlediler yani? Hâlâ ortaçağda yaşıyoruz falan mı sanıyorsunuz? Yoksa tarihe karışmış o eski polisiye romanlardan çok mu okuyorsunuz? Zehirlenmiş olsa fark ederdim, öyle değil mi?"

"Akşam yemeği yemiş miydi?"

"Hayır, yememişti."

"Saat kaçta öldüğünü söyleyebilir misin?"

"Bu soruyla beni delirteceksiniz artık! Polisin, suçun ne zaman işlendiğini sorar sormaz adli tıp görevlisinin, katilin işini otuz altı gün önce aşağı yukarı 18.32'de bitirdiğini söylediği o Amerikan filmlerinden fazla etkileniyorsunuz. Cesedin henüz soğumadığını siz de gördünüz, öyle değil mi? Arabanın içindeki o sıcaklığı hissettiniz."

"Ee, yani?"

"Yanisi şu; merhum, bulunduğu günün önceki akşamında saat yedi ile on arasında ölmüş."

"Başka bir şey yok mu?"

"Hayır, bir şey yok. Ah, az kalsın unutuyordum, mühendis ölmüş, evet ama ölmeden önce küçük bir kaçamak yapmayı da başarmış. Aşağı kısımlara doğru sperm kalıntıları vardı."

***

"Amirim, ben Montalbano. Doktor Pasquano'nun bana az önce telefon ettiğini söylemek için aramıştım. Otopsiyi yapmış."

"Montalbano, nefesini tüketme. Her şeyi biliyorum, saat ikiye doğru orada bulunan Jacomuzzi beni aradı ve bilgi verdi. Ne hoş!"

"Affedersiniz, anlayamadım."

"Diyorum ki ne hoş, bu güzel kasabamızda hâlâ birileri örnek bir davranış sergileyerek doğal yollarla ölmeye karar verebiliyor. Hâlâ anlamadınız mı? Bu mühendisinkine benzer diğer iki üç ölüm daha, sonra İtalya'nın geri kalanıyla önümüze bakacağız. Lo Bianco'yla konuştunuz mu?"

"Hâlâ anlamadım."

"Şimdi şöyle yapın. Bizim tarafımızda daha fazla problem olmadığını söyleyin. Şayet yargıç da yetki vermeye karar verirse cenazeyi istedikleri zaman yapabilirler. Zaten hepsi bu. Montalbano bu arada, bu sabah size söylemeyi unuttum, karım harika bir ahtapot tarifi buldu. Bu cuma akşamı size uygun mu?"

***

"Montalbano? Benim, Lo Bianco. Size bir haberim var. Bu öğleden sonra Dr. Jacomuzzi'den bir telefon aldım."

"Ne boşa harcanmış bir kariyer!" diye düşündü bir anlığına Montalbano. "Jacomuzzi bir başka hayatta belki de elinde davulla dolaşan harika bir tellal olabilirdi."

"Bana otopsiden anormal bir şey çıkmadığını söyledi. Ben de onu defnetmelerine izin verdim. Bunun aksini gerektirecek bir şey var mı?"

"Hayır, hiçbir şey yok."

"O halde davanın kapandığını söyleyebilirim değil mi?"

"Bana iki gün daha mühlet verebilir misiniz?"

Muhatabının kafasında alarm zillerinin çalmaya başladığını adeta fiziksel olarak hissetti.

"Peki, neden Montalbano? Ne var?"

"Hiç, hiçbir şey Sayın Yargıç."

"Ee, o halde ne?! Size itiraf etmeliyim ki komiser, hiç de zorluk çekmem, gerek ben ve başsavcı gerekse vali ve komiser, olayın bir an önce kapatılması adına oldukça baskı içeren istekler aldık. Elbette yasadışı bir şey yok. Acı dolu dualarının arasında aile ve partiden arkadaşları bu kötü hikâyeyi unutmak ve unutturmak istiyorlar. E, bence haklılar da."

"Anlıyorum, Sayın Yargıç. Ama sadece iki güne ihtiyacım var."

"Peki ama neden? Bana tek bir sebep söyleyin!"

Bir cevap, bir kaçış yolu buldu. Talebinin aslında hiçbir şeye dayanmadığını ya da sadece bir hisse dayandığını tabii ki ona söyleyemezdi. Nasıl ve neden bilmiyordu ama ona, şu anda kendisinin daha umutsuz bir durumda olduğunu kanıtlayan birine kanmıştı.

"Gerçekten bilmek istiyorsanız bunu kamuoyunu düşünerek yapıyorum. Birinin çıkıp sırf meselenin özüne inemediğimizden dosyayı arşive kaldırdığımız söylentisini yaymasını istemiyorum. Biliyorsunuz ki böyle bir fikrin ortaya çıkması için küçücük bir şey yeterli."

"Eğer öyleyse size katılıyorum. O halde size bu kırk sekiz saati veriyorum ama bir dakika bile fazla değil. Siz de anlamaya çalışın lütfen."

***

"Gegè, nasılsın? Eğer saat altı buçukta, öğle yemeği sonrası uykundan uyandırdıysam özür dilerim."

"Hassiktir ya!"

"Gegè, kanun önünde korkudan altına sıçmak dışında bir şey yapamayan sana, bir kanun temsilcisiyle bu şe-

kilde konuşmak yakışıyor mu hiç? Bu arada, 'kırklık' bir zenciyle anlaştığın doğru mu?"

"Kırklık ne?!"

"Malının uzunluğu."

"İtlik yapma, ne istiyorsun?"

"Konuşmamız lazım."

"Ne zaman?"

"Bu gece geç saatte. Saati sen söyle."

"Gece yarısı diyelim."

"Nerede?"

"Her zamanki yerde, Puntasecca'da."

"O küçük güzel ağzından öptüm o zaman Gegè."

***

"Komiser Montalbano? Ben Vali Squatrìto. Yargıç Lo Bianco, zavallı mühendisin davasını kapatmak için yirmi dört mü kırk sekiz saat mi ne daha istediğinizi söyledi, pek hatırlayamadım. Beni gelişmelerden her zaman haberdar eden Doktor Jacomuzzi, otopsinin Luparello'nun tamamen doğal nedenlerden dolayı öldüğünü kesin olarak ortaya koyduğunu bildirdi. Yani herhangi bir müdahale fikri bir kenarda dursun, fikir diyorum ama o bile değil gerçi, böyle bir şey için bir sebep olduğunu düşünmesem de size yine de sormak istedim. Neden böyle bir istekte bulundunuz?"

"Sayın Valim, daha önce Sayın Lo Bianco'ya söylediğim gibi, yeniden onay almak için size de açıklayayım; isteğim, polisin olayın sonuçlarını açıklamama ve gerekli soruşturma yapılmadan dosyayı kapatma gibi muhtemel hareketiyle ilgili herhangi bir kötü niyetli iddianın ortaya çıkmasını önlemek adına, şeffaflık arzusuyla yapılmıştır. Hepsi bu."

Vali, Montalbano'nun cevabından hoşnut kaldığını belirtti, ne de olsa Montalbano, her zaman valinin kelime

dağarcığının bir parçası olan iki fiili (açıklamak ve onay almak) ve bir ismi (şeffaflık) özenle seçmişti.

***

"Benim, Anna, rahatsız ettiysem özür dilerim."

"Neden böyle konuşuyorsun? Üşüttün mü?"

"Hayır, ofisteyim, cep telefonundan arıyorum, biri duysun istemiyorum o yüzden."

"Söyle ne oldu?"

"Jacomuzzi, patronuma telefon açtı ve Luparello davasını kapatmak istemediğini söyledi. Patronum senin her zamanki gibi götlük yaptığını söyledi, ki birkaç saat önce sana da söylediğim üzere bu konuda ben de onunla tam olarak aynı fikirdeyim."

"Beni bunun için mi aradın? Teyit için de teşekkürler."

"Komiser, tam senden ayrılıp buraya döndüğümde öğrendiğim bir şey daha var, sana söylemem gereken."

"Anna zaten boğazıma kadar boka batmış haldeyim. Yarın söylersin."

"Zaman kaybedilecek bir konu değil. İlgini çekebilecek bir şey."

"Bak bu gece bir, bir buçuğa kadar meşgulüm. Eğer şimdi uğrayabilirsen olur."

"Şu anda gelemem, gece ikide sana gelirim."

"Bu gece mi?"

"Evet, yoksan da beklerim."

***

"Alo, aşkım? Benim, Livia. Ofise telefon açtığım için üzgünüm ama..."

"Sen ne zaman, nerede olursa olsun bana telefon edebilirsin, söyle bakalım, ne var?"

"Önemli bir şey yok. Senin oralarda bir politikacının öldüğünü okudum şimdi gazetede. Aslında sadece kısa bir makale, Komiser Salvo Montalbano'nun ölümün ar-

kasındaki nedenleri öğrenmek adına bir araştırma yürüttüğünü söylüyor."

"Ah, öyle mi?"

"Bu ölüm başına çok iş açtı mı?"

"Çok da değil."

"Yani o halde bir değişiklik yok. Önümüzdeki cumartesi beni ziyarete geliyorsun? Bana kötü bir sürpriz yapmazsın, öyle değil mi?"

"Ne gibi?"

"Mesela soruşturmanın dönüm noktasında olduğunu ve ne kadar süreceğinin bilinmediğini, bu nedenle belki de bir hafta daha beklemek zorunda olduğumu söylediğin garip bir telefon konuşması gibi... Bunu daha önce de yapmıştın hem de birden fazla kez."

"Sakin ol, bu sefer geleceğim."

***

"Komiser Montalbano? Ben Rahip Arcangelo Baldovino, Piskopos Ekselanslarının sekreteri."

"Memnun oldum Rahip. Buyurun?"

"Piskopos, Luparello'nun acılı ve talihsiz ölümüyle ilgili sürdürülen soruşturmanın uzatılmasını uygun bulduğunuz haberine, itiraf etmeliyiz ki oldukça şaşırdı. Haberler doğru mu?"

Haberler doğruydu, Montalbano onu onayladı ve üçüncü kez bu hareketinin sebeplerini açıkladı. Rahip Baldovino ikna olmuş görünüyordu, yine de komisere, alçakça spekülasyonları önlemek ve zaten kederli olan aileyi daha fazla işkenceye maruz bırakmamak adına acele etmesi için yalvardı.

"Komiser Montalbano? Ben, Mühendis Luparello."

"Hassiktir! Sen ölmedin mi!?" diye kötü bir şaka Montalbano'nun ağzından kaçmak üzereydi ki son anda durdu.

"Ben oğluyum," diye devam etti kibar ve oldukça medeni bir ses, konuşmasında en küçük bir lehçe etkisi bile yoktu. "Adım Stefano, nezaketinize sığınarak sizden belki de pek alışılmadık bir ricam olacak. Sizi annem adına arıyorum."

"Eğer yapabileceğim bir şeyse tabii ki..."

"Annem sizinle görüşmek istiyor."

"Bu neden sıradışı olsun ki? Ben de tam bugünlerde onunla görüşmeyi düşünüyordum."

"Gerçek şu ki komiserim, annem en geç yarına kadar sizinle görüşmek istiyor."

"Aman Tanrım! Mühendis Bey, şu günlerde inanın bir dakikam bile yok. Tahmin ediyorum ki sizin de öyle."

"Bir 'on dakikacık' bulunur, endişelenmeyin. Yarın öğleden sonra beş, iyi mi sizin için?"

***

"Montalbano, biliyorum beklettim ama..."

"Neredeydin? Bok çukurundaki krallığında mı?"

"Hadi hadi, ne istiyorsun söyle!"

"Seni oldukça mühim bir konuda bilgilendirmek istiyorum. Papa az önce Vatikan'dan beni aradı, sana çok ama çok kızgın."

"Ne diyorsun!?"

"Evet, çok kızgın çünkü Luparello'nun otopsi sonuçlarıyla ilgili raporunuzu almayan, dünya üzerindeki tek kişi o sanırım. Kendini ihmal edilmiş hissetmiş, bana öyle hissettirdi ki seni aforoz etmek gibi bir niyeti var. Anlayacağın, sıçtın."

"Montalbà, sen tamamen aklını kaçırmışsın!"

"Beni bir meraktan kurtarabilir misin?"

"Tabii..."

"İnsanlara hırsların uğruna mı yalakalık yapıyorsun yoksa bu, doğanda mı var?"

Cevabın samimiyeti onu şaşırttı.

"Doğamda var sanırım."

"İyi dinle, mühendisin üstündeki kıyafetleri incelemeyi bitirdiniz mi? Bir şey bulamadınız mı?"

"Bir bakıma aslında öngörülebilir bir şey bulduk. Külot ve pantolonunda sperm izleri."

"Peki ya, arabada?"

"Onu hâlâ incelemekteyiz."

"Teşekkürler, dönüp sıçmaya devam edebilirsin."

***

"Komiserim? Eski fabrikanın yakınındaki il yolunda bulunan bir telefon kulübesinden arıyorum. Yapmamı istediğiniz şeyi yaptım."

"Söyle bakalım, Fazio."

"Tamamen haklıydınız. Luparello'nun BMW'si Vigàta'dan değil, Montelusa'dan gelmiş."

"Emin misin?"

"Vigàta tarafında sahil, beton bloklarla kesilmiş, geçmek imkânsız ancak uçması lazım."

"Gelmiş olabileceği yolu keşfedebildin mi?"

"Evet ama bu tamamen delilik."

"Anlat bakayım, nedenmiş o?"

"Çünkü Montelusa'dan Vigàta'daki ağıla varmak için birinin fark edilmeden gitmesine yarayacak düzinelerce cadde ve ara yol varken mühendisin arabası Canneto'nun kurumuş nehir yatağından geçmiş."

"Canneto mu? İmkânı yok geçilmez!"

"Ben geçtim, o yüzden başkasının da bunu başarması oldukça muhtemel. Tamamen kurumuş zaten. Arabamın bozulan süspansiyonu dışında bir problem yok. Devriye aracını almamı istemediğinizden bana bir..."

"Tamir parasını ben karşılayacağım, başka bir şey var mı?"

"Evet. Tam Canneto'nun yatağından çıkıp kumların başladığı yerde BMW'nin tekerlek izleri var. Doktor Jacomuzzi'yi derhal bilgilendirirsek alçılarını çıkarabiliriz."

"Bırak, Jacomuzzi uğraşsın onunla."

"Siz nasıl isterseniz. Başka bir şeye ihtiyacınız var mı?"

"Hayır, Fazio. Dönebilirsin, teşekkürler."

5

Beyaz kırçıllı bir tepenin arkasındaki yoğun kum şeridinden oluşan Puntasecca plajı o saatte bomboştu. Komiser geldiğinde Gegè çoktan arabasına yaslanmış, bir sigara yakmış, onu bekliyordu.

"İn hadi Salvù," dedi Montalbano'ya. "Hadi, bu güzel havanın keyfini çıkaralım biraz."

Bir süre sessizce oturup sigara içtiler. Sonra sigarasını söndüren Gegè konuştu.

"Salvù, beni sorgulamak istediğini biliyorum. Ayrıca iyi hazırlandım, istediğin yerden gelişigüzel bile sorabilirsin."

Bu ortak anılarına ikisi birden gülümsedi. İlkokuldan önceki özel okul olan anaokulunda tanışmışlardı ve öğretmen, Gegè'den on beş yaş büyük olan ablası Bayan Marianna idi. Salvo ve Gegè tembel çocuklardı, dersleri sadece papağan gibi ezbere öğrenirlerdi ve yine papağan gibi boş boş tekrar ederlerdi. Bununla birlikte Öğretmen Marianna'nın bu tekdüze tekrarlardan memnun olmadığı ve belli bir sıra takip etmeksizin, bazı kısımları atlaya atlaya sorular sorduğu günler vardı. İşte problem tam da bu noktada ortaya çıkardı çünkü konuyu anlamak ve mantıksal bağlantılar kurmak gerekirdi.

"Ablan nasıl?" diye sordu komiser.

"Onu Barselona'ya götürdüm, oradaki özel bir göz kliniğine. Görünüşe göre mucizeler yaratıyorlar. Bana, en azından sağ gözünün kısmen iyileşmesini sağlayabileceklerini söylediler."

"Onu gördüğünde iyi dileklerimi ilet."

"Tabii ki. Sana hazır olduğumu söyledim, hadi başla sormaya."

"Ağılda kaç kişi çalıştırıyorsun?"

"Orospular ve farklı türden ibnelerle birlikte totalde yirmi sekiz. Ayrıca olası bir karmaşanın patlak vermesine karşın Flippo di Cosmo ve Manuele Lo Pìparo. Sen de biliyorsun ki en küçük bir hatada mahvolurum."

"Açıkgözler çünkü."

"E, tabii. Başıma gelebilecek belaları biliyorsun, öyle değil mi? Bir kavga, bir bıçaklanma, bir aşırı doz, ne bileyim bu gibi bir şeyden..."

"Hâlâ hafif uyuşturucularla uğraşıyorsun değil mi?"

"Her zaman. Ot, en kötü kokain. Çöpçülere sor, sabahları hiç şırınga bulup bulmadıklarını sor!"

"Sana inanıyorum."

"Ve ayrıca Ahlak Masası'ndan Giambalvo hep tepemde. Bana sadece herhangi bir problem çıkarmazsam ya da saçma sapan bir şeyle canını sıkmazsam tahammül ediyor."

"Giambalvo'yu anlıyorum: Ağılı kapatmaya zorlanmama konusunda ter döküyor o da. Olası bir durumda o da el atından ona verdiklerini kaybeder. Ona ne veriyorsun? Aylık mı yoksa sabit bir yüzde mi? Ne kadar veriyorsun?"

Gegè gülüyor.

"Seni Ahlak Masası'na transfer edelim o halde, böylece görürsün ne kadar olduğunu. Ayrıca senin gibi tek bir maaşla kıçını bile doğrultamadan ortalıkta dolaşan sefil birine yardım etmek beni memnun ederdi."

"İltifat için teşekkürler. Şimdi, bana o geceden bahset."

"Saat on, on buçuk civarıydı, o saatlerde çalışan Milly, Montelusa'nın denize yakın tarafından gelen bir arabanın farlarını görünce koşarak ağıla kaçtı. Korkmuştu."

"Kim bu Milly?"

"Gerçek adı Giuseppina La Volpe, Mistrettalı, otuz yaşında açıkgöz bir kadın."

Cebinden katlanmış bir kâğıt parçası çıkardı ve Montalbano'ya uzattı.

"Burada hepsinin gerçek adı ve soyadı yazıyor. Adresleri de var, olur da yüz yüze konuşmak istersen diye."

"Neden Milly korkmuştu dedin?"

"Çünkü o taraftan, Canneto'dan geçmediği sürece bir araba gelemezdi, gelse de bunu arabayı ve kornasını bozmadan yapamazdı. İlk olarak Giambalvo'nun üstün zekâsının eseri olabilecek habersiz bir baskın olduğunu düşünmüş. Daha sonra ise bunun ahlak polisi olamayacağını çünkü kalkıp da tek arabayla baskın yapılmayacağını düşünmüş. O an dehşete kapılmış çünkü gelenlerin beni ağıldan çıkarmak için bana savaş açan Monterossolular olabileceği aklına gelmiş. Belki de ateş açarlar diye düşünmüş ve her an koşmaya hazır olmak için arabaya bakmaya başlamış ama o anda da müşterisi itiraz etmiş. Neyse ki arabanın yakındaki çalılıklara doğru ilerlediğini hatta neredeyse çalılıkların içinde durduğunu zamanında görmüş."

"Bana bilmediğim bir şey söylemiyorsun Gegè."

"Milly'i beceren adam onu indirmiş ve il yoluna giden yoldan geri gitmiş. Milly bir sağa bir sola volta atarak başka bir müşteri beklemeye devam etmiş. Milly'nin az önce bulunduğu yere, kendisini her cumartesi ve pazar aynı saatte görmeye gelen ve saatlerce orada kalan bir âşığıyla Carmen gelmiş. Carmen'in de gerçek adı sana verdiğim kâğıtta yazılı."

"Adresi de var mı?"

"Evet, var. Carmen, müşterisi farlarını söndürmeden önce, BMW'deki iki kişinin çoktan işi pişirmeye başladıklarını görmüş."

"Sana tam olarak ne gördüğünü söyledi mi?"

"Evet, birkaç saniye de olsa görebilmiş. Belki de etkilenmişti, ne de olsa ağılda bu tarz arabalar pek sık görülmüyor. Neyse kadın, sürücü koltuğundaymış -bak az kalsın unutuyordum, Milly arabayı kullananın kadın olduğunu söylemişti- arkası dönükmüş, yanındaki adamın bacaklarının üstüne çıkmış, gözden uzak olan elleri aşağıda biraz aranmış ve akabinde yukarı aşağı hareket etmeye başlamış. Ne o, nasıl sevişildiğini unuttun mu yoksa?"

"Sanmam. Ama yine de test edelim. Bana anlatman gereken şeyleri bitirince pantolonunu indir, sonra da o küçük ellerini kaputun üzerine koy ve domal. Eğer bir şey unutmuşsam bana hatırlatırsın. Şimdi devam et, bana vakit kaybettirme."

"Bitirdiklerinde kadın kapıyı açıp aşağı inmiş, eteğini düzeltmiş ve kapıyı kapatmış. Adam ise arabayı çalıştırıp gitmek yerine başı arkaya yaslanmış bir şekilde yerinde kalmış. Kadın tam Carmen'in olduğu arabanın yanından geçerken başka bir arabanın farlarına yakalanmış. Güzel bir kadınmış, sarışın, zarif. Sol elindeki bir torbada bir çanta tutuyormuş. Eski fabrikaya doğru yönelmiş."

"Başka?"

"Evet. Etrafı kolaçan eden Manuele de kadının ağıldan çıkıp il yoluna yöneldiğini görmüş. Kadının giyinme şekli ağıla pek uygun görünmediğinden kadını takip etmek için dönmüş ama bir araba, kadını götürmüş."

"Bir dakika, bir dakika Gegè! Manuele, kadını öylece başparmağını kaldırmış, biri onu alsın da götürsün diye otostop yaparken mi görmüş?"

"Salvù, nasıl yapıyorsun bunu? Tam bir polissin, tam!"

"Neden?"

"Çünkü tam da bu noktada Manuele ikna olmuş değil.

Kadının eliyle işaret yapıp yapmadığını görmemiş ama bir araba durmuş, evet. Sadece bu da değil, Manuele son hızda gelen arabanın, fren yaptığında kadın hemen binebilsin diye kapısının da halihazırda açık olduğu izlenimine kapılmış. Manuele plakayı almayı düşünmemiş bile, bunun için bir sebep de yokmuş zaten."

"Yani. Peki, BMW'li adam, Luparello hakkında bir şey biliyor musun?"

"Çok değil. Gözlükleri vardı, ayrıca sıcağa ve sekse rağmen asla çıkarmadığı bir de ceketi. Bu arada Milly'nin hikâyesinin Carmen'in hikâyesine uymadığı bir nokta var. Milly'nin dediğine göre araba geldiğinde adamın boynunda siyah bir kravat ya da mendil gibi bir şey varmış, Carmen ise adamı gördüğünde adamın gömleğinin açılmış olduğunu iddia ediyor, hepsi bu. Bana çok önemli bir şeymiş gibi gelmedi; belki de mühendis, kravatı sevişirken çıkarmıştır, belki onu rahatsız etmiştir."

"Kravatı çıkardı ama ceketi çıkarmadı öyle mi? Bu küçük bir mesele değil Gegè, çünkü arabada ne kravat ne de mendil bulundu."

"Bu, kadın arabadan indiğinde kuma düşmediği anlamına da gelmiyor ama."

"Jacomuzzi'nin adamları her yeri arayıp taradı, hiçbir şey bulamadılar."

Düşünceli bir şekilde sessizliğe büründüler.

"Belki de Milly'nin gördüklerinin bir açıklaması vardır," dedi Gegè aniden. "Bahsettiği şey ne kravat ne de mendildi, adamın emniyet kemeri hâlâ takılıydı, bak şimdi anlayacaksın; Canneto'nun yatağından geçmediler mi? Bildiğin üzere orası taşlarla dolu, daha sonra kadın onun bacaklarının üstüne oturduğunda da muhtemelen kemer onu rahatsız etti, o yüzden de çıkardı."

"Olabilir."

"Salvù, sana bu konuya dair öğrenebildiğim her şeyi anlattım. Ayrıca tüm bunları sana kendi menfaatim için de söylüyorum çünkü Luparello gibi ağır toplardan birinin ağılın ortasında ölmesi beni de huzursuz etti. Şimdi herkesin gözü orada, araştırmayı ne kadar çabuk bitirirseniz o kadar iyi. İki üç gün sonra zaten insanlar unutur gider, biz de kazasız belasız işimize döneriz. Ben artık gidebilir miyim? Ağılda işler sıkışık."

"Bekle, bu konuda sen ne düşünüyorsun peki?"

"Ben mi? Polis olan sensin. Her neyse, yine de seni memnun edecekse ne düşündüğümü söyleyeyim, burnuma kötü kokular geliyor. Diyelim ki kadın buralardan olmayan, üst sınıf bir orospu. Bana kalkıp da Luparello'nun onu nereye götüreceğini bilemediğini söylemeyeceksin değil mi?"

"Gegè, sen sapkınlığın ne olduğunu biliyor musun?"

"Bana mı soruyorsun? Sana öyle şeyler anlatırım ki şuracıkta ayakkabılarımın üstüne kusmaya başlarsın. Ne demek istediğini anlıyorum, o ikisi ağıla geldiler çünkü bu yer onları daha fazla heyecanlandıracaktı. Bu birkaç kez oldu. Bir gece, bir yargıcın burada bir eskortla görüldüğünü biliyor muydun?"

"Gerçekten mi? Kimdi?"

"Tabii ismini vereyim, Yargıç Cosentino. Onun kıçına tekmeyi basmalarından hemen önceki gece, bir eskort arabasıyla buraya geldi, bir travesti aldı ve onu becerdi."

"Peki ya, eskort?"

"O da bu arada deniz kıyısında uzun bir yürüyüş yaptı. Ancak konuya dönersek Cosentino mimlendiğini biliyordu, hevesi geçti. Ama mühendis ne alaka? O pek bu tarz şeylerin adamı değildi. Kadınları severdi, herkes biliyor ama tedbirliydi, bir anlık zevk için kendini ve temsil ettiği her şeyi tehlikeye atar mıydı? Salvù, ben hiç ikna olmadım."

"Öte yandan kadının orospu olmadığını varsayarsak daha da kötü hissediyorum. Ağılda görülmüş olacaklardı. Ayrıca araba, kadın tarafından sürülüyordu, o kesin. Bir de şu var ki, hiç kimse öylesine pahalı bir arabayı rasgele bir orospuya emanet etmez, o kadından korkulur. İlk olarak Canneto'nun yokuşunu sorunsuz bir şekilde geçiyor, sonra ise mühendis bacaklarının arasında öldüğünde sakince kalkıyor, aşağı iniyor, üstünü başını düzeltiyor, kapıyı kapatıyor ve gidiyor. Sence bu normal mi?"

"Hayır, hiç de normal gözükmüyor."

O an birden Gegè gülmeye başladı ve çakmağını çaktı.

"Ne var?"

"Gel lan buraya götveren, yaklaştır yüzünü."

Montalbano dediğini yaptı, Gegè onun gözlerini aydınlattı ve çakmağı söndürdü.

"Anladım. Yasa adamı olarak senin aklına gelen fikirler, suç adamı olarak benim aklıma gelenlerle aynı. Sen sadece onların birbiriyle uyuşup uyuşmadığını görmek istedin, ha Salvù?"

"Evet, aynen öyle."

"Senin gibi ben de pek yanılmam. Hadi görüşürüz, sen git."

"Teşekkür ederim," dedi Montalbano.

Komiser ilk ayrılan oldu. Fakat bir süre sonra ona yavaşlamasını işaret eden arkadaşı yanına yaklaştı.

"Ne istiyorsun?"

"Kafam nerede hiç bilmiyorum, sana öncesinde söyleyecektim ama bugün öğleden sonra Müfettiş Ferrara ile ağılda el ele gerçekten çok tatlıydın biliyor musun?"

Ve aralarına takip mesafesini koyacak şekilde hızlandı, sonra onu selamlamak için kolunu havaya kaldırdı.

***

Eve döndüğünde Gegè'nin ona verdiği bazı detayları not aldı ama kısa süre sonra uyku bastırdı. Saatine baktı, biri geçtiğini gördü ve kalkıp uyumaya gitti. Kapı zilinin ısrarlı sesi onu uyandırdı, gözleri doğrudan çalar saate yöneldi, saat ikiyi çeyrek geçiyordu. Güç bela kalktı, yeni uyandığında refleksleri hep çok yavaştı.

"Kim bu densiz bu saatte?!"

Olduğu gibi, iç çamaşırıyla kapıyı açmaya gitti.

"Selam," dedi Anna.

Bunu tamamen unutmuştu, kız o saatlerde onu görmeye geleceğini söylemişti. Anna ona bakıyordu.

"Görüyorum ki oldukça doğru bir kıyafetlesin," dedi ve girdi.

"Ne söyleyeceksen söyle ve hemen evine git, ölesiye yorgunum."

Montalbano, kadının öylece içeriye dalmasından gerçekten rahatsız olmuştu, yatak odasına gitti, pantolon ve gömlek giydi, yemek salonuna döndü. Anna orada değildi, mutfaktaydı, buzdolabını açmış ve çoktan prosciuttolu bir sandviç yemeye başlamıştı bile.

"Nasıl açım, anlatamam!"

"Yerken anlat."

Montalbano ocağa kahve koydu.

"Bu saatte kahve mi içeceksin? Ee, sonra tekrar uyuyabilecek misin?"

"Anna lütfen." Artık kibar olamıyordu.

"Tamam. Bu öğleden sonra, biz ayrıldıktan sonra güvenilir biri tarafından bilgilendirilmiş bir iş arkadaşımdan öğrendim ki dünden, salı sabahından beri bir adam tüm kuyumcuları, kaçakçıları ve rehin dükkânlarını dolaştı ama ne için? Bir haber vermek için: Herhangi biri, belirli bir mücevheri satmak veya rehin etmek için gelirse ona haber vermelerini istemiş. Bu arada bahsi geçen mü-

cevher, sağlam altın bir zincir ve pırlantalarla kaplı kalp şeklinde ucu olan bir kolye. Standa'da on bin lirete bulacağın bir şey, en azından bu aşikâr."

"E, peki ona nasıl haber vereceklermiş, telefonla mı?"

"Dalga geçme. Herkese farklı bir işaret vermesini söylemiş, öğrendiğim üzere, pencereye yeşil bir bez koyun ya da ön kapıya bir gazete parçası asın ve bunun gibi şeyler. Akıllı, böylece kimseye görünmeden işareti görecek."

"Haklısın. Ama bundan bana..."

"Bırak bitireyim. Nasıl konuştuğuna ve nasıl davrandığına gelince, görüştüğü kişiler onun söylediğini yapmanın daha iyi olacağını anladı. Ayrıca sonradan öğrendik ki eşzamanlı olarak başka kişiler de Vigàta da dahil olmak üzere bölgedeki tüm yerleşkeleri köşe bucak dolaşıp aynı şeyi yapmışlar. Yani şöyle ki kolyeyi kaybeden her kimse onu geri istiyor."

"Ben burada kötü bir şey görmüyorum. Peki ama sen neden bunun beni ilgilendirebileceğini düşündün?"

"Çünkü adam, Montelusa'daki kaçakçılardan birine, kolyenin pazarı pazartesiye bağlayan gece ağılda kaybolmuş olabileceğini söylemiş. Şimdi ilgini çekti mi?"

"Bir noktaya kadar."

"Biliyorum, evet, bu sadece bir tesadüf olabilir ve Luparello'nun ölümüyle alakası da olmayabilir."

"Yine de teşekkürler. Şimdi evine dön artık, geç oldu."

Kahve hazırdı, Montalbano ondan bir fincana döktü ve tabii ki Anna da bu fırsattan hemen yararlandı.

"Ee, bana yok mu?"

Komiser adeta peygamber sabrıyla başka bir bardağa daha kahve koyup ona uzattı. Anna'yı beğeniyordu ama Anna onun başka bir kadına bağlı olduğunu anlamıyor muydu?

"Hayır," dedi Anna aniden içmeyi bırakarak.

"Hayır ne?"

"Eve gitmek istemiyorum. Bu gece burada seninle kalsam olmaz mı?"

"Hayır, olmaz."

"Neden ama?"

"Ben babanın çok yakın bir arkadaşıyım, ona yanlış yapmış olurum."

"Saçmalık!"

"Saçma olabilir ama olan bu. Ayrıca gerçekten başka bir kadına âşık olduğumu da unutuyorsun."

"Olmayan bir kadına."

"Olmayan ama varmış gibi. Aptal olma ve aptalca şeyler de söyleme. Şansına küs Anna, dürüst bir adamla karşı karşıyasın. Üzgünüm. Özür dilerim."

***

Uyuyamıyordu. Anna onu uyarırken haklıydı, kahve onu uyanık tutacaktı. Ama onun kafasını kurcalayan asıl başka bir şey vardı: Eğer o kolye ağılda kaybolduysa Gegè bundan kesinlikle haberdar edilmiş olabilirdi. Gegè ona bundan bahsetmemeye özen göstermişti ama kesinlikle onun önemsiz bir şey olduğunu düşündüğünden değildi.

6

Montalbano bütün geceyi yata kalka geçirmesinin ardından sabahın beş buçuğunda, kayıp kolye hakkında sessiz kalışını ona dolaylı yoldan ödetmek amacıyla ve ağıla yaptığı ziyarette kendisiyle alay etmesinden dolayı Gegè için bir plan hazırlamaya karar verdi. Uzun bir duş aldı, art arda üç kahve içti ve arabasına bindi. Otuz yıl önce heyelanda yerle bir olmuş ve şu anda ise yasadışı yollardan bölgeye gelmiş olan Tunuslular ve Faslıların onardıkları harabelerde, hasar görmüş, harap olmuş kulübelerde yaşamlarını sürdürdükleri, Montelusa'nın en eski yerleşim yeri olan Rabàto'ya varan Montalbano dar ve dolambaçlı yollardan geçerek Santa Croce Meydanı'na yöneldi. Kilise, yıkıntıların arasında sapasağlam kalmıştı. Cebinden Gegè'nin kendisine verdiği kâğıdı çıkardı: Carmen, gerçek adıyla Fatma ben Gallud, 48 numarada yaşıyordu. Tek katlı, giriş kapısının tahtasında içeriye biraz da olsa hava girmesini sağlayan küçücük açık bir pencere bulunan ve tek göz odadan oluşan kutu gibi sefil bir evdi bu. Kapıyı çaldı ama kimse cevap vermedi. Bu sefer daha sert vurdu ve içeriden uykulu bir ses geldi.

"Kim o?"

"Polis," diye cevap verdi Montalbano. Ani uyanışının uyuşukluğunda yakaladığından onunla biraz sert bir şekilde oynamaya karar vermişti. Öyle ki Fatma, ağıldaki işi dolayısıyla Montalbano'dan çok daha az uyumuş olmalıydı.

Kapı açıldı. Kadın, üstünü tek eliyle göğüs hizasından tuttuğu büyük bir plaj havlusuyla kapatmıştı.

"Ne istiyorsun?"

"Biraz konuşmak istiyorum."

Kadın kenara çekildi. Tek göz odada çift kişilik dağınık bir yatak, iki sandalyesi olan küçük bir masa ve tüplü küçük bir ocak vardı. Plastik bir perde, odayı lavabo ve klozetin olduğu kısımdan ayırıyordu. Her şey muazzam bir düzen içinde gözüküyordu. Ama tek göz odadaki kadının ve kullandığı o ucuz parfümünün kokusu neredeyse Montalbano'nun nefesini kesiyordu.

"Oturma iznini göster bakalım."

Kadın bir anlık korkuyla hareket etmiş gibi, ellerini yüzüne götürdü ve havluyu üzerinden düşürdü. Uzun bacaklı, ince belli, düz karınlı, sıkı ve dik göğüslü, tıpkı televizyondaki reklamlarda görünenler gibi bir kadındı. Bir müddet sonra, Fatma'nın hareketsiz beklentisinden Montalbano bunun korku değil, kadın ve erkek arasındaki en bariz ve pratik uzlaşma biçiminin bir girişimi olduğunu anladı.

"Giyin."

Odanın bir köşesinden diğerine gerilmiş demir bir tel vardı. Fatma geniş omuzları, mükemmel sırtı, küçük ve yuvarlak kalçalarının oluşturduğu manzara eşliğinde oraya doğru yürüdü.

"Bu vücutla kim bilir neler neler görmüş geçirmiştir," diye düşündü Montalbano.

Kimi zaman Montalbano'nun da okuduğu, tıpkı bir genelev hoşgörüsü gibi, bazı ofislerde "Fatma'nın yetkililerin hoşgörüsünü" kazandığı o ihtiyatlı kuyruğu hayal etti. Fatma çıplak vücudunun üzerine hafif pamuklu bir elbise giydi ve Montalbano'nun önünde ayakta durdu.

"Ee, evrak?"

Kadın, hayır anlamında başını salladı ve sessizce ağlamaya başladı.

"Korkma," dedi komiser.

"Ben korkmuyor, ben çok şanssız."

"Neden?"

"Çünkü sen birkaç gün geç gelmek, ben burada olmamak."

"Nereye gitmek istiyordun?"

"Fela klanından bir sinyor var. Beni sevmek, beni beğenmek, bana pazar günü ben onunla evleniyor demek. Ben ona inanıyor."

"Şu her cumartesi ve pazar seni görmeye gelen mi?"

Fatma'nın gözleri bir anda fal taşı gibi açıldı.

"Sen nasıl bilmek?"

Yine ağlamaya başladı.

"Ama şimdi her şey bitti."

"Bana şunu söyle; Gegè senin bu Felalı sinyorla gitmene izin verdi mi?"

"O, Gegè ile konuşmak, ona para vermek."

"Bak, Fatma, buraya hiç gelmediğimi farz et. Sana sadece bir şey sormak istiyorum ve bana içtenlikle cevap verirsen arkamı dönüp gideceğim ve sen de tekrar uyumaya devam edebilirsin."

"Ne bilmek istiyor sen?"

"Sana ağılda bir şey bulup bulmadığını sordular mı?"

Kadının gözleri parladı.

"Oh, evet! Sinyor Filippo gelmek, Sinyor Gegè'nin adamı, bize hepimize eğer elmas kaplı kalpli altın kolye bulursak hemen ona vermek demek. Eğer bulunmamak, biz aramak."

"Peki, bulunup bulunmadığını biliyor musun?"

"Hayır, biz hepimiz bu gece de aramak."

"Teşekkürler," dedi Montalbano kapıya yönelerek.

Eşikte durdu ve Fatma'ya bakmak için döndü.

"Tebrikler."

Gegè arkasından iş çevirmişti ya da diğer deyişle ondan bir şey saklamıştı ama Montalbano kendi kendine onu öğrenmeyi başarmıştı. Ve Fatma'nın az önce ona anlattıklarından da mantıklı bir sonuca varmıştı.

***

Sabahın yedisinde karakola vardı, öyle ki görevli memur ona endişeyle baktı.

"Komiserim, bir şey mi oldu?"

"Bir şey yok," diye cevap verdi. "Sadece erken uyandım."

Adadan iki gazete almıştı, onları okumaya koyuldu. İlk gazete, Luparello'nun ertesi günkü cenazesini ayrıntılı olarak duyuruyordu. Cenaze katedralde yapılacak, bizzat piskopos görev alacaktı. Taziyelerini sunmak ve son uğurlamaya katılmak için gelecek yoğun kalabalık düşünülürse olağanüstü güvenlik önlemleri de alınacaktı. Hesaba göre iki bakan, dört müsteşar, milletvekilleri ve senatörler arasından on sekiz kişi, ayrıca bölge milletvekillerinden oluşan bir kalabalık. Bu nedenle de polisler, jandarmalar, zabıtalar, itfaiyeciler, özel korumaları saymıyorum bile ve gazetelerin hiç bahsetmediği yasanın olduğu barikatın öbür yanında kamu güvenliğiyle kesinlikle bir bağı olan insanlardan oluşan daha pek çok kişi görevlendirilecekti. İkinci gazete de sadece katafalkın Luparello'nun evinin bahçesinde kurulduğunu ve merhumun hayattayken çalışkan ve tarafsız bir şekilde yaptığı şeylere şükranlarını sunmak için bekleyen kişilerin uzunca bir kuyruk oluşturduğunu eklemek dışında birinci gazetedeki aynı şeyleri tekrarlıyordu.

Bu arada Çavuş Fazio gelmişti, Montalbano onunla devam eden bazı soruşturmalar hakkında uzun uzadı-

ya konuştu. Montelusa'dan hâlâ bir telefon gelmemişti. Öğle saatini geçmişti, komiser, cesedin bulunmasının ardından çöpçülerin verdiği ifadelerin de içinde bulunduğu bir dosya açtı, adreslerini kopyaladı, çavuş ve çalışanları selamladı ve öğleden sonra geri geleceğini söyleyerek ayrıldı.

Gegè'nin adamları hayat kadınlarıyla konuştularsa kesin çöpçülere de iki çift laf etmişlerdi.

***

Gravet yokuşu, yirmi sekiz numara, üç katlı, diyafonu olan bir ev. Yaşlı bir kadın sesi diyafondan kapıdakinin kim olduğunu sordu.

"Ben, Pino'nun bir arkadaşıyım."

"Oğlum evde yok."

"Splendor'da işi bitmedi mi?"

"Bitmiş ama başka bir yere gitti."

"Kapıyı açabilir misiniz lütfen? Sadece bir paket bırakmam lazım oğlunuza. Kaçıncı kat?"

"En üst."

Asgari bir yoksulluk, iki göz oda, içinde durulabilir bir mutfak ve tuvalet. Elli yaşlarında mütevazı giyimli bir kadın ona eşlik etti.

"Bu taraftan, Pino'nun odasına."

Kitap ve dergilerle dolu küçük bir oda, pencerenin altında kâğıtlarla kaplı küçük bir masa.

"Pino nereye gitti?"

"Raccadali'de, Martoglio'nun Vaftizci Yahya'dan bahseden bir tiyatro oyununun provasında. Tiyatro yapmak oğlumun hoşuna gidiyor."

Montalbano küçük masaya doğru yaklaştı, bir kâğıt üzerine bir dizi şaka yazmasından açıkça ortadaydı ki Pino bir komedya yazıyordu. Ancak okuduğu bir isim üzerine komiser anlık bir şok geçirdi.

"Hanımefendi, bana bir bardak su verebilir misiniz acaba?"

Kadın uzaklaşır uzaklaşmaz kâğıdı aldı ve cebine koydu.

"Paket?" diye hatırlattı kadın, elinde bir bardakla geri dönerken.

Montalbano, Pino'nun orada olsaydı çok beğeneceği mükemmel bir pandomim oynadı: Pantolonunun ceplerine baktı, sonra daha da aceleyle ceplerine baktı, yüzüne şaşkın bir ifade takınmasıyla birlikte sonunda alnına vurdu.

"Ne aptalım! Zarfı ofiste unuttum! Beş dakikaya alıp hemen geri geliyorum."

Arabaya bindi, az önce çaldığı kâğıdı çıkardı ve okuduğu şey iyice kafasını karıştırdı. Arabayı çalıştırdı ve tekrar yola koyuldu. Lincoln yolu, 102. Saro, ifadesinde iç kapı numarasını bile belirtmişti. Aşağı yukarı bir hesap yaparak haritacı çöpçünün altıncı katta yaşaması gerektiğini hesapladı. Kapı açıktı ama asansör bozuktu. Altı kat çıktı ama sonunda yaptığı hesaba güvenmiş olmasının mutluluğunu yaşadı. "MONTAPERTO BALDASSARE." Ufak tefek genç bir kadın, kucağında huzursuz gözlerle bakan çocuğuyla birlikte kapıyı açtı.

"Saro evde mi?"

"Oğlumuza ilaç almak için eczaneye gitti ama hemen gelir."

"Neden, hasta mı?"

Kadın cevap vermeden, görsün diye kolunu biraz uzattı. Evet, çocuk hastaydı: sararmış ten, çukurlaşmış yanaklar, kaşlarını çatmış ona bakan iki yetişkin göz. Montalbano üzüldü, masum çocukların acı çekmesine dayanamıyordu.

"Neyi var?"

"Doktorlar teşhis koyamıyor. Siz kimsiniz?"

"Adım Virduzzo, Splendor'da muhasebeciyim."

"Buyurun lütfen."

Kadın biraz rahatlamıştı. Ev dağınıktı, Saro'nun evden çıkabilmesi için eşinin her daim çocukla birlikte olması gerektiği oldukça açıktı.

"Saro'dan ne istiyorsunuz?"

"Sanırım son maaş ödemesinde bir hata yapmışım, zarfını görmek istiyorum."

"Eğer bunun içinse," dedi kadın, "Saro'yu beklemeye gerek yok. Zarfı ben size göstereyim. Gelin."

Montalbano onu takip etti ama kocası gelene kadar kalmak için halihazırda başka bir mazereti vardı. Yatak odasında ekşimiş süt gibi kötü bir koku vardı. Kadın, şifoniyerin en üst çekmecesini açmaya çalışıyordu ama başaramadı, bir kolunda çocuğu tuttuğu için sadece tek elini kullanmak zorundaydı.

"İzin verirseniz ben yapayım," dedi Montalbano.

Kadın kenara çekildi, komiser çekmeceyi açtı ve kâğıtlar, faturalar, reçeteler, makbuzlarla dolu olduğunu gördü.

"Maaş bordroları nerede?"

Tam o sırada Saro yatak odasına girdi, geldiğini duymamışlardı, daire kapısı açık kalmıştı. Bir anda, çekmeceye bakan Montalbano'yu görünce kendi kendine, onun evde kolyeyi aradığına ikna oldu. Bembeyaz kesildi, titremeye başladı ve kapının pervazına yaslandı.

"Ne istiyorsunuz?" diye sordu güçlükle.

Kocasının gözle görülür korkusundan dehşete düşen kadın, Montalbano cevap vermeden konuştu.

"Muhasebeci Virduzzo!" diye neredeyse bağırdı.

"Virduzzo mu? Bu, Komiser Montalbano!"

Kadın sendeledi, Montalbano küçük çocuğun annesiyle birlikte yere düşeceği korkusuyla onu desteklemek için koştu ve yatağa oturmasına yardım etti. Akabinde komi-

ser konuşmaya başladı, kelimeler ağzından, beyninden bağımsız bir şekilde çıktı. Daha önceden de başına gelen ve bir zamanlar yaratıcı bir gazetecinin "zaman zaman polisimize çarpan bir sezginin parıltısı" olarak adlandırdığı bir fenomen.

"Kolyeyi nereye koydunuz?"

Bacaklarının bağı çözülen Saro kıpırdadı, başucundaki masasına gitti, çekmeceyi açtı, gazete kâğıdından yapılmış bir paketi oradan çıkardı ve yatağın üzerine attı. Montalbano onu aldı, mutfağa gitti, oturdu ve açtı. Hem kaba hem de çok ince bir mücevherdi: Tasarımı kaba, işçilik ve yerleştirilmiş elmasların kesimi açısından ise oldukça ince. Bu sırada Saro da arkasından mutfağa gelmişti.

"Bunu ne zaman buldun?"

"Pazartesi sabah erken saatte, ağılda."

"Bundan birine bahsettin mi?"

"Hayır, sadece karıma."

"Peki, sana böyle bir kolye bulup bulmadığını sormaya gelen kimse oldu mu?"

"Evet, Flippo di Cosmo, Gegè Gullotta'nın adamı."

"Sen ne cevap verdin?"

"Bulmadığımı söyledim."

"Sana inandı mı?"

"Evet yani bence inandı. Ve olur da bulursam pislik çıkarmadan ona vermek zorunda olduğumu çünkü çok narin bir şey olduğunu söyledi."

"Sana bir şey vaat etti mi?"

"Eğer bulur da saklarsam ölesiye dayak, bulup ona verirsem elli bin liret."

"Kolyeyle ne yapacaktın?"

"Bizde duracaktı. Tana ve ben böyle karar vermiştik."

"Satmak istemediniz mi?"

"Hayır. Bizim değil sonuçta. Sadece bize ödünç vermişler gibi düşündük. Ondan yararlanmak istemedik."

"Biz iyi insanlarız," diye araya girdi, gözlerini silerek içeriye giren kadın.

"Onun üzerinden para kazanmak mı istediniz?"

"Oğlumuzu tedavi ettirmek için ihtiyacımız vardı. Onu buradan uzak bir yere, Roma'ya, Milano'ya, neyi olduğunu anlayabilecek doktorların olduğu herhangi bir yere götürebilirdik."

Bir süre kimse konuşmadı. Sonra Montalbano kadından iki sayfa kâğıt istedi ve kadın alışveriş giderleri için kullandıkları defterden yırtıp getirdi. Komiser iki kâğıttan birini Saro'ya uzattı.

"Bana kolyeyi tam olarak nerede bulduğunu gösteren bir çizim yap. Sen zaten haritacısın, öyle değil mi?"

Saro çizimi yaparken Montalbano da diğer kâğıda şunları yazdı:

Ben, aşağıda imzası bulunan Montalbano Salvo, Vigàta (Montelusa yerleşkesi) Kamu Güvenliği Bürosu Komiseri, bugün Saro olarak anılan Bay Montaperto Baldassare'nin elinden, temizlik görevlisi olarak çalıştığı "ağıl" denen bölgenin yakınlarında bulduğu, som altından elmaslarla kaplı kalp şeklinde bir kolye ucu ile yine som altın bir kolye teslim aldım. İtimatla.

İmzaladı fakat aşağıya tarihi yazmadan önce biraz düşündü. Sonra karar verdi ve şunu yazdı: *"Vigàta, 9 Eylül 1993."* Bu arada Saro da bitirmişti. Kâğıtları değiş tokuş ettiler.

"Harika!" dedi komiser, detaylı çizimi inceleyerek.

"Buradaki tarih yanlış," dedi Saro. "Dokuzu geçen pazartesiydi. Bugün ayın on biri."

"Yanlış bir şey yok. Kolyeyi bulduğun gün ofise, bana getirdin. Luparello'yu ölü bulduğunuzu söylemek için

karakola geldiğinde cebindeydi ama onu bana daha sonra verdin çünkü iş arkadaşının seni görmesini istemedin. Yeterince açık mı?"

"Siz öyle diyorsanız."

"Bu makbuzu iyi saklayın."

"Şimdi ne olacak, onu tutuklayacak mısınız?" diye araya girdi kadın.

"Neden, ne yaptınız ki?" diye sordu Montalbano ayağa kalkarak.

7

San Calogero Meyhanesi'nde sadece komiser olduğu için değil, aynı zamanda takdir etmeyi bilen iyi müşterilerden biri olduğu için de ona saygı duyarlardı. Ona çıtır çıtır kızartılmış ve lavaş üzerine yağını süzmesi için bırakılmış taptaze bir kefal yedirdiler. Kahvesini içip doğu iskelesinde yaptığı uzun bir yürüyüşten sonra ofise döndü, Fazio onu görür görmez masasından kalktı.

"Komiserim, sizi bekleyen biri var."

"Kimmiş?"

"Pino Catalano, hatırladınız mı? Luparello'nun cesedini bulan çöpçülerden biri."

Genç adamın gergin ve korkmuş olduğunu hemen anladı.

"Otur."

Pino sandalyenin ucuna oturdu.

"Sunduğunuz o tiyatro şovunuzu yapmak için neden evime kadar geldiniz? Sakladığım hiçbir şey yok benim."

"Sadece anneni korkutmamak için. Eğer ona komiser olduğumu söyleseydim felç geçirebilir diye düşündüm."

"Bunun içinse teşekkürler."

"Seni arayanın ben olduğumu nasıl anladın?"

"Nasıl olduğunu sormak için annemi aradım, bıraktığımda başı ağrıyordu, bir adamın bana bir paket getirmek için geldiğini ama paketi unuttuğunu ve onu alıp hemen geleceğini fakat geri dönmediğini söyledi. Ben de meraklandım ve bana kişiyi tarif etmesini söyledim.

Birini, başka biri olduğunuza inandırmak istiyorsanız ilk olarak sol gözünüzün altındaki benden kurtulmanız gerek. Şimdi, benden ne istiyorsunuz?"

"Bir soru. Biri gelip sana ağılda şans eseri bir kolye bulup bulmadığını sordu mu?"

"Evet, tanıdığınız biri, Filippo di Cosmo."

"Peki, sen ne dedin?"

"Gerçeği yani bulmadığımı söyledim."

"O ne dedi?"

"Bana eğer onu bulursam elli bin liret vereceğini ama olur da bulursam ve ona vermezsem çok kötü olacağını söyledi. Saro'ya söylediği şeylerin aynısı. Saro da öyle bir şey bulmadı."

"Buraya gelmeden önce eve uğradın mı?"

"Hayır, doğruca buraya geldim."

"Tiyatro gibi bir şeyler mi yazıyorsun sen?"

"Hayır ama zaman zaman tiyatroda rol almak hoşuma gidiyor."

"Bu ne o zaman?"

Ve küçük masadan çaldığı kâğıdı ona uzattı. Pino ona hiç etkilenmeden baktı ve güldü.

"Hayır, bu bir tiyatro sahnesi değil, bu..."

Sustu kaldı, rengi soldu. Bunlar bir komedyanın satırları değilse gerçekte ne olduklarını söylemek zorundaydı ama bu hiç de kolay değildi.

"Ben söyleyeyim," dedi Montalbano. "Bu, Luparello'nun cesedini bulur bulmaz, hatta keşfi bildirmek için karakola bile gelmeden önce Avukat Rizzo'yla yaptığınız telefon görüşmesinin metni, öyle değil mi?"

"Evet."

"Hanginiz aradınız?"

"Ben ama Saro da yanımdaydı, dinliyordu."

"Peki, neden aradınız?"

"Çünkü mühendis önemli bir kişiydi, güçlüydü. Biz de avukatı bilgilendirmeyi düşündük. Aslında ilk olarak Cusumano Bey'i aramayı düşündük."

"Neden aramadınız?"

"Çünkü Luparello'nun ölümüyle Cusumano depremde sadece evini kaybeden değil, aynı zamanda tuğla altında sakladığı parasını da kaybetmiş biri."

"Neden Rizzo'ya haber verdiğinizi bana daha net açıkla."

"Çünkü belki hâlâ bir şeyler yapmaya gücü yeter diye düşündük."

"Ne gibi?"

Pino cevap vermedi, terliyordu, dilini dudağında gezdirdi.

"Yine ben söyleyeyim. Hâlâ bir şeyler yapabileceğini söyledin. Arabayı ağıldan alıp cesedin başka bir yerde bulunmasını sağlamak gibi bir şey mi? Rizzo'nun sizden böyle bir şey yapmanızı isteyeceğini mi düşündünüz?"

"Evet."

"Peki, böyle bir şeyi yapar mıydınız?"

"Tabii ki! Zaten o yüzden aradık ya!"

"Karşılığında ne umuyordunuz?"

"Belki işimizi değiştirir, haritacılar için bir yarışma kazanmamızı sağlar, bize uygun bir yer bulur, bizi bu pis çöpçülük işinden kurtarır diye umuyorduk. Komiserim, siz benden daha iyi biliyorsunuz, biri uygun rüzgâr bulamazsa yelken açamaz."

"Peki, bana en önemlisi şunu açıkla: Neden bu diyaloğu yazdın? Ona şantaj yapmak için mi kullanmak istediniz?"

"Nasıl? Yazdıklarımız mı? Onlar öylesine yazdığımız şeyler."

"Ee, o zaman amaç neydi?"

"Bana inanmak istiyorsanız inanın, inanmıyorsanız da biraz sabredin. O telefon görüşmesini okumak istediğim için yazdım, bir tiyatrocu olarak, sadece konuşarak kulağımda tam oturmamıştı çünkü."

"Anlamadım."

"Şöyle; burada yazılanların ezberden okunması gerekiyor, tamam mı? Ben, Pino karakteri, sabah erkenden Rizzo karakterine sekreterliğini yaptığı, can dostu olduğu ve politikada da iş arkadaşı olduğu kişiyi ölü bulduğumu söylemek için telefon açıyorum. Belki de kardeşten daha öteler. Ve Rizzo karakteri sükûnetini tamamen koruyor, tepki vermiyor, onu nerede bulduğumuzu, nasıl öldüğünü, vuruldu mu, araba kazası mı geçirdi diye sormuyor. Hiç ama hiçbir şey sormuyor. Sadece ve sadece bunu neden ona söylediğimizi soruyor. Size bu, olması gereken bir şey gibi mi görünüyor?"

"Hayır. Devam et."

"Merak bile etmiyor işte. Aksine ölü ile arasına, öylesine tanıdığı biriymiş gibi mesafe koymaya çalışıyor. Bize, gidip üzerimize düşeni yapmamızı yani polise haber vermemizi söylüyor. Ve telefonu kapatıyor. Hayır, komiserim, her şey adeta bir komedyadaki kadar yanlış, seyirci buna gülerdi evet ama burada bir bityeniği var."

Montalbano kâğıdı kendinde tutarak Pino'yu gönderdi. Çöpçü gittiğinde ise onu tekrar okudu.

Pino'nun bu varsayımsal komedyası olayı aydınlatmıştı, ki aslında çok da varsayımsal sayılmazdı. Rizzo bu telefon görüşmesinden önce Luparello'nun nerede ve nasıl öldüğünü zaten biliyordu ve cesedin bir an önce bulunmasını istiyordu.

***

Jacomuzzi hayretle Montalbano'ya baktı. Komiser koyu mavi bir takım elbise, beyaz bir gömlek, bordo kra-

vat ve parlak siyah ayakkabılarla önünde duruyordu.

"Tanrım! Evlenmeye mi gidiyorsun?"

"Luparello'nun arabasıyla işiniz bitti mi? Ne buldunuz?"

"İçeride bir şey yok fakat..."

"... Ama süspansiyonu kırılmıştı."

"Nereden biliyorsun?"

"Kuşlar söyledi. Dinle Jacomuzzi." Kolyeyi cebinden çıkarıp masanın üzerine attı. Jacomuzzi onu aldı, dikkatle baktı ve yüzünde şaşkın bir ifade belirdi.

"Ama bu gerçek! Onlarca milyon değerinde! Bunu çalmamışlar mı?"

"Hayır, biri ağılda yerde bulmuş ve bana getirdi."

"Ağılda mı? Bunu almaya gücü yetecek fahişe kimmiş? Dalga mı geçiyorsun?"

"Bunu incele, fotoğrafla, kısacası ne yapılması gerekiyorsa yap. Sonuçları da bana olabildiğince çabuk ver."

Telefon çaldı, Jacomuzzi açtı ve sonra ahizeyi meslektaşına uzattı.

"Kimsiniz?"

"Komiserim, ben Fazio, lütfen hemen buraya dönün, ortalık savaş alanı."

"Ne oldu?"

"Öğretmen Contino insanlara ateş açtı."

"Ne demek ateş açtı?"

"Bildiğiniz ateş açmak, silahla. Evinin terasından çok anlaşılmayan şeyler söyleyerek aşağıdaki kafede oturanlara iki el ateş etti. Üçüncü eli de ne olup bittiğini görmek için binanın kapısından girdiğim sırada bana sıktı."

"Ölü var mı?"

"Hayır, yok. De Francesco diye birinin kolundan sıyırmış."

"Tamam, hemen geliyorum."

Montalbano, kendisini Vigàta'dan ayıran on kilometre yolu son hız giderken Öğretmen Contino'yu düşündü, değil onu sadece tanımak, aralarında bir sır bile vardı. Altı ay öncesinde, komiser biraz kendini şımartmak adına haftada iki veya üç kez doğu iskelesinden deniz fenerine kadar yürüyüşe çıkıyordu. Ancak ilk olarak giyim mağazaları ve aynalarla parıldayan kafelerin arasında göze batan Anselmo Greco'nun dükkânına uğruyordu. Greco, pişmiş toprak kuklalar veya 19. yüzyılın ölçüm aletlerinde kullanılan paslı ağırlıklar gibi diğer eskimiş şeylerin yanı sıra pişmiş nohut ve tuzlu kabak çekirdeği satıyordu. Kendine onlardan bir çanta doldurup yola çıkıyordu. O gün, deniz fenerinin hemen altındaki uç kısma ulaşmıştı, tam dönüyorken aşağıda dalgakıran betonunun üzerinde başını öne eğmiş, hareketsiz bir şekilde, kendisine adeta saldıran güçlü deniz serpintisine aldırış etmeden oturan orta yaşlı bir adam gördü. Montalbano, adamın elinde bir olta olup olmadığını görmek için daha dikkatli baktı ama adam balık tutmuyordu, hiçbir şey yapmıyordu. Aniden ayağa kalktı, hızlıca bir haç işareti yaptı ve parmak uçlarında kendini dengeledi.

"Dur!" diye bağırdı Montalbano.

Adam öylece kalakaldı, yalnız olduğunu düşünüyordu. Montalbano iki sıçrayışla ona ulaştı, ceketinin yakalarından tuttu, onu kaldırdı ve güvenli bir yere taşıdı.

"Ne planlıyordunuz? Kendinizi öldürmeyi mi!"

"Evet."

"Neden?"

"Çünkü karım beni aldatıyor."

Montalbano bu sebep dışında her şeyi bekleyebilirdi, adam nereden baksan seksen yaşını geçmişti.

"Eşiniz kaç yaşında?"

"Seksen diyelim. Ben de seksen ikiyim."

Saçma bir durum içerisinde saçma bir diyalog, komiser bunu daha fazla devam ettirmek istemedi, adamı kolundan tuttu ve onu kasabaya doğru yürümeye zorladı. Bu noktada adam sanki her şeyi daha da garipleştirmek istercesine kendini tanıttı.

"İzin verirseniz, ben Giosuè Contino, ilkokul öğretmeniydim. Siz kimsiniz? Tabii söylemek isterseniz."

"İsmim Salvo Montalbano, Vigàta Kamu Güvenliği Bürosu komiseriyim."

"Ah, öyle mi? Tam da denk geldi: Karım olacak o büyük kahpeye beni Agatino De Francesco'yla aldatmaması gerektiğini siz söyleyin çünkü aksi takdirde er geç elimden bir kaza çıkacak."

"Kimmiş bu De Francesco?"

"Bir zamanlar postacıydı. Benden daha genç, yetmiş altı yaşında ve benimkinin bir buçuk katı emekli maaşı var."

"Siz bu dediğinizden emin misiniz yoksa sadece şüpheleniyor musunuz?"

"Kesin. Hakikat bu. Her Allahın günü öğle yemeğinden sonra bu De Francesco, evimin hemen altındaki kafeye kahve içmeye geliyor."

"Yani?"

"Siz bir kahve içmek için bir kafede ne kadar zaman geçiriyorsunuz?"

Montalbano bir an için yaşlı öğretmenin sessiz deliliğine kapıldı.

"Duruma bağlı, eğer ayaküstüyse..."

"Ne alaka ayaküstü! Oturarak!"

"Yani randevum olup olmadığına ve beklemem gerekip gerekmediğine veya sadece vakit geçirmek isteyip istemediğime bağlı."

"Hayır, canım! Bu, oraya sadece ona bakmakta olan ka-

rıma bakmak için oturuyor ve hiçbir fırsatı kaçırmıyorlar bunu yapmak için."

Neredeyse kasabaya varmışlardı.

"Öğretmen Bey, siz nerede yaşıyorsunuz?"

"Caddenin sonunda, Dante Meydanı'nda."

"Arka sokaktan gidelim daha iyi." Montalbano, sırılsıklam halde soğuktan titreyen yaşlı adamın, onu gören Vigàta halkının kafasında merak ve soru işareti uyandırmasını istemiyordu.

"Yukarı geliyor musunuz benimle? Kahve ister misiniz?" diye sordu öğretmen, cebinden anahtarlarını çıkarırken.

"Hayır, teşekkürler. Siz üstünüzü değiştirin, kurulanın."

Aynı akşam eski postacı De Francesco'yu çağırmıştı. Komiserin tavsiyelerine tiz sesiyle sert tepki veren, tıknaz, antipatik, yaşlıca bir adamdı.

"Kahvemi istediğim gibi, istediğim yerde içerim! Ne yani, bu ruh hastası Contino'nun evinin altındaki kafeye gitmek yasak mı? Yasayı temsil etmeniz gerekirken kalkmış bana bu konuşmaları yapan size de hayret ediyorum!"

***

"Her şey bitti," dedi meraklı kalabalığı Dante Meydanı'ndan uzak tutmaya çalışan trafik polisi. Çavuş Fazio binanın girişinde kederli bir şekilde kolları açık vaziyette duruyordu. Odalar mükemmel bir düzen içerisindeydi, parıldıyorlardı. Öğretmen Contino, kalp hizasındaki kırmızı bir kan lekesiyle koltuğun üzerinde uzanıyordu. En az Buffalo Bill zamanından kalma ve ne yazık ki hâlâ çalışmaya devam eden eski mi eski beş atışlık bir Smith&Wesson tabanca yerde, sandalyenin yanında duruyordu. Öte yandan karısı da kalp hizasındaki kan lekesiyle, elleri bir tespihin etrafında kenetlenmiş şekilde yatakta yatıyordu. Kocasının onu öldürmesine izin

vermeden önce dua ediyor olmalıydı. Montalbano bir kez daha yargıcı hatırladı ki bu sefer gerçekten haklıydı: Ölüm, burada, saygınlığını bulmuştu.

Gergin ve huysuz bir şekilde çavuşa yargıcı beklemesini emretti ve onu bırakarak gitti. Ani bir efkârla inceden bir pişmanlık hissetti: Ya öğretmene daha bilgece bir yaklaşımla müdahale etmiş olsaydı? Ya Contino'nun arkadaşlarına, doktoruna zamanında haber vermiş olsaydı?

***

Rıhtımda ve en sevdiği doğu iskelesinde uzun bir yürüyüş yaptı, sonrasında biraz daha rahatlamış hissederek ofise gitti. Öfkeden gözü dönmüş Fazio oradaydı.

"Ne var, ne oldu? Yargıç hâlâ gelmedi mi?"

"Hayır, geldi, cesetleri çoktan götürdüler."

"Ee, senin derdin ne o halde?"

"Derdim şu; kasabanın yarısı etrafa ateş açan Öğretmen Contino'yu izlemeye koyulmuşken bazı haysiyetsizler de iki apartmanı tepeden tırnağa soymuşlar. Bizden dört elemanı çoktan oraya gönderdim. Gitmek için sizin gelmenizi bekliyordum."

"Tamam, sen git. Ben burada kalırım."

Zaten oldukça külfetli olan bu durumu daha da kötüleştirmeye karar verdi, kafasındaki tuzak kesinlikle işe yaramalıydı.

"Jacomuzzi?"

"Ne kahrolasıca, ne! Ne bu acele? Kolyene dair hâlâ bir şey demediler bana. Hâlâ erken."

"Şu anda bir şey söyleyemeyeceğini çok iyi biliyorum, bunun oldukça farkındayım."

"Ee, ne istiyorsun o zaman?"

"Son derece tedbirli olmanı önermek istiyorum. Kolyenin hikâyesi göründüğü kadar basit değil, öngörülemeyen gelişmelere yol açabilir."

"Beni gücendiriyorsun! Eğer bana bir şey hakkında konuşmamamı söylüyorsan Tanrı gökten yere inse yine de konuşmam!"

***

"Mühendis Luparello? Bugün gelemediğim için gerçekten mahcup hissediyorum. Ama inanın, gelmemin imkânı yoktu. Lütfen annenize özürlerimi iletin."

"Bir saniye, komiserim."

Montalbano sabırla bekledi.

"Komiserim, annem pazar günü aynı saatin size uygun olup olmadığını soruyor."

Uygundu, onayladı.

8

Yorgun bir halde, vardığı gibi uyuma niyetiyle eve döndü ama adeta mekanik bir şekilde neredeyse bir tür tik gibi doğrudan televizyonu açtı. *Televigàta* muhabiri, birkaç saat önce Miletta civarında küçük mafya grupları arasında meydana gelen silahlı çatışmayla ilgili konuşmasını bitirdi, ardından Montelusa'da Mühendis Luparello'nun üyesi olduğu (geçmişte üyesi olduğu demek daha doğru) partinin il sekreterliğinin bir araya geldiği haberini geçti. Olağanüstü durum toplantısı şu ankinden daha az çalkantılı zamanlarda, merhuma gösterilmesi gereken saygıdan ötürü onun aralarından ayrılışının en az otuz gün sonrasında yapılmalıydı ama şu anki siyasi durumun çalkantılı hali kesin ve hızlı kararlar alınmasını gerektiriyordu. Böylece oybirliğiyle Luparello ile partide her zaman sadakatle, cesurca ve tüm açık yürekliliğiyle boy gösteren, Montelusa Hastanesi'nin birincil osteoloğu Dr. Angelo Cardamone eyalet sekreteri olarak seçildi. Bu fikir karşıtlığı -muhabir anlatmaya devam ediyordu- şu terimlerle basitleştirilebilir: Mühendis, siyaset tarafından yıpratılmamış bakir güçlerin kabulüyle birlikte dörtlü koalisyon sisteminin devamını destekliyorken (henüz kesinlik aşamasına ulaşmamış yasalar), osteolog ise kurnaz ve temkinli bir yaklaşımla sol partiyle diyalog kurmaya meyilliydi. Yeni seçilenler, muhalefettekiler de dahil olmak üzere birçok kişiden tebrik içeren telefon ve telgraf alıyorlardı. Yapılan röportajda oldukça duygusal fakat bir

o kadar da kararlı gözüken Cardamone, Luparello'nun kutsal hatırasına karşı mahcup olmamak adına mümkün olan her türlü çabayı göstereceğini açıkladı; yenilenen partiye, bilimi ve çalışkanlığıyla katkıda bulunacağını teyit ederek konuşmasını bitirdi.

Cerrahlık açısından konuşursak Cardamone'nin bilimi, bölgede şiddetli bir depremin geride bıraktığından çok daha fazla sakatlığa sebep verdiğinden Montalbano, "Şükürler olsun ki en azından bilimini artık partiye verecek!" diye yorum yapmaktan kendini alamadı.

Muhabirin hemen ardından eklediği sözler adeta komiserin kulaklarını acıttı. Dr. Cardamone'nin, mühendisin ilkeleri ve politik faaliyetlerinin en iyi halini temsil eden adamlarını çiğnemeden, doğrusal olarak aynı yolu izleyebilmesi için sekreterlik üyeleri, Luparello'nun ruhani vârisi olan Avukat Pietro Rizzo'dan yeni sekretere yardım etmesini istemişlerdi. Bu beklenmedik görevin getirdiği zahmetli iş yükü nedeniyle haklı bir direnişin ardından Rizzo görevi kabul etmeye ikna edildi. *Televigàta*'nın kendisine ithaf ettiği röportajda avukat, her zaman tek ve yegâne ustası ve arkadaşının hatırasına sadık kalabilmek için ağır bir yük taşımak zorunda olduğunu açıkladı: Hizmet etmek. Montalbano'ya sürpriz olan bir şey vardı; yeni seçilen kişi, nasıl oldu da en sadık işbirlikçisinin bir zamanlar en büyük rakibi olduğunu göz ardı edebiliyordu? Çok geçmemişti ki komiser, üzerine neredeyse hiç düşmeden bu sürprizi oldukça düz bir şekilde kendince açıklığa kavuşturdu. Bu parti her zaman, ezelden beri var olan bir uzlaşma arayışı ve orta yol bulma çabasıyla öne çıkmıştı. Cardamone'nin bir şeyleri hâlâ tek başına yapmaya yetecek gücü olmaması ve bu yüzden de desteğe ihtiyaç duyması oldukça muhtemeldi.

Kanalı değiştirdi. Sol muhalefetin sesi olan *Retelibera*'da en popüler köşeyazarı Nicolò Zito vardı ve Sicilya'da özellikle de Montelusa bölgesinde yaşanan olayları şu şekilde anlatıyordu: Latincede dendiği gibi *mutatis mutandis* yani neresinden tutarsan tut aynı şey, fırtına bile kopsa hiçbir şey değişmiyordu. Daha da açıklık getirmek adına; "hiçbir şeyi değiştirmemek için her şeyi değiştirmek" diye bir Salina deyimini kullandı ve Luparello ile Cardamone'nin aynı madalyonun iki yüzü olduğunu, madalyonun kulpunun ise Rizzo'dan başkası olmadığını ekleyerek bitirdi.

Montalbano telefona koştu, *Retelibera*'nın numarasını çevirdi ve Zito'yla konuşmak istedi. O ve muhabir arasında güçlü bir sempati hatta neredeyse bir arkadaşlık vardı.

"Buyurun komiserim."

"Seni görmem lazım."

"Sevgili dostum, yarın sabah Palermo'ya doğru yola çıkıyorum, en az iki hafta uzakta olacağım. Yarım saate seni görmeye gelsem uygun olur musun? Bana yiyecek bir şeyler de hazırla, çok açım."

Yağlı ve sarmısaklı bir tabak makarna hazırlamak çok da dert değildi. Buzdolabını açtı, Adelina ona dört kişiye yetecek kadar dolu bir tabak haşlanmış karides hazırlamıştı. Adelina, iki suçlunun annesiydi, iki kardeşten küçük olanını bizzat üç yıl önce Montalbano tutuklamıştı ve hâlâ hapisteydi.

Geçen temmuz onunla zaman geçirmek için iki haftalığına Vigàta'ya gelen Livia, bu hikâyeyi dinlediğinde çok korkmuştu.

"Sen kafayı mı yedin? Bir gün intikam almaya karar verirse görürsün, çorbana zehir katar."

"Neyin intikamını alacak?"

"Çocuğunu tutuklamışsın ya!"

"Ee, benim suçum ne? Adelina, bunun benim hatam olmadığını, yakalanacak kadar aptal olan oğlunun suçu olduğunu gayet iyi biliyor. Onu tutuklarken tamamen dürüst davrandım. Ne tuzak kurdum ne peşinden koşturdum. Her şey normal bir şekilde oldu bitti."

"Sizin sapkın düşünme tarzınız umurumda bile değil. Onu buradan göndermek zorundasın!"

"Peki, onu gönderirsem kim evi çekip çevirir, kıyafetlerimi yıkar, ütüler, bana yemek pişirir?"

"Başka birini bulursun!"

"İşte burada yanılıyorsun. Adelina gibi iyisini asla bulamam."

***

Telefon çaldığında suyu ocağa koymak üzereydi.

"Sizi bu saatte uyandırmak zorunda bırakıldığım için yerin dibine girmek istiyorum." İlk duyduğu şey oldu.

"Uyumuyordum. Kimsiniz?"

"Pietro Rizzo. Avukat."

"Ah, Avukat Bey, tebrikler!"

"Neden? Partimin bana verdiği onur içinse başsağlığı dilemenizi tercih ederim, kabul ettim ama inanın, sadece beni zavallı mühendisin ideallerine her zaman bağlı tutacağı için. Arama nedenime döneyim. Sizi görmem lazım, komiser."

"Şimdi mi?"

"Elbette şimdi değil ama durumun ertelenemez bir aciliyette olduğuna inanın lütfen!"

"Sabah yapabilirdik ama cenaze töreni var değil mi? Siz meşgul olursunuz sanıyorum."

"Aynen öyle. Hatta öğleden sonra bile. Biliyorsunuz bazı üst düzey konuklar, tören sonrasında kesin kalacak."

"Peki, o halde ne zaman?"

"Aslında tekrar düşündüm de yarın sabah yapabiliriz

ama erken saatte. Siz genelde saat kaç gibi ofise gidiyorsunuz?"

"Sekize doğru."

"Sekiz benim için harika. Zaten birkaç dakikanızı alacak bir şeyden bahsedeceğim."

"Avukat Bey, bakın, yarın çok az vaktimiz olacağından bu bahsedeceğiniz şeyi şimdiye çekemez miyiz?"

"Telefonda mı?"

"Sadece azıcık çıtlatın."

"Peki. Ne kadar doğrudur bilmem ama kulağıma gelene göre, şans eseri yerde bulunan bir nesne size teslim edilmiş. Onu geri almakla yükümlü kişi benim."

Montalbano telefonun ahizesini tek eliyle kapattı ve kelimenin tam anlamıyla küçük bir atın kişnemesi gibi, sağlam bir kahkaha patlattı. Kolyeyi bir yem olarak kullanıp Jacomuzzi oltasına bağlamıştı ve kurduğu tuzak harika bir sonuç vermişti, tutabileceği en büyük balık oltaya takılmıştı. Peki, Jacomuzzi hiç kimsenin bilmemesi gereken bir şeyi nasıl oluyor da herkese duyurmayı başarıyordu? Bir lazer ışını, telepati yöntemi ya da büyülü Şamanik bir yol mu kullanıyordu? Avukatın bağıran sesini duydu.

"Alo? Alo? Sizi duyamıyorum. Bağlantı mı koptu?"

"Hayır, özür dilerim, kalemi yere düşürdüm de onu alıyordum. Tamam, o halde yarın saat sekizde görüşmek üzere."

Giriş kapısının zili çalar çalmaz makarnayı koydu ve kapıyı açmaya gitti.

"Ne hazırladın bana?" diye sordu Zito daha girerken.

"Yağlı sarmısaklı makarna ve yağlı limonlu karides."

"Harika."

"Mutfağa gel de bana yardım et. Bu arada ben de sana ilk sorumu sorayım: 'Ertelenemezlik' diyebilir misin?"

"Sarhoş musun nesin? Montelusa'dan Vigàta'ya beni koştur koştur bir kelimeyi söyleyip söyleyemediğimi sormak için mi çağırdın? Ayrıca ne var ki onu söylemekte! Çok basit."

Her seferinde daha da inatçı bir şekilde üç ya da dört kez denedi ama başaramadı ve her seferinde daha da kötüye gitti.

"Bunun için çok yetenekli olmalısın," dedi komiser, Rizzo'yu düşünerek ve avukatın sadece tekerlemeler hakkında gelişigüzel konuşabilme yeteneğinden de bahsetmiyordu.

Her zaman olduğu gibi, yemek üzerine konuşup yemeklerini yediler. Zito, on yıl önce Fiacca'da tattığı o rüya gibi karidesleri hatırlamasının ardından pişmişlik derecelerini eleştirdi ve maydanozun biraz eksik olmasından yakındı.

"Nasıl oldu da *Retelibera*'da hepiniz İngiliz'e dönüştünüz?" diye çıkıştı Montalbano, babasının Randazzo yakınlarında keşfettiği muhteşem tada sahip şarabından içerken. Bir hafta önce ona altı şişe getirmişti ama tabii bu, onunla biraz zaman geçirmek için bir bahaneydi.

"Ne demek İngiliz'e dönüştük?"

"Demek istediğim, diğer durumlarda da yapmış olduğunuz gibi, Luparello hakkında abuk subuk şeyler söylememe konusunda dikkatli olmuşsunuz. Şöyle diyeyim, mühendis bir tür açık hava genelevinde hayat kadınları, pezevenkler, götverenler arasında pantolonları inik bir halde kalp krizinden ölüyor, bu oldukça ahlaka aykırı, sizse bu fırsatı değerlendirmek yerine, sıraya girip onun ölümünün üzerine merhamet dolu bir perde çekiyorsunuz."

"Bundan yararlanmak bize yakışmaz," dedi Zito. Montalbano gülmeye başladı.

"Bana bir iyilik yapar mısın Nicolò? Sen ve tüm *Retelibera,* hepiniz siktir olup gidebilir misiniz?"

Bu sefer Zito gülmeye başladı.

"Tamam, neyse olaylar şöyle gelişti. Cesedin bulunmasından birkaç saat sonra Avukat Rizzo, milyarder ama komünist kızıl baron Filo di Baucina'ya koştu ve ona *Retelibera*'nın ölümün ayrıntılarından bahsetmemesi için ellerini kavuşturarak yalvardı. Eski zamanlarda baronun atalarının sahip olduğu şövalyelik duygusuna oynadı. Senin de bildiğin üzere Baron, yayıncımızın mülkiyetinin yüzde seksenine sahip. Bu kadar."

"Tüm bunlar saçmalık. Peki ya, her zaman söylenmesi gerekeni söyleyerek rakiplerinin saygısını kazanan sen Nicolò? Barona, tamam efendim deyip itaat mı ettin?"

"Benim saçlarım ne renk?" diye sordu Zito cevap olarak.

"Kızıl."

"Montalbano, ben içten de dıştan da kızılım, kötü ve küskün komünistlerden biriyim, yok olmak üzere olan bir türün parçasıyım. Zavallı adamın hatırasını lekelememek için ölümünün detaylarını görmezden gelmemizi isteyenlerin bu ricasını, onu göstermeye çalıştıkları kadar sevmediklerine hatta onun kötülüğünü istediklerine ikna olmuş bir şekilde kabul ettim."

"Anlamadım."

"Masumane bir şekilde açıklayayım. Eğer bir skandalı çabucak unutturmak istiyorsan tek yapman gereken, bundan televizyon ve gazetelerde olabildiğince çok bahsetmektir. Üzerine bastıra bastıra, tekrar tekrar; bir süre sonra insanlar bundan sıkılmaya başlayacak: *Amma da uzattılar! Neden artık bitirmiyorlar?* On beş gün sonra, bu doygunluk etkisi artık kimsenin o skandalı duymak istememesine sebep olacak. Anladın mı?"

"Sanırım evet."

"Böyle yapmak yerine, her şeyi sessizliğe gömersen bir süre sonra sessizlik konuşmaya başlar, her kafadan başka bir ses çıkar ve bu gitgide çoğalır. Bir örnek vereyim mi? Sırf bu sessizlik yüzünden yazı işleri bürosuna kaç tane telefon geldi biliyor musun? Yüzlerce. *Mühendisin arabadaki kadınla birlikte aynı anda iki kişiyle yaptığı doğru mu? Mühendisin tren yapmayı sevdiği doğru mu, o önde orospuya muamele çekerken arkasında siyah bir adamın da ona çalıştığı doğru mu?* Ve bu akşamkilerden bir örnek: *Luparello'nun fahişelerine göz kamaştıran mücevherler verdiği doğru mu?* Ağılda bir tane bulduklarını söylüyorlar. Bu arada bu hikâye hakkında bir şey biliyor musun?"

"Ben mi? Tabii ki hayır, saçmalık!" diye yalanladı sakin bir şekilde komiser.

"Gördün mü? Eminim birkaç aya pisliğin biri çıkagelip bana mühendisin dört yaşındaki çocuklara tecavüz edip sonra onları kestane dolması yapıp yediğinin doğru olup olmadığını soracak. Onun utancı ebedi olacak, adeta bir efsaneye dönüşecek. Umarım şimdi, olayı örtbas etmemi isteyenlere neden evet dediğimi anlamışsındır."

"Peki, Cardamone'nin olayı ne?"

"Bilmem. Yani seçilmiş olması oldukça garip. Biliyorsun, demokrat olduklarını göstermek amacıyla orada tuttukları Cardamone'nin iki adamı dışında bölge sekreterliğindeki herkes Luparello'nun adamıydı. Yeni seçilecek sekreterin, mühendisin destekçilerinden biri olabileceği ve olması gerektiği konusunda hiç şüphe yoktu. Ama büyük şok: Rizzo çıktı ve Cardamone'yi önerdi. Klanın diğer üyeleri de şoka girmiş durumda ancak karşı çıkmaya cesaret edemiyorlar, çünkü Rizzo böyle diyorsa altında yatan tehlikeli bir sebep olabilir ki böyle bir durumda

avukatın yolundan gitmek daha mantıklı. Böylece ona oy verdiler. Cardamone çağrıldı ve görevi kabul ettikten sonra, kendisi de sekreterlikteki iki temsilcisine büyük ayıp ederek Rizzo'nun kendisine katılmasını teklif etti. Ama Cardamone'yi anlıyorum: Rizzo'yu başıboş bir top gibi ortada bırakmaktansa yanına almanın daha iyi olacağını düşünmüş olmalı."

Daha sonra Zito, yazmayı düşündüğü bir romanı anlatmaya koyuldu ve saati dört ettiler.

***

Montalbano, Livia'nın verdiği ve ofisinde pencere kenarında tuttuğu sukulentinin durumunu kontrol ederken telefon, şoför ve korumayla donatılmış mavi bir bakanlık arabasının geldiğini gördü, arabayla aynı renkte takım elbise giymiş kısa boylu, kel bir adama kapıyı açmak üzere ilk inen koruma oldu.

"Dışarıda benimle konuşmaya gelen biri var, doğruca içeri geçsin," dedi görevliye.

Rizzo içeri girdiğinde komiser onun sol kolunun üst kısmına, avuç içi genişliğinde siyah bir bez bağladığını fark etti. Avukat, cenazeye katılmak üzere çoktan yas moduna girmişti.

"Size kendimi nasıl affettirebilirim?"

"Ne için?"

"Önceki gece geç saatte evinizde sizi rahatsız ettiğim için."

"Olur mu, bahsi geçen şey dediğiniz üzere çok ertel..."

"Ertelenemez, doğru."

Avukat Pietro Rizzo amma da akıllıydı!

"Sadede geleyim. Geçen pazar akşamı geç saatlerde, biraz sarhoş olan oldukça itibarlı genç bir çift, pervasızca akşamı sabah etmişler. Karısı, kocasını onu ağıla götürmesine ikna etmiş, yeri ve orada olup bitenleri merak

ediyormuş. Kınanacak bir merak, evet, ben de hemfikirim ama bundan daha fazlası değil. Çift, ağılın kenarına varmış ve kadın arabadan inmiş. Ama neredeyse hemen o anda, kendisine yapılan seviyesiz tekliflerden rahatsız olarak arabaya binip oradan ayrılmışlar. Eve vardıklarında kadın, boynuna taktığı değerli bir nesneyi kaybettiğini fark etmiş."

"Ne garip olay," dedi Montalbano kendi kendine.

"Pardon?"

"Mühendis Luparello'nun hemen hemen aynı saatte aynı yerde ölmesini düşünüyordum."

Avukat Rizzo hüzünlenmedi hatta ciddi bir havaya büründü.

"Bu, benim de dikkatimi çekti, biliyor musunuz? Kaderin oyunları."

"Bahsettiğiniz nesne, ucunda değerli taşlarla kaplı bir kalp olan som altın kolye mi?"

"Evet, o. Şimdi sizden, zavallı mühendisi bulduğunuzda göstermiş olduğunuz sağduyuyu göstererek onu gerçek sahiplerine iade etmenizi rica ediyorum."

"Lütfen beni bağışlayın," dedi komiser. "Ama böyle bir durumda nasıl hareket etmem gerektiğine dair en ufak bir fikrim bile yok. Yine de kolyenin sahibi gelmiş olsaydı her şey daha başka olurdu diye düşünüyorum."

"Kurallara uygun bir vekâletim var."

"Ah, öyle mi? Bana gösterin lütfen."

"Tabii ki, sorun değil komiser. Anlayacağınızı düşünüyorum. Müşterilerimin kim olduklarını uluorta sunmadan önce aradıkları nesnenin bahsettiğimiz nesneyle aynı olduğundan emin olmak istedim."

Elini cebine soktu, bir kâğıt çıkardı ve Montalbano'ya uzattı. Komiser dikkatlice okudu.

"Vekil kısmını imzalayan Giacomo Cardamone kim?"

"Yeni il sekreterimiz Profesör Cardamone'nin oğlu."

Montalbano bir oyun daha çevirme zamanının geldiğine karar verdi.

"Ama bu gerçekten çok tuhaf!" diye mırıldandı Montalbano, alçak sesle derin bir meditasyon nefesi çekerken.

"Pardon, ne dediniz?"

Montalbano hemen cevap vermedi, onu biraz kendi halinde bıraktı.

"Sizin dediğiniz gibi 'kaderin' bu hikâyede biraz fazla rol oynadığını düşünüyordum."

"Ne demek istediniz pardon?"

"Şöyle ki, yeni il sekreterinin oğlu, aynı saat ve noktada eski sekreterin öldüğü yerde bulunuyor. Bu, sizde de merak uyandırmıyor mu?"

"Evet, şimdi sizin sayenizde benim de dikkatimi çekti. Ama bu iki olay arasında katiyetle en küçük bir bağlantı olduğunu düşünmüyorum."

"Ben de öyle," dedi Montalbano ve devam etti. "Giacomo Cardamone'nin yanındaki imzayı anlayamadım."

"Karısının imzası, o İsveçli. Açıkçası biraz pervasız bir kadın, âdetlerimize nasıl uyum sağlayacağını bilmiyor."

"Sizce bu mücevher ne kadar ediyordur?"

"Tam bilmiyorum, sahipleri bana seksen milyon civarında dediler."

"O halde şöyle yapalım. Biraz zaman sonra meslektaşım Jacomuzzi'ye telefon edeyim çünkü şu anda kolye onda, onu bana göndersin. Yarın sabah, bir adamımla onu sizin ofisinize gönderteyim."

"Size nasıl teşekkür edebilirim bilmiyorum..."

Montalbano sözünü kesti.

"Siz de benim adamıma, olması gerektiği gibi bir makbuz teslim edeceksiniz."

"Tabii ki!"

"Ve ayrıca on milyonluk bir çek, kolyenin değerine ilişkin olarak, değerli eşya veya para bulanların alması gereken yüzdeyi belirlememe müsaade ediniz."

Rizzo bu darbeyi adeta zarafetle karşıladı.

"Son derece doğru. Ödemeyi kime yapmalıyım?"

"Mühendisin cesedini bulan iki çöpçüden biri olan Baldassare Montaperto'ya."

Avukat, ismi dikkatlice not aldı.

9

Daha Rizzo kapıyı bile tam kapatmamıştı ki Montalbano çoktan Nicolò Zito'nun ev numarasını çevirmeye koyulmuştu bile. Avukatın az önce ona söylediği şey, onun içinde sabırsızca harekete geçme arzusuyla yanan zihinsel bir mekanizmayı tetiklemişti. Telefona Zito'nun karısı cevap verdi.

"Kocam şimdi çıktı, Palermo'ya gidiyor." Ve sonra, aniden şüpheyle, "Gece sizinle değil miydi?" dedi.

"Tabii ki benimleydi hanımefendi ama benim için oldukça önemli olan bir şey henüz bu sabah aklıma geldi."

"Bekleyin, belki onu durdurabilirim, diyafondan sesleneyim."

Bir müddet sonra arkadaşının hızlı hızlı nefes alışverişini ve sonra da sesini duydu.

"Ne var, ne istiyorsun? Gece yetmedi mi?"

"Bir bilgiye ihtiyacım var."

"Eğer kısa bir şeyse..."

"Giacomo Cardamone ve sanırım İsveçli olan karısı hakkında her şeyi bilmek istiyorum ama her şeyi, en garip söylentileri bile."

"Sanırım mı? 1.80 boyunda, sarışın, düzgün bacaklar ve göğüslerle adeta bir meç! Eğer her şeyi bilmek istiyorsan zaman gerekli ki o da bende yok. Bak şöyle yapalım, ben yola çıkıyorum, yol boyu bunun üzerine düşüneyim ve vardığım gibi de yemin ederim sana bir faks göndereceğim. "

"Nereye göndereceksin? Karakola mı? Burada hâlâ tın tın dumanla haberleşiyoruz."

"Şöyle ki, faksı Montelusa'daki yazı işleri ofisime göndereceğim. Sabahtan, öğle yemeği vaktine doğru uğrarsın."

Yerinde duramadı, ofisinden çıktı ve çavuşun odasına gitti.

"Tortorella nasıl oldu?"

Fazio, meslektaşının boş masasına baktı.

"Dün görmeye gittim. Pazartesi günü onu taburcu etmeye karar verdiler gibi gözüküyor."

"Sen eski fabrikaya nasıl girilir biliyor musun?"

"Kapandıktan sonra etrafını duvarla çevrelediklerinde oraya eğilerek geçebileceğin küçücük bir kapı da koydular."

"Anahtarları kimde?"

"Bilmiyorum ama öğrenebilirim."

"Sadece öğrenmekle kalma, sabah anahtarlar bende olsun."

***

Ofisine döndü ve Jacomuzzi'yi aradı. Jacomuzzi onu bir müddet beklettikten sonra nihayet telefonu açmaya karar verdi.

"Ne o, dizanteri mi oldun?"

"Hadi Montalbano, ne istiyorsun?"

"Kolye hakkında bir şey bulabildin mi?"

"Ne bulmamı isterdin? Hiçbir şey bulmadım. Daha doğrusu, parmak izleri var, evet ama çözümlemek için oldukça çok ve karmaşık. Kolyeyi ne yapayım?"

"Onu bana gün içinde gönder. Gün içinde, anlaşıldı mı?"

Yan odadan Fazio'nun bozuk sesi geldi.

"Nasıl yani, kimse bu fabrikanın kime ait olduğunu bilmiyor mu? Bir iflas mütevellisi, bir bekçi olmak zorunda!"

O anda Montalbano'nun odaya girdiğini gördü.

"San Pietro'nun anahtarlarına ulaşmak bile daha kolaydır herhalde."

Komiser o an çıktığını ve en geç ikiye kadar döneceğini söyledi. Döndüğünde masasının üzerinde anahtarları bulmak istiyordu.

***

Montaperto'nun karısı onu kapıda görür görmez beti benzi attı ve elini kalbine götürdü.

"Oh, Sinyor! Ne var? Bir şey mi oldu?"

"Endişelenmenizi gerektirecek bir şey yok. Aksine iyi haberlerim var, inanın. Kocanız evde mi?"

"Evet, evet, bugün erken döndü."

Kadın onu mutfağa oturttu ve küçük çocuğun yanına uzanmış, biraz da olsa gözlerini kapatmasını sağlamaya çalışan Saro'yu çağırmaya gitti.

"Oturun ve beni dikkatlice dinleyin," dedi komiser. "Kolyeden elde edilen parayla çocuğunuzu nereye götürmeyi planlıyorsunuz?"

"Belçika'ya," diye cevapladı hemen Saro. "Orada kardeşim var, kısa bir süre evinde kalabileceğimizi söyledi."

"Seyahat için paranız var mı?"

"Dişimizden tırnağımızdan artırıp kenara biraz koyduk," dedi kadın gurur yapmadan.

"Ama sadece ulaşıma yetecek kadar," diye belirtti Saro.

"Harika. O zaman sen, hemen bugün istasyona git ve biletleri al. Hatta otobüse bin ve Raccadali'ye git, orada hiç firma var mı?"

"Evet ama neden Raccadali'ye kadar gideyim ki?"

"Çünkü Vigàta'da ne yapmayı planladığınızı bilsinler istemiyorum. Bu arada da hanımefendi yanınızda götüreceğiniz eşyaları hazırlar. Kimseye hatta aile üyelerine bile nereye gittiğinizi söylemeyin. Yeterince açık mı?"

"Eğer bu yüzdense evet, yeterince açık. Affedersiniz komiserim ama oğlumuzu tedavi ettirmek için Belçika'ya gitmemizin nesi yanlış? Bana yapmam gereken şeyleri gizli kapaklı, yasaya aykırı bir şeyden bahsediyormuş gibi söylüyorsunuz."

"Saro, yasaya aykırı bir şey yaptığın falan yok. Ama ben birçok şeyden emin olmaya çalışıyorum, o yüzden bana inan ve sadece sana ne söylüyorsam onu yap."

"Peki, tamam, belki unutmuşsunuzdur diye söylemek istedim, Belçika'ya gitmek için paramız yeterli, evet ama ya dönüş için? Günübirlik gezi mi bu?"

"Yeterli paranız olacak. Yarın sabah bir adamım size on milyonluk bir çek getirecek."

"On milyon mu? Neden?" diye sordu Saro nefesi kesilmiş bir şekilde.

"Bu senin hakkın, bulup bana getirdiğin kolye için yüzdelik bir pay. Bu parayı istediğiniz gibi sorunsuz bir şekilde harcayabilirsiniz. Çeki alır almaz hemen koşarak bozdurmaya git ve yola çıkın."

"Çek kimin?"

"Avukat Rizzo'nun."

"Ah!" dedi Saro ve kaşlarını çattı.

"Merak etme, olması gerektiği gibi bu iş benim kontrolümde. Ama tüm önlemleri almak daha iyi olacaktır, Rizzo'nun daha sonra unutmuş ayağına yatıp deyyusluk yapmasını istemem. Sonuçta on milyon on milyondur."

***

Giallombardo, çavuşun eski fabrikanın anahtarlarını almaya gittiğini ve döndüğünde en az iki saat geçmiş olduğunu bildirdi: Sağlığı pek yerinde olmayan bekçi, Montedoro'da oğullarından birinin yanında kalıyordu. Görevli ayrıca Yargıç Lo Bianco'nun ona ulaşmak için telefon açtığını ve saat ona kadar geri dönüş yapılmasını

istediğini belirtti.

"Ah, komiserim, çok şükür. Tam çıkıyordum, cenaze töreni için katedrale gidiyordum. Bana aynı soruyu sorup duracak yetkili kişiler tarafından saldırıya uğrayacağımı biliyorum, evet, kelimenin tam anlamıyla saldırıya uğramak. Biliyor musunuz bu hangi soru?"

"Luparello dosyasının hâlâ neden kapanmadığı mı?"

"Doğru tahmin ettiniz komiser ve bu şaka değil. Büyük konuşmak ve yanlış anlaşılmak istemem... Kısacası elinizde somut bir şey varsa devam edin ama yoksa kapatın gitsin. Gerisini söylememe izin verin: Neyi öğrenmek istiyorsunuz? Mühendis doğal bir ölümle aramızdan ayrıldı. Siz ise diretiyorsunuz, mühendisin ağılda ölmüş olmasından dolayı diye düşünüyorum. Merak ediyorum, Luparello bir yol kenarında bulunsaydı yine itiraz edecek bir şey bulacak mıydınız?"

"Hayır."

"O halde amacınız ne? Dava yarına kapatılmalıdır. Anladınız mı?"

"Sinirlenmeyin, Sayın Yargıç."

"Sinirleniyorum, evet ama kendime! Bana hiç de yeri olmayan bir sözcüğü kullandırtıyorsunuz. Yarına! Anlaşıldı mı?"

"Cumartesiye kadar yapabilir miyiz?"

"Ne bu, pazarda pazarlık mı yapıyoruz? Tamam. Ama bir saat bile gecikirseniz bu kişisel meselenizi üstlerinize açıklayacağım."

Zito sözünü tuttu. *Retelibera*'nın yazı işleri sekreteri, Montalbano'ya ağıla doğru yol alırken okuyacağı faksı teslim etti.

***

Küçük bey Giacomo, tam babasının oğlu, hayal gücüne yer bırakmayan bir şekilde babasının bir örneği.

Baba, rahmetli Luparello'nun aksine, daha sonra bahsedeceğim bir kusur dışında herkesin bildiği üzere tam bir beyefendidir. Giacomino, niteliklerini sana daha önceden anlattığım ikinci karısı Ingrid Sjostrom ile babasının evinin birinci katında yaşıyor. Sana onun marifetlerinin bir listesini yapayım yani en azından hatırladıklarımı. Bir sukabağı kadar cahil, hiçbir zaman okumak ya da genç kadınlarla oynaşmaktan başka bir şey istemedi ve buna karşın Tanrının bir müdahalesiyle (ya da basitçe, babasının) her zaman tam notlarla yükseldi. Tıbba kaydolmasına rağmen üniversiteye hiç gitmedi (halk sağlığı adına çok şükür ki gitmedi). On altı yaşındayken babasının sahibi olduğu arabayı ehliyetsiz sürerken sekiz yaşındaki bir çocuğu ezerek öldürdü. Giacomino bedelini ödemedi, aksine babası, ölen çocuğun ailesine ödeme yaptı hem de oldukça cömertçe. Daha olgun bir yaşa geldiğinde hizmet sektöründe bir şirket kurdu. Şirket iki yıl sonra iflas etti, Cardamone bir kuruş bile kaybetmedi, ortağı aniden kendini vurdu ve olayı incelemek isteyen maliye memuru da aniden Bolzano'ya tayin edildi. Şu anda farmasötik ürünlerle uğraşıyor (düşünebiliyor musun, babası onu yine yönetici yaptı!) ve olası gelirinin çok üzerinde harcayıp saçıp savuruyor.

Tam bir yarış arabası ve at tutkunu, Montelusa'da (!) bu asil spora dair tek bir karşılaşmanın bile yapılmadığı bir Polo-Club kurdu ama öte yandan tam bir mucize gibi gözüküyor.

Karakteri hakkındaki içten görüşlerimi ifade etmem gerekirse güçlü ve zengin bir babanın olduğu bir yerde büyümüş deyyusların en harika örneklerinden biri derdim. Yirmi iki yaşındayken Palermo'nun üst sınıf tüccarlarından Albamarina (arkadaşları arasında Baba) Collatino ile evliliğe imza atmıştı. (Böyle denmiyor mu?)

İki yıl sonra Baba, bu Kutsal Yol'a olan bağının feshi için sebebini açıkça eşinin iktidarsızlığı olarak gösterdiği bir dilekçe sundu. Unutmuşum: On sekiz yaşındayken yani evliliğinden dört yıl önce, hizmetçilerinden birinin kızını hamile bıraktı ve talihsiz olay her zamanki gibi sınırsız güçteki kişimiz tarafından örtbas edildi. O halde iki durum sözkonusu; ya Baba yalan söylüyordu ya da hizmetçinin kızı yalan söylemişti. Yüksek Roma rahiplerinin tartışmasız görüşüne göre, hizmetçi kız yalan söylemişti (sen nasıl aksini düşünürsün?), Giacomo'nun soyunu devam ettirmesine imkân yoktu. Evliliğini bitiren Baba, daha önceden de ilişki yaşadığı bir kuzeniyle nişanlanırken Giacomo da onu unutmak için kuzeyin puslu ülkelerine doğru yol aldı.

İsveç'te göller, uçurumlar ve dağlar arasında yer alan oldukça zorlu bir tür otokrosta yer alma fırsatı yakaladı. Kazanan sarışın bir sırık, mesleği tamirci ve ismi de tam olarak Ingrid Sjostrom. Pembe diziden kaçınarak bunu sana nasıl söyleyeyim ki canım? İlk görüşte aşk ve evlilik. Beş yıldır birlikte yaşıyorlar, Ingrid ara sıra ülkesine gidip küçük otomobil yarışlarına katılıyor. Kocasını İsveç sadeliği ve rahatlığıyla boynuzluyor. Geçen gün, (tabiri caizse) beş beyefendi, Polo kulübünde bir salon oyunu oynuyorlardı. Birtakım soruların arasında şu da vardı: Ingrid'le yatmayan varsa ayağa kalksın. Beşi de oturmaya devam etti. Ne çok güldüler, özellikle de orada olan fakat oyuna katılmamış Giacomo. Haşin babamız Profesör Cardamone'nin de geliniyle mercimeği fırına verdiğine dair kontrol edilemeyen bir söylenti dolaşıyor. Sana başlangıçta daha sonra bahsedeceğimi söylediğim kusur buydu. Aklıma başka bir şey gelmiyor. Umarım istediğin kadar dedikoducu olabilmişimdir. Buna değer.

NICOLA

Saat iki civarında ağıla geldi, etrafta bir Allahın kulu yoktu. Küçük demir kapının anahtar deliği tuz ve pasla kaplanmıştı. Bunu önceden tahmin etmişti, öyle ki yanında silahları yağlamakta kullanılan yağ spreyi getirmişti. Yağın etki etmesini beklerken arabaya döndü ve radyoyu açtı.

Yerel kanal spikerinin söylediği üzere, cenazede duygusallık öylesine hâd safhadaydı ki, bir anda dul kadın bayılacak gibi hissedince onu kollarından tutup dışarı çıkarmak zorunda kaldılar. Sırasıyla cenaze konuşmaları yapıldı: Piskopos, partinin ulusal sekreter yardımcısı, bölge sekreteri ve onunla her zaman arkadaş olması sıfatıyla Bakan Pellicano. En az iki bin kişilik bir kalabalık, dokunaklı ve içten bir alkış tutmak için kilisenin bahçesinde tabutun dışarı çıkmasını bekliyordu.

"İçten tamam da bir alkış nasıl dokunaklı olabilir ki?" diye sordu kendi kendine Montalbano. Radyoyu kapattı ve anahtarı denemeye gitti. Anahtar dönüyordu ama kapı yere sabitlenmiş gibiydi. Onu tek omzuyla itti ve sonunda içinden zar zor geçtiği bir aralık açabildi. Küçük kapı kireç, pas ve kumla kaplanmıştı, bekçinin yıllardır buraya uğramadığı apaçık ortadaydı. Fabrikayı çevreleyen duvarların iki tane olduğunu fark etti. Küçük kapının da üzerinde bulunduğu koruyucu duvar ve fabrikanın çalışır durumda olduğu zamanlarda onu çevreleyen eskimiş, yarısı yıkılmış bir çevre duvarı. Bu ikinci duvarın açıklıklarından paslı makineler, bazısı düz bazısı eğilip bükülmüş büyük borular, devasa damıtma cihazları, üzerinde geniş yarıklar oluşmuş demir iskeleler, garip şekillerde dengelenmiş yapı iskeleleri, saçma bir eğimle yükselen çelik kuleler görünüyordu. Her yerde bölük pörçük zeminler ve geniş alanları kaplamada kullanılmış, yer yer parçalanmış, üzerinde çatlaklardan filizlenen sararmış

çimenler dışında artık hiçbir şeyin kalmadığı zemine düşmeye hazır demir kirişler vardı. Montalbano iki duvarın oluşturduğu aralıktan bakarken adeta büyülenmişti, fabrikayı dışarıdan beğendiyse içerisi onu kim bilir nasıl mest edecekti, yanında kamera getirmediğine pişman olmuştu. Tam fabrikanın içinden geliyor gibi görünen bir tür ses titreşimi, sürekli ve hafif bir ses dikkatini dağıttı.

"Bu çalışan şey ne ki burada?" diye sordu kendi kendine şüpheyle.

Dışarı çıkıp arabaya gitmenin ve torpidoyu açıp silahını almanın en iyisi olduğunu düşündü. Neredeyse hiç silah taşımıyordu, pantolonunun ve ceketinin deforme olmasına sebep olan silahın ağırlığından da rahatsız oluyordu. Fabrikaya tekrar girdi, ses gelmeye devam ediyordu, dikkatlice girdiği yönün karşı tarafına doğru ilerlemeye başladı. Saro'nun onun için yaptığı çizim son derece netti ve oldukça yol gösterici olmuştu. Ses, nemden etkilenen yüksek voltajlı kabloların bazen çıkardığı vızıltı gibiydi, sadece bu daha çeşitli ve daha müzikaldi ve ara sıra başka bir modülasyonla devam etmek için duruyordu. Gergin bir şekilde, iki duvar arasındaki dar koridorun tabanını oluşturan taş ve molozların üzerinden geçmemeye özen göstererek devam ediyordu ve bir açıklıktan gözünün ucuyla fabrikanın içinde kendisiyle paralel hareket eden bir adam gördü. Diğerinin onu gördüğünden emin, geri çekildi. Kaybedecek zaman yoktu, adamın kesinlikle suç ortakları vardı, ileri atıldı ve silahını çekerek bağırdı.

"Dur! Polis!"

Bir saniye içinde, diğerinin onun hareketini beklediğini anladı, elinde silahla yarı öne eğilmiş duruyordu. Montalbano kendini yere atarken bir el ve yere düşmeden önceyse iki el daha ateş etti. Beklediği şey olan bir karşı ateş, bir inilti ya da kaçan bir ayak patırtısı yerine, gök gürültüsü

gibi bir patlamanın ardından paramparça olan bir camın şangırtısını duydu. Aniden ne olduğunu anladı ve öyle sağlam bir kahkaha patlattı ki ayağa bile kalkamadı. Hâlâ sağlam kalmış, puslu ve kirli büyük bir vitray penceredeki yansımasına ateş etmişti.

"Bundan kimseye bahsedemem," dedi kendi kendine, "istifamı isteyip karakolda kıçıma tekmeyi basarlar."

Elinde tuttuğu silah saçma geldi gözüne ve onu pantolonunun kemerine soktu. Silah atışları, onların uzayan yankıları, pencerenin kırılıp parçalanmasıyla ortaya çıkan gürültü şimdi daha da çeşitli şekilde tekrar başlayan o sesi tamamen bastırmıştı. Sonra anladı. Belki de yazları, her gün kumsalın o kısmını vuran ve akşamları ise Gegè'nin işlerini bozmak istemezcesine yavaşlayan rüzgârdı bu. Metal çerçevelerin, yer yer kopmuş yer yer sağlam tellerin ve yer yer bir düdükteki gibi deliklerin açıldığı bacaların arasından kayıp giden rüzgâr, ölmüş fabrikanın içinde bir cenaze ezgisi çalıyordu, komiser büyülenmiş bir şekilde dinlemek üzere durdu.

***

Saro'nun işaretlediği noktaya varması neredeyse yarım saatini aldı, bazı yerlerde enkaz yığınlarına tırmanmak zorunda kaldı. Sonunda Saro'nun kolyeyi bulduğu yerle aynı seviyede, duvarın ötesinde olduğunu anladı. Sakince etrafına bakınmaya başladı. Güneşin sararttığı gazeteler ve kâğıt parçaları, yabani otlar, Coca-Cola şişeleri (kutular yüksek duvarı geçmek için fazla hafiftiler), şarap şişeleri, kırık bir metal el arabası, birkaç tekerlek lastiği, demir parçaları, ne olduğu belirsiz bir nesne, çürümüş bir kiriş. Ve kirişin yanında zarif, yepyeni, marka bir kol çantası. Etrafını saran harabeyle öylesine uyumsuz, öylesine aykırıydı ki. İçinde oldukça büyük iki taş vardı, görünüşe göre duvarın dışından iç tarafına doğru atılmasında

ağırlık görevi görmesi için koyulmuşlardı, başka bir şey olamazdı. Çantaya daha yakından baktı. Sahibinin metalden baş harfleri yırtılmıştı ancak deri üzerinde hâlâ bir I ve bir S vardı: Ingrid Sjostrom.

"Bunu bana resmen altın tepside sundular," diye düşündü Montalbano.

10

Adelina'nın buzdolabında bıraktığı büyük bir porsiyon közlenmiş biberi yemeye giderken içinde olabilecek her şeyle birlikte ona nazikçe sunulan tepsiyi kabul etme fikri geldi aklına. Listede Giacomo Cardamone'nin numarasını aradı, İsveçliyi evde bulmanın tam vaktiydi.

"Kim sen konuşan?"

"Ben Giovanni, Ingrid orada mı?"

"Ben şimdi bakıyor, sen bekleyin."

Hizmetçinin dünyanın hangi bölgesinden gelip de Cardamone'nin evinde bittiğini anlamaya çalıştı ama çözemedi.

"Selam baş belası, nasılsın?"

Sesi, Zito'nun kendisine yaptığı tanıma uygun bir biçimde alçak ve boğuktu ancak konuşması komiser üzerinde erotik bir etki yaratmadı, aksine onu huzursuz ediyordu. Evrendeki bütün isimler arasında gidip Ingrid'in bütün anatomik ölçülerini bildiği bir adama ait olan bir isim seçmişti.

"Orada mısın? Ayakta mı uyuyorsun? Dün gece ne kadar seviştin, azgın?"

"Bakın, Sinyora..."

Ingrid oldukça hızlı tepki verdi, şaşkınlık veya kızgınlık içermeyen bir gözlemdi.

"Sen Giovanni değilsin."

"Evet."

"Kimsin o halde?"

"Kamu Güvenliği Bürosu'ndan bir komiser, ismim Montalbano."

Endişeli bir soru bekliyordu ama hemen hayal kırıklığına uğradı.

"Ah, ne güzel! Bir polis! Benden ne istiyorsun?"

"Sen" diye hitap etmeye devem etmişti, keşke tanımadığı bir insanla konuştuğunu bilseydi. Montalbano "siz" kullanmaya devam etti.

"Sizinle biraz sohbet etmek istiyorum."

"Bugün öğleden sonra hiç imkânı yok ama akşam müsaitim."

"Anlaştık, bu akşam uygun."

"Nerede? Ofisine mi geleyim? Sen söyle, nerede?"

"Olmasa daha iyi, daha göze çarpmayan bir yeri tercih ederim."

Ingrid duraksadı.

"Senin yatak odanda mı?" Kadının sesi sinirli gelmişti; telefonun öbür ucunda açıkça kendisine yürüyen bir embesil olduğundan şüphelenmeye başlamıştı.

"Bakın hanımefendi, haklı olarak kuşkulanmanızı anlıyorum. Şöyle yapalım. Bir saat içinde Vigàta polis karakolunda olacağım, orayı arayıp beni isteyebilirsiniz. Olur mu?"

Kadın hemen cevap vermedi, düşünüyordu, sonra kararını verdi.

"Sana inanıyorum, polis. Nerede ve ne zaman?"

Belirledikleri saatte, akşam onda in cinin top oynadığı Kafe Marinella'yı yer olarak belirlediler. Montalbano ona, hiç kimseye hatta kocasına bile bir şey söylememesini tembih etti.

***

Luparello ailesinin villası, deniz tarafından gelindiğinde Montelusa'nın girişinde, etrafını çevreleyen ve orta-

sından ardına kadar açık duran ferforje bir kapı açılan yüksek bir duvarla korunan, devasa bir 19. yüzyıl yapısı olarak yükseliyordu. Montalbano parkın bir kısmını ayıran ağaçlı cadde boyunca yürüdü, kapı tokmağının üzerinde büyük siyah bir fiyonk bulunan yarı kapalı giriş kapısına vardı. İçeri bakmak için eğildi. Oldukça geniş olan avluda, alçak sesle fısıldaşan tanıdık simalardan oluşan kadınlı erkekli yaklaşık yirmi kişi vardı. İnsanların arasından geçmek ona pek de uygun görünmedi, birisi onu tanıyabilir ve neden orada olduğunu merak edebilirdi. Villanın etrafında dolaşmaya başladı ve sonunda kapalı bir arka giriş buldu. Zili çaldı ve birisi kapıyı açmaya gelmeden önce bunu birkaç kez tekrarlamak zorunda kaldı.

Bir anda Montalbano'nun tedarikçilerden biri olmadığını anlayan siyah önlüklü, şapkalı, açıkgöz küçük hizmetçi kız, "Yanlış geldiniz. Başsağlığı ziyareti için ana kapıdan," dedi.

"Ben Komiser Montalbano. Aileden birine geldiğimi haber verebilir misiniz?"

"Sizi bekliyorlardı, Komiser Bey."

Onu uzun bir koridordan geçirdi, bir kapıyı açtı ve içeri girmesini işaret etti. Montalbano kendini büyük bir kütüphanede buldu, devasa raflara dizilmiş binlerce kitap oldukça iyi muhafaza edilmişti. Bir köşede büyük bir çalışma masası, diğerinde ise küçük bir masa ve iki koltuk bulunan oldukça zarif ve şık bir salon. Duvarlarda sadece beş tane tablo vardı ve Montalbano daha ilk bakışta heyecanla onların kimin olduklarını çıkardı. Guttuso'nun 1940'lardan bir çiftçi tablosu, Melli'nin bir Lazio manzarası tablosu, Mafai'nin yıkım tablosu, Donghi'nin Tiber'de iki kürekçi tablosu ve Fausto Pirandello'nun bir kadın yüzücü tablosu. Enfes bir tat, nadir bir seçme yetkinliği. Kapı açıldı, otuz yaşlarında,

siyah kravatlı, açık yüzlü, şık bir adamı belirdi.

"Size telefon eden bendim. Geldiğiniz için teşekkürler, annem gerçekten sizi görmeyi çok istiyordu. Size verdiğim rahatsızlıktan dolayı gerçekten çok özür dilerim," dedi konuşmasında en küçük bir lehçe etkisi olmadan.

"Tanrı aşkına, ne rahatsızlığı! Sadece annenize nasıl yardımcı olabileceğimi bilmiyorum."

"Bunu ben de anneme defalarca söyledim ama ısrar etti. Ve sizi neden böyle rahatsız ettiğimizin sebepleri hakkında bana hiçbir şey söylemek istemedi."

Onları ilk kez görüyormuşçasına sağ elinin parmak uçlarına baktı, sessizce boğazını temizledi.

"Anlayışlı olun, komiserim."

"Anlamıyorum."

"Anneme karşı anlayışlı olun, oldukça mustarip."

Tam çıkıyordu ki aniden durdu.

"Ah, komiserim, kendinizi mahcup bir durumda bulmamanız için sizi bilgilendirmek istiyorum. Annem, babamın nasıl ve nerede öldüğünü biliyor. Nasıl yaptı, anlayamıyorum ama bulunmasından iki saat sonra çoktan biliyordu. İzninizle."

Montalbano rahatlamış hissetti, eğer dul kadın her şeyi biliyorsa kocasının ölümündeki ahlaksızlığı saklamak için ona saçma şeyler zırvalamak zorunda kalmayacaktı. Tabloların keyfini çıkarmaya koyuldu tekrar. Vigàta'daki evinde sadece Carmassi, Attardi, Guida, Cordio ve Angelo Canevari'nin çizimleri ve gravürleri vardı. Onları da maaşından ciddi miktarda kısarak alabilmişti ama daha ileri gidemezdi, öylesine üst seviye bir tuval asla satın alamazdı.

"Beğendiniz mi?"

Aniden döndü, kadının girdiğini duymamıştı. Elli yaşının üzerinde, çok uzun boylu olmayan, kararlı bir ha-

vada, yüzünü saran ve güzelliğini hâlâ yok edememiş, aksine o keskin yeşil gözlerinin ihtişamını gözler önüne seren ince kırışıklıkları olan bir kadın.

"Oturun lütfen," dedi ve komiser bir koltukta yerini alırken o da kanepeye oturmaya gitti. "Güzel tablolar, ben resimden pek anlamam ama onları seviyorum, evin çeşitli yerlerinde onlardan yaklaşık otuz tane var. Onları kocam almıştı, resim onun gizli zaafıydı, öyle demeyi severdi. Ama ne yazık ki tek zaafı değilmiş."

"Güzel başladık," diye düşündü Montalbano ve sordu.

"Daha iyi hissediyor musunuz, Sinyora?"

"Ne zamana göre daha iyi?"

Komiserin kafası karıştı, ona zor bir soru soran bir öğretmenin karşısındaymış gibi hissetti.

"Ne bileyim, bu sabaha göre... Katedralde fenalaştığınızı duydum."

"Fenalaşmak mı? İyiydim, duruma uyum sağladım. Hayır, sevgili arkadaşım, sadece bayılmış gibi davrandım, akıllı kadınım. Gerçek şu ki, bir terörist, dedim kendi kendime, hepimiz içindeyken kiliseyi havaya uçursa dünya üzerinde var olan ikiyüzlülüğün en azından onda biri bizimle birlikte yok olur. Ve böylece kendimi dışarı çıkarttırdım."

Montalbano ne diyeceğini bilemedi, kadının açıksözlülüğünden etkilenerek konuşmaya başlayanın tekrar o olmasını bekledi.

"Birisi bana kocamın nerede bulunduğunu açıkladığında başkomiseri aradım ve soruşturmadan kimin sorumlu olduğunu ve bir soruşturma yapılıp yapılmadığını sordum. Başkomiser bana sizin adınızı verdi ve iyi bir insan olduğunuzu ekledi. İnanamadım, hâlâ düzgün insanlar var mıydı? Ve böylece sizi arattırdım."

"Size sadece teşekkürlerimi sunabilirim, hanımefendi."

"Birbirimize iltifat etmek için burada değiliz. Vaktinizi boşa harcamak istemiyorum. Bunun bir cinayet olmadığına gerçekten emin misiniz?"

"Hem de çok eminim."

"O halde kafanızı kurcalayan şey ne?"

"Kafamı kurcalayan mı?"

"Evet, canım, kesin vardır. Aksi takdirde soruşturmayı kapatma konusundaki isteksizliğiniz biraz havada kalıyor."

"Sinyora, açıksözlü olacağım. Bahsi geçen şeyler sadece izlenimler, uğruna gözümü karartamayacağını ve karartmamam gereken izlenimler yani doğal bir ölümden bahsederken yapmam gereken şey bambaşka olurdu. Bana söyleyecek yeni bir şeyiniz yoksa bu gece sulh hâkimiyle görüşeceğim..."

"Ama benim söyleyecek yeni bir şeyim var."

Montalbano sustu.

"İzlenimlerinizin ne olduğunu bilmiyorum," diye devam etti kadın. "Size benimkileri söyleyeceğim. Silvio kesinlikle zeki ve hırslı bir adamdı, bunca yıl boyunca gölgede kaldıysa bunu kesin bir plan dahilinde yapmıştı, doğru zamanda gün ışığına çıkıp orada kalmak için. Şimdi, bu adamın bulunduğu yere ulaşmak için sabırla yaptığı manevralarla harcadığı bunca zamandan sonra, güzel bir akşamda adı kesinlikle kötüye çıkmış bir kadınla, herkesin onu tanıyabileceği ve belki de ona şantaj yapabileceği muğlak bir yere gitmeye karar verdiğine inanabiliyor musunuz?"

"Bu, kadın olayı beni diğerlerinden daha çok şaşırtan noktalardan biri."

"Daha fazlası mı olsun isterdiniz? Adı kötüye çıkmış kadın dedim ve açıklığa kavuşturmak isterim ki ne bir orospuya ne de parayla seks yapan bir kadına atıfta bu-

lundum. Kendimi iyi açıklayamıyorum. Size bir şey söyleyeceğim: Yeni evlenmiştik ki Silvio bana, hayatında bir fahişeyle birlikte olmadığını hatta hâlâ açık oldukları zamanlarda geneleve bile gitmediğini söylemişti. Bir şey onu engelliyordu. Ve sonra, onu bu korkunç yerde kendisiyle ilişki kurmaya ikna eden kadının nasıl biri olduğunu sormak lazım."

Montalbano şükür ki bir fahişeyle hiç birlikte olmamıştı ve Luparello hakkındaki yeni ifşaların, kendisiyle aynı kategoride bulunmak istemeyeceği bir adamla arasındaki diğer ortak noktaları ortaya çıkarmayacağını umuyordu.

"Görüyorsunuz, kocam ahlaksızlıklarına öylesine düşkündü ama Fransız bir yazarın dediği gibi, yok oluşun, dibe vuruşun cazibesine hiçbir zaman kapılmadı. Aşklarını Capo Massaria'nın hemen kenarında yaptırdığı, kendi adına olmayan küçük bir evde tüketti. Bunu da yine aynı hayırsever arkadaşımdan öğrendim."

Ayağa kalktı, masaya gitti, bir çekmeceyi karıştırdı, elinde büyük sarı bir zarf, üzerinde iki anahtarın takılı olduğu bir halka ve bir de büyüteçle gelip oturdu. Anahtarları komisere verdi.

"Bu arada, anahtarlar sözkonusu olunca tam bir manyaktı. Hepsinin iki kopyası vardı, birini hep o çekmecede tutardı, diğeriniyse hep yanında taşırdı. Bu son anahtar seti bulunamadı."

"Mühendisin cebinde değiller miydi?"

"Hayır. Mühendislik ofisinde de değiller. Hatta diğer ofiste, şu politika işlerinde kullandığı ofisinde bile yok. Kayboldular, sanki buharlaştılar."

"Belki de kaybetmiştir. Çalındığı söylenmiyor."

"Mümkün değil. Bakın, kocamın altı takım anahtarı vardı. Biri bu ev için, biri köy evi için, biri yazlık için, biri ofis için, biri çalışma odası için, biri de yaptırdığı o ev

için. Hepsini arabasının torpido gözünde tutardı. Zaman zaman hangisi lazımsa onu alırdı."

"Ee, arabadan çıkmadılar mı?"

"Hayır. Tüm kilitleri değiştirme emri verdim. Varlığını neredeyse görmezden geldiğim o küçük ev dışında. İsterseniz oraya bir uğrayın, muhakkak aşklarına ilişkin bazı açıklayıcı izler bulacaksınız."

"Aşkları" sözünü iki kez tekrarlamıştı ve Montalbano bir şekilde onu teselli etmek istedi.

"Mühendisin aşklarının araştırmamın bir parçası olmamasının yanı sıra ben de bazı bilgiler topladım ve tüm samimiyetimle size söyleyeceğim ki bulduğum şeyler herhangi bir kimse için geçerli olabilecek genelgeçer cevaplar."

Kadın ona imalı bir gülümsemeyle baktı.

"Bunun için onu asla suçlamadım biliyor musunuz? Aslına bakarsanız kocam ve ben, çocuğumuzun doğumundan iki yıl sonra artık bir çift değildik. Ve böylece otuz yıl boyunca onu, bakışlarıma duyguların galeyanını çöktürmeden, sessiz sakin gözlemleme fırsatım oldu. Anlamadınız, affedersiniz, aşklarından bahsederken seksi ima etmek istememiştim."

Montalbano, koltuğun derinliklerine çökerek omuzlarını kamburlaştırdı. Kafasına demir bir sopayla vurulmuş gibi görünüyordu.

"Öte yandan," diye devam etti kadın, "beni en çok ilgilendiren konuya dönersek ben bunun bir cezai suç içerdiğinden eminim, bırakın bitireyim, cinayet değil, fiziksel bir eleme ama siyasi bir suç. Onun ölümüne sebep olan üst seviye bir şiddet vardı işin içinde."

"Biraz daha iyi açıklayın lütfen, Sinyora."

"Eminim ki kocam zorla ya da şantajla daha sonra bulunduğu o rezil yere gitmeye mecbur bırakıldı. Bir plan-

ları vardı ama bunu tam olarak gerçekleştirecek zamanları olmadı çünkü Luparello'nun kalbi o gerginliğe, kim bilir belki de korkuya dayanamadı. Çok hastaydı, biliyor muydunuz? Daha yeni çok zor bir operasyon geçirmişti."

"Peki ama onu nasıl mecbur bırakmış olabilirler ki?"

"Bilmiyorum. Belki de bana siz yardım edebilirsiniz. Muhtemelen onu pusuya düşürdüler. Ne bileyim, belki de o rezil yerde onun fotoğrafını çekeceklerdi, adını çıkaracaklardı. O andan itibaren de kocam bir kukla gibi avuçlarının içinde olacaktı."

"Onlar kim?"

"Siyasi muhalifleri ya da bazı iş ortakları bence."

"Bakın hanımefendi, yürüttüğünüz mantığın hatta varsayımınızın ciddi bir kusuru var: Kanıtlarla desteklenmiyor oluşu."

Kadın, elinde tuttuğu sarı zarfı açıp fotoğrafları çıkardı. Ağılda adli tıp ekibinin çekmiş olduğu cesedin fotoğraflarıydı bunlar.

"Aman Tanrım!" diye mırıldandı Montalbano titreyerek. Kadın ise onlara bakarken hiçbir rahatsızlık belirtisi göstermedi.

"Bunlara nasıl ulaştınız?"

"İyi arkadaşlarım vardır. Siz bunları gördünüz mü?"

"Hayır."

"İyi etmediniz," diyerek bir fotoğraf seçti ve büyüteçle birlikte Montalbano'ya uzattı. "İşte, buna iyi bakın. Pantolonu indirilmiş ve iç çamaşırının beyazı görünüyor."

Montalbano baştan ayağa ter içinde kalmıştı, yaşadığı bu sıkıntı onu rahatsız etmişti ama yapacak bir şey yoktu.

"Ben garip bir şey görmüyorum."

"Ah, öyle mi? Peki ya, iç çamaşırının markası?"

"Evet, onu görüyorum ama ee?"

"Görmemeniz lazım. Eğer kocamın odasına gelirseniz

size diğerlerini de gösteririm, bu tarz iç çamaşırlarının arkasında ve içinde fabrika markası vardır. Onu görüyorsanız, ki gördüğünüz üzere orada, bu iç çamaşırı ters giyilmiş demek. Ve bana kalkıp da Silvio'nun belki de bunu sabahtan böyle giydiğini ve fark etmediğini söylemeyin. Bir idrar sökücü kullanıyordu ve gün içerisinde birçok kez tuvalete gitmek zorundaydı, iç çamaşırını gün içinde herhangi bir vakit çıkarıp tekrar giyebilirdi. Bunun tek bir anlamı olabilir."

"Nedir o?" diye sordu komiser, ölen adam tanıdık herhangi bir kimseymiş gibi, tek bir gözyaşı olmadan yapılan bu net ve acımasız incelemenin şokuyla.

"Ona bu sürprizi yaptıklarında ve aceleyle giyinmek zorunda bıraktıklarında çıplaktı. Ve ancak Capo Massaria'daki küçük evinde bu şekilde çıplak olabilirdi. Bu yüzden size o anahtarları verdim. Tekrar ediyorum, bu yarı yarıya başarılmış, kocamın imajına karşı suç teşkil eden bir eylem. Onu, domuzları her an besleyebilecekleri bir yem olarak kullanmak istediler. Eğer ölmeseydi onlar için daha iyi olacaktı, bu zorunlu örtbas sayesinde ona istediklerini yaptırabileceklerdi. Ancak plan kısmen başarılı oldu, kocamın tüm adamları yeni kuruldan çıkarıldı. Sadece Rizzo kurtuldu ya da kazandı diyelim."

"Nasıl yani?"

"Bunu keşfetmek de size kalmış, tabii istiyorsanız. Ya da suya verdikleri şekle odaklanabilirsiniz siz de."

"Affedersiniz, anlamadım."

"Ben Sicilyalı değilim, Grosseto'da doğdum, Montelusa'ya babam valiyken geldim. Amiata'nın eteklerinde bir parça toprağımız ve bir de evimiz vardı, tatillerimizi orada geçirirdik. Köylülerin oğlu, benden daha küçük bir arkadaşım vardı. On yaşlarındaydım. Bir gün arkadaşımın bir kuyunun kenarına hepsi suyla dolu bir kâse, bir fincan,

bir çaydanlık ve kare şeklinde bir teneke kutu koyduğunu ve onları dikkatle gözlemlediğini gördüm. 'Ne yapıyorsun?' diye sordum ona. Ve o da bana bir soru sordu: 'Suyun şekli nedir?' 'Suyun bir şekli yoktur ki!' diye cevapladım gülerek. 'Ona ne şekil verirse o, yani içinde bulunduğu kabın şeklini alır.'"

O anda çalışma odasının kapısı açıldı ve kapıda bir melek belirdi.

11

Melek ya da o anda Montalbano'nun nasıl tanımlayacağını bilemediği şey uzun boylu, sarışın, oldukça fazla bronzlaşmış, mükemmel vücutlu, genç bir Yunan genci tadında yirmili yaşlarında bir genç adamdı. Bir güneş ışığı huzmesi, eşikte duran onu ışıkla doldurarak Apollon'u andıran yüz hatlarını daha da belirginleştirmişti.

"Girebilir miyim teyze?"

"Gir, Giorgio, gir."

Genç, ayakları yere değmiyormuş gibi adeta boşlukta süzülürcesine kıvrımlı, neredeyse sarmal bir yol izleyerek ve elinin ulaştığı mesafedeki nesnelere dokunarak hatta dokunmaktan ziyade onları hafifçe okşayarak kanepeye doğru ilerlerken Montalbano, kadının, elindeki fotoğrafı cebine koymasını işaret eden bakışını yakaladı. Dediğini yaptı, dul kadın da fotoğrafları hızla kanepede yanında duran sarı zarfa koydu. Genç ona daha da yaklaştığında Montalbano gencin mavi gözlerinin kanlandığını, ağlamaktan şiştiğini ve etrafında koyu halkalar oluştuğunu fark etti.

"Nasıl hissediyorsun teyzeciğim?" diye sordu neredeyse şarkı söyleyen bir sesle ve zarif bir şekilde kadının yanında diz çökerek başını kadının kucağına koydu. Montalbano'nun gözünde doğrudan, sanki bir spot ışığı tutulmuşçasına, nerede olduğunu hatırlamadığı ama bir zamanlar gördüğü ve gencin aldığı pozisyonda bir tazı olan İngiliz bir kadının portresi canlandı.

"Bu, Giorgio," dedi kadın. "Giorgio Zicari, belki tanıyorsundur, ceza hukukçusu Ernesto Zicari ile evlenen kardeşim Elisa'nın oğlu."

Kadın konuşurken bir yandan onun saçlarını okşuyordu. Giorgio besbelli bu yıkıcı acının içinde kaybolmuş bir halde, kadının söylediklerini anladığına dair belirti göstermedi, müfettişe doğru dönmedi bile. Bunun dışında kadın, yeğenine Montalbano'nun kim olduğunu ve o evde ne yaptığını anlatmaya büyük özen göstermişti.

"Gece uyuyabildin mi?"

Cevap olarak Giorgio sadece başını salladı.

"O zaman şöyle yap. Doktor Capuano'yu gördün mü orada? Ona git, kendine güçlü bir uyku hapı için reçete yazdır, sonra da doğru yatağa."

Giorgio ağzını bile açmadan süzülürcesine ayağa kalktı, kıvrımlı hareketiyle havada uçarcasına ilerledi ve kapının ötesinde gözden kayboldu.

"Onu mazur görün," dedi kadın. "Giorgio, şüphesiz kocamın ölümünden ötürü en mustarip kişi. Bakın, ben oğlumun Sicilya'dan uzakta okuyup babasından bağımsız olarak bir yerlere gelmesini istedim. Ve nedenlerini tahmin edebilirsiniz sanırım. Sonuç olarak Stefano yerine, kocam bütün şefkatini yeğenine verdi, resmen ona tapıyordu, hatta öyle ki bizimle yaşamaya geldi, bu da kardeşim ve kocası için büyük bir üzüntüye ve terk edilmiş hissetmelerine sebep oldu."

Ayağa kalktı, Montalbano da aynısını yaptı.

"Komiser, size söylemem gerektiğini düşündüğüm her şeyi söyledim. Güvenilir ellerde olduğumu biliyorum. Uygun olduğunu düşünürseniz, gündüz veya gece istediğiniz saatte bana haber verin. Lütfen benden çekinmeyin, ben o güçlü kadın denilenlerdenim. Her koşulda, vicdanınıza göre hareket edin."

"Bir süredir aklıma takılan bir soru var, Sinyora. Neden kocanızın eve gelmediği konusunda endişelenmediniz? Daha iyi açıklayayım: Kocanızın o gece eve dönmemiş olması sizi endişelendirmedi mi? Daha önce de başınıza gelmiş miydi?"

"Evet, gelmişti. Ama bakın, o akşam bana telefon etmişti."

"Nereden?"

"Onu bilmiyorum. Bana, geç kalacağını söylemişti. Önemli bir toplantısı vardı, hatta geceyi dışarıda geçirmek zorunda kalabileceğini söylemişti."

Kadın, elini uzattı ve komiser sebebini bilmeden kadının elini elleri arasında sıktı ve öptü.

Villanın arka kapısından çıkar çıkmaz, Giorgio'nun çok da uzak olmayan bir taş bankta iki büklüm oturmuş, titreye titreye sallandığını gördü.

Montalbano endişeyle yaklaştı ve genç adamın ellerini açışını, sarı zarfı ve yere saçılan fotoğrafların düşüşünü gördü. Anlaşılan o ki, kedi gibi meraklı bir şekilde teyzesinin yanına diz çöktüğünde onu almıştı.

"İyi misiniz?"

"Böyle olmamalıydı, Tanrım, böyle değil!"

Giorgio cam gibi gözlerle, boğuk bir sesle konuşuyordu, komiserin varlığını bile fark etmemişti. Bir an durakladı, birden kaskatı kesildi ve arkalıksız banktan geriye doğru düştü. Montalbano yanına diz çöktü, spazmlarla sarsılan vücudunu sakinleştirmeye çalıştı, ağzının kenarlarından beyaz bir salya akıyordu.

Stefano Luparello, villanın kapısında belirdi, etrafına bakındı, manzarayı gördüğü gibi koşmaya başladı.

"Sizi uğurlamaya geliyordum. Ne oldu?"

"Sanırım bir sara krizi geçirdi."

Krizin zirve noktasında Giorgio'nun dişleriyle dilini

kesmemesi ve şiddetli bir şekilde kafasını vurmaması için her türlü çabayı gösterdiler. Sonra genç adam sakinleşti, şiddetle titriyordu.

"Onu içeri taşımama yardım edin," dedi mühendis.

Komisere kapıyı açan aynı hizmetçi, mühendis çağırdığı gibi koştu.

"Annemin onu bu halde görmesini istemiyorum."

"Benim odama götürelim."

Komiserin daha önce geçtiğinden farklı bir koridorda güçlükle yürüdüler. Montalbano, Giorgio'yu koltuk altlarından, Stefano da ayaklarından tuttu. Hizmetçilerin kaldığı kısma geldiklerinde kız bir kapıyı açtı. Genç adamı nefes nefese yatağa attılar. Giorgio derin bir uykuya dalmış gibi görünüyordu.

"Üstünü çıkarmama yardım edin," dedi Stefano.

Montalbano, ancak genç adam atlet ve külotuyla kaldığında boyun tabanından çene altına kadar olan kısımda cildinin çok beyaz, şeffaf olduğunu ve güneşte adeta pişmiş yüzü ve göğsüyle keskin bir kontrast oluşturduğunu fark etti.

"Buranın neden bronzlaşmadığını biliyor musunuz?"

"Bilmiyorum," dedi mühendis. "Montelusa'ya aylar sonra, daha pazartesi günü geldim."

"Ben biliyorum," dedi hizmetçi kız. "Küçük bey, bir araba kazası geçirmişti, orada yaralanmış. Boyunluğunu daha bir hafta önce çıkardı."

"Kendine geldiğinde ve bilinci açıldığında," dedi Montalbano, Stefano'ya, "ona yarın sabah saat on civarında Vigàta'daki ofisime uğramasını söyleyin."

Bankın oraya geri döndü, Stefano'nun farkına varmadığı sarı zarf ve fotoğrafları alıp cebine koydu.

***

Capo Massaria, Sanfilippo virajından yaklaşık yüz met-

re ötedeydi ama komiser, Sinyora Luparello'nun dediğine göre tam tepede yükselmesi gereken evi görememişti. Oldukça yavaş bir şekilde tekrar ilerlemeye koyuldu. Tepenin tam en üst noktasında, kalın ve alçak ağaçların arasında il yolundan çıkan bir patika fark etti. Oraya girdi, bir süre sonra küçük yolun bir kapıyla kapatıldığını gördü, bu ucu denize kadar uzanan ve orayı tamamen izole eden kuru taş duvar üzerindeki tek açıklıktı. Anahtarlar uymuştu. Montalbano arabayı kapının dışında bıraktı ve bahçeden, toprağa gömülmüş tüf bloklarından yapılmış patikaya yöneldi. Sonunda yine tüften yapılmış küçük bir merdivenden indi, bu da kayalığa kurulmuş bazı dağ kulübeleri gibi bir kartal yuvasına inşa edildiği için kara tarafından görünmeyen evin kapısının açıldığı bir tür sahanlığa çıkıyordu.

Kendini, denize bakan büyük bir salonda buldu, daha doğrusu adeta denizin üzerinde gibiydi, bir duvarın boydan boya cam olması bir geminin güvertesinde olduğu izlenimini güçlendirmişti. Her şey mükemmel bir düzen içindeydi. Bir köşede yemek masası ve dört sandalye, pencereye bakan bir kanepe ve iki koltuk, bardak, tabak, şarap ve içki şişeleriyle dolu 19. yüzyıldan kalma bir vitrin ve video kaydetme cihazıyla bir televizyon vardı. Alçak bir masaya porno film kasetleri ve diğer filmler dizilmişti. Oturma odasına açılan üç kapı vardı; ilki tertemiz bir mutfağa açılıyordu, dolaplar yiyecekle doluydu, buzdolabı ise birkaç şişe şampanya ve votka dışında yarı boştu. Oldukça geniş banyo, lizol kokuyordu. Aynanın altındaki rafta elektrikli tıraş bıçağı, deodorantlar ve bir şişe kolonya vardı. Denize bakan büyük bir pencerenin olduğu yatak odasında çarşaflarla kaplı çift kişilik bir yatak, birinin üzerinde telefon bulunan iki komodin ve üç kapılı bir gardırop vardı. Yatak başının olduğu duvarda,

Emilio Greco'nun oldukça şehvetli çıplak bir çizimi asılıydı. Montalbano telefonun durduğu komodinin çekmecesini açtı, bu kesinlikle mühendisin genel olarak yattığı taraftı. Üç prezervatif, bir tükenmezkalem ve beyaz yapraklı bir defter. Çekmecenin dibindeki 7,65'lik tabanca onu yerinden sıçrattı. Diğer komodinin çekmecesi boştu. Gardırobun sol kapısını açtı, iki erkek kıyafeti vardı. Üst çekmecede bir gömlek, üç iç çamaşırı, mendiller ve bir atlet duruyordu. İç çamaşırlarını kontrol etti, kadın haklıydı, marka arkada ve iç kısımdaydı. Alttaki çekmecede ise bir çift mokasen ve küçük bir kilim vardı. Orta kapı tamamen aynayla kaplıydı ve yatağı yansıtıyordu. Gardırobun o bölümü üç rafa bölünmüştü; üstteki ve ortadaki rafta gelişigüzel koyulmuş prezervatifler, pornografi adı altında birleşen yabancı ve İtalyan dergileri, bir vibratör, çarşaflar ve yedek yastık kılıfları duruyordu. En alt rafta ise özel düzenekler üzerine yerleştirilmiş siyah, sarı ve kızıl renkte üç peruk vardı. Belki de mühendisin erotik oyunlarının bir parçasıydılar. Ancak en büyük sürpriz sağdaki kapıdan geldi. Askıya asılmış, oldukça şık iki kadın elbisesi. Ayrıca iki kot pantolon ve birkaç bluz da vardı. Bir çekmecede minik iç çamaşırları vardı fakat sutyen yoktu. Diğer çekmece ise boştu. Çekmeceyi daha iyi incelemek için eğildiğinde Montalbano onu asıl şaşırtan şeyin ne olduğunu anladı, onu kadın kıyafetlerinin görüntüsü değil, onlardan gelen koku şaşırtmıştı. Eski fabrikadaki çantayı açar açmaz ondan gelen belli belirsiz kokuyla aynı kokuydu bu.

Görülecek başka bir şey yoktu, sadece vicdanen mobilyaların altına bakmak için eğildi. Yatağın arka ayaklarından birinde bir kravat kıvrılmıştı. Mühendisin gömlek yakası açık halde bulunduğunu hatırlayarak onu aldı. Fotoğrafları çantasından çıkardı ve renginden dolayı mü-

hendisin öldüğü sırada giydiği kıyafete mükemmel bir şekilde uyacağına emin oldu.

***

Karakolda telaş içindeki Germanà ve Galluzzo'yla karşılaştı.

"Çavuş nerede?"

"Fazio diğerleriyle birlikte şu Marinella'ya doğru olan benzin istasyonunda, bir çatışma çıktı."

"Hemen gidiyorum, bana bir şey geldi mi?"

"Evet, Doktor Jacomuzzi'den bir paket."

Paketi açtı, mücevheri göndermişti, tekrar kapattı.

"Germanà, sen benimle gel, şu benzinliğe gidelim. Beni orada bırak ve arabamla Montelusa'ya devam et. Yolda sana ne yapacağını anlatacağım."

Odasına girdi ve Avukat Rizzo'ya telefon etti, kolyenin yolda olduğunu haber verdi ve onu getiren kişiye on milyonluk çeki teslim etmesini de ekledi.

Çatışma mahalline doğru ilerlerken komiser, Germanà'ya çeki cebine koymadan paketi Rizzo'ya vermemesi gerektiğini ve bu çeki de ertesi gün sabah sekizde bankalar açılır açılmaz bozdurmasını söylemesini ekleyerek Saro Montaperto'ya teslim etmesini söyledi ve ona adresi verdi. Nedenini tam olarak bilmiyordu ama bu olay onu fazlasıyla rahatsız ediyordu, yine de Luparello olayının hızla sona yaklaştığını hissediyordu.

"Sonrasında sizi almak için benzinliğe geleyim mi?"

"Hayır, karakolda bekle. Ben devriye aracıyla dönerim."

Polis aracı ve diğer bir araç benzinliğe girişi kapatmıştı. Germanà, Montelusa'ya doğru yol alırken Montalbano araçtan iner inmez keskin bir benzin kokusuyla karşılaşmıştı.

"Bastığınız yere dikkat edin!" diye bağırdı Fazio.

Benzin adeta bir göl oluşturmuştu, dumanlar Montalbano'ya mide bulantısı ve hafif bir sersemlik hissi vermişti. Benzinlikte Palermo plakalı, ön camı kırılmış bir araç duruyordu.

"Direksiyondaki kişi yaralandı," dedi çavuş. "Bir ambulans yaralıyı götürdü."

"Yarası ağır mı?"

"Hayır, önemli bir şey yok. Ama büyük bir korku yaşadı."

"Tam olarak ne oldu?"

"Belki de kendiniz konuşmak istersiniz pompacıyla..."

Müfettişin sorduğu sorulara adam o kadar tiz bir sesle cevap verdi ki sesi, Montalbano üzerinde cama sürtülen tırnak sesiyle aynı etkiye sahipti. Olaylar kabaca şu şekildeydi: Bir araba durmuş, araçta bulunan kişi depoyu tamamen doldurmasını istemiş, görevli pompayı depoya koymuş ve doldurmaya bırakmış, acil yükleme durdurma özelliğini de iptal etmiş çünkü tam o sırada, otuz binlik yakıt ve arabanın yağına baktırmak isteyen bir başka araç gelmiş. Görevli, ikinci müşteriye de hizmet vermek üzereyken yoldan geçen bir araçtan makineli tüfeklerle ateş açılmış, ardından hızlanmış ve trafikte kaybolmuş. İlk arabayı kullanan kişi hemen peşlerine düşmüş, pompa kaymış ve yakıt akmaya devam etmiş. İkinci aracın sürücüsü ise deli gibi çığlık atıyormuş çünkü mermi, omzunu sıyırmış. İlk panik anının ardından tehlikenin geçtiğini anlayan görevli, yaralı adama yardım etmiş ve bu sırada pompa yere benzin akıtmaya devam ediyormuş.

"Öteki aracı takibe geçen ilk araçtaki adamın yüzünü gördün mü?"

"Hayır, efendim."

"Emin misin?"

"Tanrının varlığı kadar."

Bu sırada Fazio'nun aradığı itfaiye ekipleri gelmişti.

"Şöyle yapalım," dedi Montalbano, çavuşa. "İtfaiyeciler işlerini bitirir bitirmez beni hiç de ikna etmeyen benzinciyi al ve karakola götür. Onu sıkıştırın, vurmak istedikleri adamın kim olduğunu bal gibi de biliyor."

"Ben de öyle düşünüyorum."

"Cuffarolardan biri olduğuna ne kadarına bahse girersin? Bana öyle geliyor ki bu ay onlardan birinde sıra."

"Cebimden para çıksın istiyorsunuz herhalde!" diye sordu gülerek çavuşa. "Bahsi zaten kazandınız."

"Görüşürüz."

"Ee, nereye gidiyorsunuz? Sizi arabayla bırakayım mı?"

"Eve gidiyorum, üstümü değiştirmeye. Buradan yürüyerek yirmi dakika sürer. Biraz temiz hava iyi gelecektir."

Yola koyuldu, Ingrid Sjostrom'a kendini bir manken gibi giyinmiş halde tanıtmak istemiyordu.

12

Duştan çıkar çıkmaz televizyonun önünde durdu, hâlâ çıplaktı ve üzerinden sular damlıyordu. Görüntüler, Luparello'nun sabah yapılan cenazesine aitti. Kameraman, törene belirli bir dram katacak üçlünün dul kadın, oğlu Stefano ve yeğeni Giorgio olduğunu hemen fark etmişti, aksi takdirde tören o sıkıcı resmi gösterilerden herhangi biri gibi olacaktı. Kadın farkında olmadan, bazı bazı, hayır der gibi başını geriye doğru sallıyordu. Yorumcu, alçak ve sakin bir sesle o hayırı, ölümün somutluğunu mantıksız şekilde reddeden bir varlığın açık bir hareketi olarak tanımlıyordu ama kameraman, görüntüyü onun bakışlarını yakalayacak kadar yaklaştırdığında Montalbano, dul kadının ona itiraf etmiş olduğu şeyi doğruladı: O gözlerde sadece aldırmazlık ve can sıkıntısı vardı. Yanında oğlu oturuyordu, "acıdan taş kesilmiş" diyordu konuşmacı ve onu sadece kayıtsızlık sınırında sakinlik gösterdiğinden taşlaşmış olarak nitelendiriyordu. Öte yandan Giorgio, elinde buruş buruş ve gözyaşlarından sırılsıklam olmuş bir mendille, adeta bir salıncak edasıyla rüzgârdan sarsılan bir ağaç gibi ileri geri sallanıyordu.

***

Telefon çaldı, gözlerini televizyondan ayırmadan aramayı cevaplamaya gitti.

"Komiserim, ben Germanà. Her şey yolunda. Avukat Rizzo size teşekkür etti ve sizin bu iyiliğinizin karşılığını ödemenin bir yolunu bulacağını söyledi."

Avukatın bu ödeme yöntemlerinden kiminin, fısıldıyordu, çok daha azına alacaklılar memnuniyetle razı olurlardı.

"Sonra Saro'ya gittim ve çeki verdim. Onları ikna etmem gerekti, bir türlü ikna olmuyorlardı, hâlâ bir şaka olduğunu düşünüyorlardı, sonrasında ellerimi öpmeye başladılar. Kendilerine göre, Tanrının duyması gereken tüm sözcükleri size ithafen söylediler. Araba karakolda. Ne yapayım, onu evinize getireyim mi?"

Komiser saatine baktı, Ingrid ile buluşmasına bir saatten az bir süre kalmıştı.

"Tamam ama acelesi yok. Dokuz buçuk gibi burada olursun. Sonra seni şehre götürürüm."

Yalandan bayılma sahnesini kaçırmak istemiyordu, kendini sihirbazın numarasını açıkladığı ve artık sürprizin değil, yeteneğin keyfini çıkaran bir seyirci gibi hissediyordu. Öte yandan hızlı bir şekilde panoramik açıdan görüntüyü ilk sıradaki bakanlardan aile üyelerine çevirmeye çalışan kameramanın tam o anı yakalama şansı olamadan, Stefano ve iki yardımsever, kadını çoktan dışarı çıkarıyorlardı, Giorgio ise olduğu yerde sallanmaya devam ediyordu.

***

Germanà'yı karakolun önünde bırakıp devam etmek yerine, Montalbano da onunla birlikte indi. Montelusa'dan dönen Fazio oradaydı, sonunda sakinleşen yaralı adamla konuşmuştu. Çavuşun ona anlattığına göre, bahsi geçen kişi üç ayda bir uçakla Palermo'ya gelip bir araba kiralayan ve dolaşan Milanolu bir elektrikli ev aletleri firmasının temsilcisiydi. Benzinlikte durduğunda ziyaret edeceği bir sonraki mağazanın adresini kontrol etmek için bir kâğıda bakmaktaymış, sonrasında silah patlamalarını duymuş ve omzunda keskin bir acı hissetmiş. Fazio hikâyeye inanmıştı.

"Komiserim, bu tip Milano'ya döndüğünde Sicilya'yı kuzeyden ayırmak isteyenlere katılır."

"Benzinciden ne haber?"

"Benzinci tamamen başka bir âlem. Onunla Giallombardo ilgileniyor, nasıl olduğunu biliyorsunuz, biri onunla bir iki saat kalsın, sanki bir asırdır onunla tanışıyormuşçasına muhabbet eder, sonra da kilise rahibine günah çıkarmada söylemeyeceği şeyleri bile ona söylediğini fark eder."

***

Işıklar kapalıydı, camdan giriş kapısı kapalıydı. Montalbano, Kafe Marinella'nın tam da haftalık tatil gününü seçmişti. Arabayı park etti ve beklemeye koyuldu. Birkaç dakika sonra iki kişilik, kırmızı ve dilbalığı gibi yassı bir araba geldi. Ingrid kapıyı açıp indi. Bir sokak lambasının loş ışığında bile komiser onun hayal ettiğinden çok daha iyi olduğunu gördü, dar kot pantolonunun sardığı upuzun bacaklar, kolları kıvrılmış dekolteli beyaz bir gömlek, sandaletler, tepeden topuz şeklinde toplanmış saçlar; adeta gerçek bir kapak kızı. Ingrid etrafına bakındı, sönmüş ışıkları fark etti ve ağır fakat kendinden emin bir şekilde müfettişin arabasına doğru gitti, açık pencereden onunla konuşmak için eğildi.

"Gördün mü, haklı çıktım? Şimdi nereye gidiyoruz, sana mı?"

"Hayır!" dedi Montalbano öfkeyle. "Arabaya binin."

Kadın, komiserin dediğini yaptı ve araba anında komiserin zaten aşina olduğu parfüm kokusuyla doldu.

"Nereye gidiyoruz?" diye tekrarladı kadın. Artık gevezelik etmiyor ve şaka yapmıyordu, görmüş geçirmiş bir kadın olarak adamın gerginliğini sezmişti.

"Zamanınız var mı?"

"Ben ne kadar istersem."

"Kendinizi rahat hissedeceğiniz bir yere gidiyoruz, oraya zaten daha önce gittiniz, göreceksiniz."

"Peki ya, benim arabam?"

"Daha sonra onu almaya geliriz."

Yola koyuldular, birkaç dakika süren bir sessizlikten sonra Ingrid daha önceden sorması gereken soruyu sordu.

"Beni neden görmek istedin?"

Komiser ona, onunla birlikte arabaya binmesini söylerken aklına gelen fikri düşünüyordu, tam bir polis düşüncesiydi ama o zaten her zaman polisti.

"Sizi görmek istedim çünkü size sormam gereken birkaç soru var."

"Bak komiser, ben herkese sen diye hitap ederim, eğer bana siz diye hitap edersen beni utandırırsın. İsmin ne?"

"Salvo. Avukat Rizzo sana kolyeyi bulduğumuzu söyledi mi?"

"Hangi kolye?"

"Ne demek hangi kolye? Şu elmaslarla kaplı kalpli olan."

"Hayır, bana söylemedi. Ayrıca benim onunla bir işim yok. Kesin kocama söylemiştir."

"Merakımı gider lütfen, mücevherlerini kaybetmeye ve sonra bulmaya alışkın mısın?"

"Neden?"

"Ne demek neden? Sana yüz milyon değerindeki kolyeni bulduk diyorum, sense tepki bile vermiyor musun yani!"

Ingrid usulca kıkırdadı.

"Aslına bakarsan onları çok da sevmiyorum. Görüyor musun?"

Ona ellerini gösterdi.

"Yüzük takmam hatta nikâh yüzüğümü bile."

"Onu nerede kaybettin?"

Ingrid hemen cevap vermedi.

"Dersini gözden geçiriyor," diye düşündü Montalbano. Daha sonra kadın oldukça mekanik bir şekilde konuşmaya başladı. Yabancı olduğu gerçeği, yalan söylemesine hiç de yardımcı olmuyordu.

"Avılı merak ediyordum..."

"Ağıl," diye düzeltti Montalbano.

"Orası hakkında konuşulanları duymuştum. Kocamı beni oraya götürmesi için ikna ettim. Orada arabadan indim, birkaç adım attım ki neredeyse saldırıya uğruyordum, korktum, kocamın kavga etmesinden de korktum. Oradan ayrıldık. Eve geldiğimizde kolyenin artık üzerimde olmadığını fark ettim."

"Peki, nasıl oldu da o akşam kolye taktın, madem mücevherleri sevmiyordun? Ağıla gitmek için çok da uygun gelmiyor bana."

Ingrid tereddüt etti.

"Taktım çünkü öğleden sonra o kolyeyi görmek isteyen bir arkadaşımla görüşmüştüm."

"Bak," dedi Montalbano, "şuna bir açıklama getireyim. Ben sizinle hep bir polis olarak konuşuyorum ama gayrıresmi bir şekilde, anlatabildim mi?"

"Hayır. Gayrıresmi ne demek? O kelimeyi bilmiyorum."

"Şu demek, bana söylediklerin aramızda kalacak. Nasıl oldu da kocanız, avukat olarak Rizzo'yu seçti?"

"Seçmemeli miydi?"

"Hayır, en azından mantıken. Rizzo, Mühendis Luparello'nun sağ koluydu yani kayınpederinizin en büyük siyasi rakibi. Bu arada Luparello'yu tanır mıydınız?"

"Uzaktan. Rizzo hep Giacomo'nun avukatıydı. Ayrıca ben politikadan bir bok anlamıyorum."

Kollarını arkaya doğru açarak gerindi.

"Sıkıldım. Ne yazık. Bir polisle buluşmanın daha heyecan verici olacağını düşünmüştüm. Artık nereye gittiğimizi öğrenebilir miyim? Daha çok var mı?"

"Neredeyse vardık," dedi Montalbano.

Sanfilippo dönemecinden geçer geçmez kadın gerildi, iki üç kez komisere göz ucuyla baktı ve mırıldandı.

"Bak, buralarda bar falan yok ama."

"Biliyorum," dedi Montalbano ve hızını yavaşlatarak Ingrid'in oturduğu koltuğun arkasına koyduğu çantayı aldı. "Bir şey görmeni istiyorum."

Çantayı onun kucağına koydu. Kadın çantaya baktı, gerçekten şaşırmış görünüyordu.

"Nasıl oluyor da bu sende oluyor?"

"Senin mi?"

"Tabii ki benim, baksana üzerinde baş harflerim var."

Üzerindeki iki harfin düşmüş olduğunu görünce daha da afalladı.

"Düşmüş olmalılar," dedi alçak bir sesle ama ikna olmamıştı. Cevapsız sorular labirentinde kaybolmuştu, artık bir şeyler onu endişelendirmeye başlamıştı, belliydi.

"Baş harfleriniz hâlâ orada, onları göremiyorsun çünkü karanlıktayız. Onları koparmışlar ama deri üzerinde izleri kalmış."

"Ama niye sökmüşler ki? Ve kim?"

Artık sesinde belirgin bir gerginlik vardı. Komiser ona cevap vermedi ama neden yaptıklarını çok iyi biliyordu; Ingrid'in çantayı herhangi birine aitmiş gibi göstermeye çalıştığına onu inandırmak için. Capo Massaria'ya giden yolun tepesine varmışlardı ki sanki yola dümdüz devam etmek istiyormuşçasına hızla giden Montalbano şiddetli bir şekilde yoldan çıktı. Ingrid bir anda, tek kelime etmeden kapıyı açtı ve hızla giden arabadan bir anda inerek ağaçların oraya doğru kaçmaya başladı. Komiser küfre-

derek fren yaptı, dışarı fırladı ve onu kovalamaya başladı. Birkaç saniye sonra ona asla yetişemeyeceğini anladı ve kararsız bir şekilde durdu. Tam o anda kadının düştüğünü gördü. Ona yaklaştığında, ayağa kalkamayan Ingrid korku ve öfkesini açığa vurmak için kendi kendine İsveççe yaptığı konuşmayı kesti.

"Siktir git!" dedi ve sağ ayak bileğini ovmaya devam etti.

"Kalk hadi ve bir daha da saçma sapan şeyler yapma."

Güç bela dediğini yaptı, ona yardım etmeden başında dikilen Montalbano'ya yaslandı.

Ön kapı kolayca açıldı ama giriş kapısı biraz zorladı.

"Ben yaparım," dedi Ingrid. Hiçbir tepki göstermeden, ona boyun eğmişçesine komiseri takip etmişti ama kendine bir savunma planı da hazırlamıştı.

"Zaten içeride bir şey bulamayacaksın," dedi meydan okurcasına kapının eşiğinde.

Ingrid kendinden emin halde ışıkları açtı ama mobilyaları, video kasetleri, mükemmel bir şekilde döşenmiş odayı görünce şaşkınlık hareketiyle alnında bir kırışıklık belirdi.

"Bana demişlerdi ki..."

Duraksayarak hemen kendini kontrol etti. Omuzlarını silkti ve başka bir hamle yapmasını beklediği Montalbano'ya baktı.

"Yatak odasına," dedi komiser.

Ingrid küçük bir şaka yapmak üzere tam ağzını açmıştı ki cesareti kırıldı, arkasını döndü, diğer odaya topalladı, ışığı açtı, bu sefer bir sürpriz olmaksızın her şeyin yerli yerinde olmasını bekliyordu. Yatağın ucuna oturdu. Montalbano gardırobun sol kapısını açtı.

"Bu kıyafetlerin kime ait olduğunu biliyor musun?"

"Silvio'nun yani Mühendis Luparello'nun olmalılar diye düşünüyorum."

Orta kapıyı açtı.

"Bu peruklar senin mi?"

"Hayatımda hiç peruk takmadım."

Sağ kapıyı açtığında Ingrid gözlerini kapattı.

"Bak, zaten bir şeye yardımcı olmuyorsun. Bunlar senin mi?"

"Evet, ama..."

"... Ama orada olmamaları gerekiyordu," diye tamamladı onun için Montalbano.

Ingrid irkildi.

"Ama sen nereden biliyorsun? Sana kim söyledi?"

"Bana kimse söylemedi, kendim anladım. Ben polisim, hatırladın mı? Kol çantası da dolapta mıydı?"

Ingrid kafasıyla evet işareti yaptı.

"Peki ya, kaybettiğini söylediğin kolye neredeydi?"

"Çantanın içindeydi. Onu bir kez takmak durumunda kaldım, sonra da buraya geldim ve burada bıraktım."

Duraksadı, uzun uzadıya komiserin gözlerine baktı.

"Tüm bunlar ne demek oluyor?"

"Şu tarafa geçelim."

Ingrid dolaptan bir bardak çıkardı, yarısına kadar sek viskiyle doldurdu, neredeyse bir yudumda hepsini içti ve tekrar doldurdu.

"Sen de ister misin?"

Montalbano hayır dedi, kanepeye oturmuş, denize bakıyordu. Işık, camdan denizi görmesine izin verecek kadar zayıftı. Ingrid oturmak için yanına geldi.

"Buradan denizi izlediğim daha iyi zamanlar olmuştu."

Kanepede yavaş yavaş kaydı ve kıpırdamadan duran komiserin omzuna başını yasladı. Montalbano bunun bir baştan çıkarma girişimi olmadığını hemen anladı.

"Ingrid, sana arabada söylediğim şeyi hatırlıyor musun? Şu gayrıresmi konuşma muhabbetini."

"Evet."

"Bana dürüstçe cevap ver. Dolaptaki kıyafetleri sen mi getirdin yoksa oradalar mıydı?"

"Ben getirdim. İşime yarayabilirler diye düşündüm."

"Luparello'nun sevgilisi miydin?"

"Hayır."

"Nasıl hayır?! Bana bu evde yaşıyormuşsun gibi görünüyor."

"Luparello ile Montelusa'ya geldikten altı ay sonra sadece bir kez yattım. Sonra hiç. Beni buraya getirdi. Ama öyle gelişti ki arkadaş olduk, gerçek arkadaş, kendi ülkemde bile böyle bir şey olmamıştı. Ona her şeyi ama her şeyi anlatabiliyordum, başım derde girerse sorgusuz sualsiz beni çekip kurtarabiliyordu."

"Beni kıyafetlerini, kot pantolonlarını, iç çamaşırlarını, çantanı ve kolyeni buraya geldiğin tek seferde getirdiğine mi inandırmaya çalışıyorsun?"

Ingrid sinirlenerek uzaklaştı.

"Seni hiçbir şeye inandırmaya çalışmıyorum. Anlatıyorum işte! Bir süre sonra Silvio'ya ara sıra bu evi kullanıp kullanamayacağımı sordum, o da evet dedi. Benden sadece bir şey için ricada bulundu, o da çok sağduyulu davranmam ve evin kime ait olduğunu asla söylememdi."

"Eğer gelmeye karar verirsen evin uygun ve emrine amade olduğunu nereden biliyordun?"

"Bir dizi telefon çaldırma şeklinde anlaşmıştık. Ben Silvio'ya karşı sözümü tuttum. Buraya sadece bir adam getiriyordum, sadece o."

Uzun bir yudum aldı, omuzlarının arasına çökmüş gibiydi.

"İki yıldır zorla hayatıma girmek isteyen bir adam. Ama sonrasında... Artık istemiyordum."

"Neyin sonrasında?"

"İlk seferden sonra. Durum beni korkutuyordu. Ama o... Gözü dönmüştü, nasıl derler, bana saplantılıydı. Sadece fiziksel olarak. Her gün onunla buluşmamı istiyor. Sonra, onu buraya getirince üzerime atlıyor, adeta vahşileşiyor, kıyafetlerimi yırtıyor. Bu yüzden dolapta yedek kıyafetlerim var."

"Bu adam, evin kime ait olduğunu biliyor mu?"

"Ben ona hiç söylemedim ve o da bana hiç sormadı. Bak, kıskanç değil, sadece beni seviyor, içimde olmaktan asla yorulmaz, her an benimle buluşmaya hazır."

"Anlıyorum. Peki, Luparello biliyor muydu buraya kimi getirdiğini?"

"Aynı şekilde, ne o sordu ne ben söyledim."

Ingrid ayağa kalktı.

"Başka bir yere gidip konuşamaz mıyız? Bu yer beni artık üzüyor. Evli misin?"

"Hayır," diye yanıtladı Montalbano şaşırarak.

"O zaman senin evine gidelim," dedi ve neşesizce gülümsedi. "Sana böyle biteceğini söylemiştim, öyle değil mi?"

13

İkisinin de konuşası yoktu, on beş dakika kadar sessizce oturdular. Ancak komiser bir kez daha doğasında olan polisliğe teslim olmuştu. Onun etkisiyle Canneto'ya giden köprünün girişine varmışlardı ki kenara yanaşıp fren yaptı, indi ve Ingrid'e de aynısını yapmasını söyledi. Komiser, köprünün üzerinden kadına ay ışığında belli belirsiz görünen kuru çakıl zemini gösterdi.

"Bak," dedi, "bu nehir yatağı doğrudan sahile gidiyor. Oldukça eğimli. Taşlar ve kayalarla dolu. Arabayla bu yoldan aşağı inebilir miydin?"

Ingrid güzergâhı inceledi, ilk kısmı, görebildiği kadarını ya da tahmin edebildiği kadarını demek daha doğru.

"Bilmem. Eğer gündüz olsaydı başka olurdu tabii. Ama yine de istersen deneyebilirim."

Gözleri kısık bir şekilde gülümseyerek komisere baktı.

"Benim hakkımda iyi bilgi edinmişsin, değil mi? Neyse, ne yapmalıyım?"

"Yapman gerekeni," dedi Montalbano.

"Tamam, bekle burada."

Arabaya bindi ve gitti. Farların Montalbano'nun görüş alanından kaybolması birkaç saniye sürdü.

"E, hadi iyi geceler. Beni oyuna getirdi," diye pes etti komiser.

Ve Vigàta'ya doğru uzun bir yürüyüşe hazırlanırken motorun bağırışından kadının geri geldiğini duydu.

"Belki başarabilirim. El fenerin var mı?"

"Torpidoda."

Kadın dizlerinin üzerine çöktü, arabanın altını aydınlattı ve ayağa kalktı.

"Mendilin var mı?"

Montalbano mendili verdi, Ingrid mendili acıyan bileğine sımsıkı bağladı.

"Atla hadi."

Geri viteste, il yolundan ayrılan ve köprünün altından geçen toprak yolun başlangıcına geldi.

"Deniyorum bakalım, komiser. Ama tek ayağımın kötü durumda olduğunu unutma. Kemerini bağla. Hızlı mı gitmeliyim?"

"Evet ama önemli olan, sahile sağ salim varalım."

Ingrid vitesi artırdı ve bir anda uçtu gitti. Oldukça şiddetli ve sürekli bir sarsıntının hâkim olduğu bir on dakikaydı. Montalbano bir noktada artık başının hararetle kendisini vücudunun geri kalanından ayırmak ve pencereden uçup gitmek istediği izlenimine kapıldı. Ingrid ise sakin ve kararlıydı, dilinin ucunu dudaklarının hemen dışına çıkarmıştı ki komisere, onu öyle tutmaması gerektiğini söyleme dürtüsü geldi, istemsiz bir ısırıkla onu koparabilirdi.

Sahile vardıklarında, "Sınavı geçtim mi?" diye sordu Ingrid. Karanlıkta gözleri parlıyordu. Heyecanlı ve memnun görünüyordu.

"Evet."

"Hadi tekrar yapalım, bu sefer yokuş yukarı!"

"Deli misin nesin! Bu kadarı kâfi."

Buna sınav diyerek doğru söylemişti. Ne var ki hiçbir şeyi çözüme kavuşturmayan bir sınav olmuştu. Ingrid o yolda nasıl gideceğini gayet iyi biliyordu ve bu, onun aleyhineydi; komiserin bu isteği üzerine hiçbir gerginlik göstermeyip sadece şaşkınlık göstermesi ise onun lehi-

neydi. Ama arabanın hiçbir yerine hasar vermemiş olmasını nasıl değerlendirecekti? Olumlu mu yoksa olumsuz bir işaret mi?

"Ee, tekrarlıyor muyuz? Hadi ama gecenin eğlendiğim tek anı buydu."

"Hayır dedim, hayır!"

"Tamam o zaman sen sür, canım çok acıyor."

Komiser deniz kıyısı boyunca sürdü, arabanın hâlâ iyi durumda olduğunu, hiçbir şeyin kırılmadığını doğrulamış oldu.

"Oldukça iyisin."

"Bak," dedi Ingrid profesyonel ve ciddi bir tavırla. "O yoldan herkes inebilir, asıl beceri arabanın başladığı koşullarda aşağı ulaşmasını sağlamaktır. Çünkü daha sonra belki kendini bunun gibi bir kumsalın değil, asfalt bir yolun önünde bulursun ve işte o zaman sürerken toparlaman gerekir. Kendimi tam anlatamadım."

"Çok iyi anlattın. Örneğin her kim bu yokuştan aşağı, kırılmış süspansiyonlarla sahile varırsa demektir ki o kişi nasıl yapması gerektiğini bilmiyor."

Ağıla varmışlardı, Montalbano sağa saptı.

"Şu büyük çalıyı görüyor musun? Luparello orada bulundu."

Ingrid hiçbir şey söylemedi, fazla merak bile göstermedi. Yolda ilerlediler, o akşam çok da hareket yoktu, eski fabrikanın duvarının altına geldiklerinde, "Luparello'yla birlikte olan kadın, kolyesini burada kaybetti ve kol çantasını da duvarın öteki tarafına fırlattı," dedi.

"Benim çantamı mı?"

"Evet."

"Ben değildim," diye mırıldandı Ingrid. "Ve sana yemin ederim ki bu hikâyeden de hiçbir şey anlamadım."

***

Montalbano'nun evine vardıklarında Ingrid arabadan inemedi, komiser o omzuna yaslanırken bir elini beline sarmak zorunda kaldı. İçeri girer girmez, kadın yakınındaki ilk sandalyeye oturdu.

"Tanrım! Şu an gerçekten çok acıyor."

"Şuraya git ve pantolonunu çıkar ki orayı bandajla sarabileyim."

Ingrid inleyerek kalktı, mobilyalara ve duvarlara tutunup topallayarak yürüdü.

Montalbano karakolu aradı. Fazio ona, benzincinin her şeyi hatırladığını, öldürmek istedikleri direksiyondaki adamı mükemmel bir şekilde teşhis ettiğini anlattı. Tıpkı kanıtlamak istediği gibi, Turi Gambardella, Cuffarolardan biriydi.

"Galluzzo," diye devam etti Fazio, "Gambardella'nın evine gitti, karısı onu iki gündür görmediğini söylüyor."

Komiser, "İddiayı kazanacaktım," dedi.

"Niye ki, size göre ben bu hileyi yutacak kadar aptal mıyım?"

Banyodan gelen su sesini duydu, Ingrid duş görünce karşı koyamayan kadın kategorisine ait olmalıydı. Gegè'nin cep telefonu numarasını çevirdi.

"Yalnız mısın? Konuşabilir misin?"

"Yalnız olmasına yalnızım. Konuşma ise duruma bağlı."

"Sana sadece bir isim sormam lazım. Başını belaya sokmayacak bir bilgi, anlaşıldı mı? Ama kesin bir cevap istiyorum."

"Kimin ismi?"

Montalbano ona açıkladı, Gegè ismi vermekte hiç de zorlanmadı hatta lakabını bile verdi.

Ingrid onu oldukça az örten büyük bir havluyla yatağa uzanmıştı.

"Kusura bakma ama ayakta duramıyorum."

Montalbano banyodaki dolaptan bir tüp merhem ve rulo sargı bezi aldı.

"Bacağını ver."

Hareket etmesiyle küçücük iç çamaşırı ve bir göğsü dışarı fırladı, öyle ki kadından anlayan bir ressam tarafından boyanmış bir tablo gibiydi, tanımadığı ortamın merakıyla etrafına bakıyormuş gibi görünen bir de meme ucu ortadaydı.

Merhemi ayak bileğine sürdükten ve gazlı bezle sıkıca sardıktan sonra, "Birazdan daha iyi hissedeceksin, görürsün," dedi. Ingrid bir an bile gözlerini ondan ayırmamıştı.

"Viskin var mı? Bana yarım bardak buzsuz getir."

Sanki birbirlerini ömür boyu tanıyorlardı. Montalbano bardağı ona verdikten sonra bir sandalye aldı ve yatağın yanına oturdu.

"Bir şey söyleyeyim mi komiser?" dedi yeşil ve parıldayan gözleriyle ona bakan Ingrid. "Son beş yıldır buralarda tanıdığım ilk adam gibi adam sensin."

"Luparello'dan da mı iyi?"

"Evet."

"Teşekkürler. Şimdi sorularımı dinle."

"Söyle."

Montalbano kapı zilinin çaldığını duyduğunda ağzını açmak üzereydi. Kimseyi beklemiyordu, şaşkınlıkla açmaya gitti. Anna, kapının eşiğinde sade kıyafetleriyle ona gülümsüyordu.

"Sürpriz!"

Onu kenara itti ve eve girdi.

"Ben de seni gördüğüme sevindim. Tüm akşam neredeydin? Karakolda bana burada olduğunu söylediler, geldim, her yer karanlıktı, en az beş kere telefon ettim, cevap yok, sonra ışığı gördüm sonunda."

Ağzını bıçak açmamış olan Montalbano'ya baktı.

"Neyin var? Dilini mi yuttun? Neyse dinle..."

Lafını yarıda kesti, yatak odasının açık kalmış kapısından elinde bir bardakla yarı çıplak Ingrid'i görmüştü. Önce beti benzi attı, sonra şiddetle kızardı.

"Affedersiniz," diye mırıldandı ve dışarı fırladı.

"Arkasından git!" diye bağırdı Ingrid. "Her şeyi açıkla, ben gidiyorum."

Montalbano öfkeyle giriş kapısına duvarların titremesine sebep olan bir tekme attı, o esnada Montalbano'nun kapıyı kapattığındakine benzer bir öfkeyle Anna'nın arabasının patinaj çekerek çalıştığını duydu.

"Ona hiçbir şey açıklamak zorunda değilim, kahretsin!"

"Gideyim mi?" Ingrid yatağın üzerinde yarı kalkmış haldeydi, göğüsleri ise havludan dışarı büyük bir zaferle fırlamışlardı.

"Hayır. Ama giyin."

"Affedersin."

Montalbano ceketini ve gömleğini çıkardı, kafasını bir süre banyodaki musluk suyunun altına tuttu, ardından yatağın yanına döndü.

"Şu kolyenin hikâyesini iyice öğrenmek istiyorum."

"Geçen pazartesi Giacomo, kocam, anlamadığım bir telefonla uyandırıldı, çok uykuluydum. Aceleyle giyindi ve çıktı. İki saat sonra geri geldi ve bana bir süredir onu evde göremediği için kolyenin nereye gittiğini sordu. Ona Silvio'nun evindeki çantanın içinde olduğu cevabını veremedim, onu görmek isteseydi ne diyeceğimi bilemeyecektim. Bu yüzden onu en aşağı bir yıl önce kaybettiğimi ve kızacağından korktuğum için ona daha önce söylemediğimi anlattım, o kolye çok pahalıydı ve ayrıca onu bana İsveç'te hediye etmişti. Neyse Giacomo bana boş bir sayfanın altına imza attırdı, sigortası için lazım olduğunu söyledi."

"Ee, peki, ağıl meselesi nasıl ortaya çıktı?"

"Ah, o daha sonra oldu, öğle yemeğine geldiğinde. Bana, avukatı Rizzo'nun kendisine sigorta için zarara ilişkin daha ikna edici bir açıklamaya ihtiyaç duyulduğunu ve avıl hikâyesini önerdiğini söyledi."

"Ağıl," diye düzeltti sabırla Montalbano, bozuk aksanı onu rahatsız ediyordu.

"Ağıl, ağıl," diye tekrarladı Ingrid. "Dürüst olmak gerekirse hikâye beni tatmin etmedi, bana saçma geliyordu, fazlasıyla uydurmaydı. Neyse sonra Giacomo bana herkesin gözünde bir fahişe olduğumu hatırlattı ve bu nedenle kendimi ağıla götürtmek gibi fikrin benim aklıma gelmiş olabileceği düşünülebilir bir şeydi."

"Anlıyorum."

"Ama ben anlamıyorum."

"Sizi kıstırmayı amaçlıyorlardı."

"Ne? Bu kelimeyi bilmiyorum."

"Bak, Luparello, kendisini oraya gitmeye ikna eden bir kadınlayken ağılda öldü. Tamam mı?"

"Tamam."

"O kadının da sen olduğuna inandırmaya çalışıyorlar. Çanta senin, kolye senin, Luparello'nun evindeki kıyafetler senin, Canneto'nun yokuşunu inmeyi beceren sensin... Tek bir sonuca varmalıydım: O kadının adı Ingrid Sjostrom."

"Anladım," dedi kadın, gözleri elindeki bardağa sabitlenmiş bir şekilde sustu kaldı. Bir süre sonra silkelendi.

"Mümkün değil."

"Nedir o mümkün olmayan?"

"Senin dediğine göre, Giacomo'nun beni kıstırmak isteyenlerle anlaşması."

"Belki de bunu yaparak onu zorunda bırakmışlardır. Kocanın ekonomik durumu çok da iyi değil, biliyor musun?"

"O, bana bahsetmez ama ben anladım. Ama eminim, yaptıysa da para için değildir."

"Buna ben de neredeyse ikna olmuş gibiyim."

"Peki, neden o zaman?"

"Başka bir açıklaması olabilir, yani kocanın senden daha çok sevdiği birini korumak için seni bu olaya bulaştırmak zorunda kalması gibi bir şey. Bekle."

Kâğıtlarla kaplı bir masanın olduğu diğer odaya gitti ve Nicolò Zito'nun gönderdiği faksı aldı.

"Başka birini neden korumak için?" diye sordu geri geldiğini görür görmez. "Silvio sevişirken öldüyse bu kimsenin hatası değil ki, öldürülmedi sonuçta."

"Kanundan değil, bir skandaldan korumak için."

Kadın, faksı okumaya başladı, önce şaşırdı, sonra gitgide daha da eğlenmeye başladı, Polo-Club bölümünde açıkça kahkahayı bastı. Hemen ardından ise yüzünü kararttı, kâğıdı elinden yatağa düşürdü ve başını eğdi.

"Luparello'nun gizli aşk yuvasına götürdüğün adam o mu? Kayınpederin mi?"

Cevap verebilmek için Ingrid bariz bir çaba gösterdi.

"Evet. Önlemek için her şeyi yapmama rağmen Montelusa'da buna dair konuştuklarını duyuyorum. Sicilya'da geçirdiğim süre boyunca başıma gelen en tatsız şey bu."

"Bana detayları anlatmana gerek yok."

"Bunu başlatanın ben olmadığımı açıklamak istiyorum. İki yıl önce kayınpederim, Roma'da bir kongreye gitmek zorundaydı. Giacomo ve beni de davet etti ama kocam son anda gelemedi, benim gitmem konusunda çok ısrar etti çünkü ben Roma'ya hiç gitmemiştim. Her şey yolunda gitti ama son gece odama girdi. Delirmiş gibiydi, onu biraz rahatlatmak için onunla yattım, bağırdı, beni tehdit etti. Dönüş yolculuğunda uçakta, bir daha asla böyle bir

şey olmayacağını söyleyerek ara ara ağlıyordu. Aynı evde yaşadığımızı biliyorsun değil mi? Bir gün öğleden sonra kocam dışarıdaydı, ben de yataktaydım, geldi, tıpkı o geceki gibi, her yeri titriyordu. Bir de bu sefer korktum, hizmetçi de mutfaktaydı... Ertesi gün Giacomo'ya taşınmak istediğimi söyledim, adam şaşırdı, ısrar ettim, kavga ettik. Konuyu birkaç kez daha dillendirdim ama her seferinde hayır dedi. Kendi bakış açısından o da haklıydı. Tüm bunlar olurken kayınpederim ısrarcı davranıyor, karısının ve Giacomo'nun görme riskine karşın beni öpüyor, yapabildiği her an bana dokunuyordu. Bu yüzden Silvio'dan evini arada sırada kullanmak için istedim."

"Kocan şüpheleniyor mu?"

"Bilmiyorum, bunu ben de düşündüm. Bazen bana öyle geliyor ki olanları biliyor, bazen ise bilmediğine ikna oluyorum."

"Bir sorum daha var, Ingrid. Capo Massaria'ya vardığımızda, kapıyı açarken bana içeride bir şey bulamayacağımı söyledin. Ve tam aksine her şeyin içeride ve her zamanki gibi olduğunu gördüğünde çok şaşırdın. Biri sana her şeyin Luparello'nun evinden alınıp götürüldüğüne dair garanti mi vermişti?"

"Evet, bana Giacomo söylemişti."

"Ee, o zaman kocan biliyordu?"

"Bekle, kafamı karıştırma. Giacomo bana sigorta görevlileri beni sorgularsa onlara söylemem gereken şeyi yani onunla birlikte ağılda olduğumu söylediğinde başka bir şey için endişelendim, Silvio öldüğüne göre er geç birisi onun evini keşfedecekti, içinde kıyafetlerim, çantam ve diğer başka şeyler vardı."

"Onları kim bulabilirdi sence?"

"Ne bileyim, polis, ailesinden birileri... Her şeyi Giacomo'ya anlattım ama ona bir de yalan söyledim,

babasına dair hiçbir şey söylemedim, onu Silvio'yla oraya gittiğime inandırdım. Akşam bana her şeyin yolunda olduğunu, bir arkadaşının bunu halledeceğini, eğer evi bulurlarsa sadece beyaz badanalı duvarları göreceklerini söyledi. Ben de inandım. Neyin var?"

Montalbano soru karşısında şaşırdı.

"Ne demek neyim var?"

"Sürekli ensene dokunuyorsun."

"Ah, evet. Biraz ağrıyor. Canneto yokuşunu inerken olmalı. Bileğin nasıl?"

"Daha iyi, teşekkür ederim."

Ingrid gülmeye başladı, bebeklerde olduğu gibi, bir ruh halinden öbürüne geçiyordu.

"Gülecek ne var?"

"Senin ensen, benim bileğim... Hastaneye kaldırılmış iki kişi gibiyiz."

"Kalkabilecek gibi hissediyor musun?"

"Eğer bana kalsaydı yarın sabaha kadar burada kalırdım."

"Yapacak işimiz var daha. Giyin. Arabayı sürebilecek misin?"

14

Ingrid'in kırmızı, yassı arabası hâlâ Kafe Marinella'nın otoparkında park halindeydi, onu çalmanın oldukça zahmetli olacağını düşündükleri aşikârdı, Montelusa'da ve ilçede pek de benzeri yoktu.

"Arabanı al ve beni takip et," dedi Montalbano. "Capo Massaria'ya dönüyoruz."

"Aman Tanrım! Ne için peki?" diye kaşlarını çattı Ingrid, gitmeyi hiç istemiyordu ve komiser onu gayet iyi anlıyordu.

"Senin iyiliğin için."

***

Komiser hemen söndürdüğü farların ışığında, villanın kapısının açık olduğunu fark etti. İndi ve Ingrid'in arabasına doğru yürüdü.

"Beni burada bekle. Farlarını söndür. Çıkarken kapıyı kapatıp kapatmadığımızı hatırlıyor musun?"

"Tam hatırlamıyorum ama sanırım kapatmıştık."

"Arabayı döndür, olabildiğince az gürültü yap."

Kadın kendisine söyleneni yaptı, arabanın burnu şimdi il yoluna doğru bakıyordu.

"Beni iyi dinle. Ben aşağı iniyorum ve sen de kulaklarını açıp dinlemede kalıyorsun, bağırdığımı duyarsan ya da bir şeylerin yolunda olmadığını hissedersen düşünmeden hemen arabanı çalıştır ve eve git."

"İçeride biri olduğunu mu düşünüyorsun?"

"Bilmiyorum. Sen ne diyorsam onu yap."

Arabasından çantayı ve ayrıca silahını da aldı. Basamakları, ağırlığını vermeden indi, giriş kapısı bu sefer direnmeden ve gürültü yapmadan açıldı. Elinde tabancayla eşiği geçti. Salon, denizin yansımasıyla loş bir şekilde aydınlanmıştı. Bir tekmeyle banyo kapısını açtı ve sırasıyla diğer kapıları da açarken komik bir şekilde, kendisini Amerikan dizilerindeki bir kahraman gibi hissetmişti. Evde kimse yoktu, oraya başka birinin geldiğine dair bir iz de yoktu, kapıyı açık unutanın kendisi olduğuna ikna olması çok da uzun sürmedi. Oturma odasındaki pencereyi açtı, aşağı baktı. O noktada Capo Massaria, denizin üzerinde bir geminin pruvası gibi uzanıyordu, orada, aşağıda su oldukça derin olmalıydı. Çantaya gümüş çatal bıçak takımı ve ağır bir kristal kül tablası koydu, başının üzerinde salladı ve fırlattı, böylece onu öyle kolayca bulamayacaklardı. Sonra yatak odasının dolabından Ingrid'e ait olan her şeyi aldı, dışarı çıktı, ön kapının iyice kapanıp kapanmadığını da kontrol ederek emin oldu. Merdivenin tepesine varır varmaz Ingrid'in arabasının farları yüzüne çarptı.

"Sana farlarını kapalı tutmanı söylemiştim. Ve arabayı niye tekrar döndürdün?"

"Sorun çıkarsa seni yalnız bırakmak istemedim."

"Al, kıyafetlerin."

Ingrid onları aldı ve yan koltuğa koydu.

"Çanta?"

"Onu denize attım. Şimdi eve git. Artık ellerinde seni kıstırmak için hiçbir şey yok."

Ingrid dışarı çıktı, Montalbano'ya yaklaştı ve ona sarıldı. Başını göğsüne yaslayarak bir müddet öyle durdu. Sonra, ona daha fazla bakmadan arabasına bindi, arabayı çalıştırdı ve gitti.

Canneto üzerindeki köprünün hemen girişinde duran

bir araba neredeyse yolu kapatmıştı ve dirseklerini arabanın üstüne dayamış, elleriyle de yüzünü kapatmış ayakta duran bir adam hafifçe sallanıyordu.

"Bir şey mi oldu?" diye sordu Montalbano fren yaparak.

Adam döndü, yüzü kan içindeydi, alnının tam ortasındaki büyük bir yaradan damlıyordu.

"Şerefsizin biri," diye cevap verdi.

"Anlamadım, daha iyi açıklayın lütfen." Montalbano arabasından indi ve ona yaklaştı.

"Sakince sürüyordum, bir yavşak beni solladı ve bir an için beni yoldan dışarı savurdu. Ben de sinirlendim, kornaya basarak ve uzun farlarla selektör yaparak ona doğru sürmeye başladım. Bir anda yana çekerek fren yaptı. İndi, elinde anlayamadığım bir cisim vardı, silah diye çok korktum, bana doğru geldi, arabanın camı açıktı, tek kelime etmeden, İngiliz anahtarı olduğunu anladığım şeyle sağlam bir geçirdi."

"Yardıma ihtiyacınız var mı?"

"Hayır, kanama duruyor."

"Şikâyetçi olmak istiyor musunuz?"

"Güldürmeyin beni, başım zaten acıyor."

"Sizi hastaneye götürmemi ister misiniz?"

"Siz kendi işinize baksanız nasıl olur!"

***

Tanrının buyurduğu gibi, bir geceyi uykuyla geçirmeyeli kim bilir ne kadar olmuştu. Simdi bu lanet acı vardı boynunda, ona rahat vermiyordu, yüzüstü veya sırtüstü yatsa da hiçbir farkı yoktu, acı kendini hissettirmeye devam ediyordu, sağır edici, yorucu, ince sızılar olmadan, belki böylesi daha kötüydü. Işığı açtı, saat dörttü. Ingrid için kullandığı merhem ve sargı bezi hâlâ komodinin üzerinde duruyordu. Onları aldı ve banyo aynasının önünde boynuna biraz merhem sürdü, bu onu biraz

rahatlatmıştı; sargı beziyle boynunu sardı ve bir parça plasterle sabitledi. Galiba bandajı çok sıkı yapmıştı, başını çevirmekte zorlanıyordu. Aynaya baktı. Ve o anda kafasında kör edici bir flash patladı, hatta öyle ki banyo ışığını bile karanlıkta bırakmıştı, gözlerinden X ışınları saçarak nesnelerin içini görebilen bir çizgi film karakterine dönüşmüş gibi geldi.

Lisedeyken din dersi veren yaşlı bir rahip öğretmen vardı. "Gerçek, ışıktır" demişti bir seferinde.

Montalbano disiplinsiz bir öğrenciydi, çok iyi eğitim almamıştı, hep arka sırada otururdu.

"Öyleyse bir ailede herkes doğruyu söylerse elektrik faturasından tasarruf ederler."

Bu yorumu yüksek sesle yapmıştı ve sınıftan atılmıştı.

Şimdi otuz yaşında, iş işten geçtikten sonra, içinden eski kilise rahibinden özür diledi.

***

"Yüzünüzden düşen bin parça!" diye haykırdı Fazio karakola geldiğini görür görmez. "İyi misiniz?"

Montalbano'nun yanıtı, "Beni boş ver," oldu. "Gamberdella'dan haber var mı? Onu buldunuz mu?"

"Yok, hem de hiç. Yok oldu. Onu köpekler tarafından yenmiş halde bulacağımız hissine kapılmaya başladım."

Ama çavuşun ses tonunda onu ikna etmeyen bir şey vardı, onu yıllardır tanırdı.

"Ne oldu?"

"Şey, Gallo acile gitmek zorunda kaldı, kolunu incitti ama ciddi bir şey yok."

"Nasıl oldu?"

"Devriye aracıyla."

"Hızlı mı gidiyordu? Bir yere mi tosladı?"

"Evet."

"Ağzından cımbızla mı çekeceğiz lafları?"

"Eh, ben onu aceleyle kasaba pazarına gönderdim, bir kavga çıkmıştı, fişek gibi çıktı yola, biliyorsunuz nasıl olduğunu, kayarak bir direğe çarpmış. Arabayı Montelusa'daki otoparkımıza çekip bize başka bir tane verdiler."

"Doğruyu söyle Fazio, lastikleri mi kesmişler?"

"Evet."

"Peki, Gallo daha önce yapmasını yüz defa emrettiğim gibi binmeden önce bakmadı mı? Lastikleri kesmenin bu lanet ülkenin milli sporu olduğunu anlamak istemiyorsunuz herhalde! Ona de ki, bugün ofise gelmesin çünkü onu görürsem ben de kıçını dağıtacağım!"

Odasının kapısını çarptı, gerçekten çok sinirlenmişti, pullardan kopmuş düğmelere kadar her şeyi sakladığı teneke kutunun içini aradı, eski fabrikanın anahtarlarını buldu, kimseyi selamlamadan çıkıp gitti.

***

Hemen yanında Ingrid'in çantasını bulduğu ıslak kirişin üzerine oturmuş, geçen sefer ona tanımlanamaz bir nesne gibi görünen bir tür boru bağlantı manşonuna bakıyordu ve şimdi açıkça onu kişileştiriyordu. Bir medikal boyunluk; her ne kadar kullanılmış olduğu anlaşılsa da yeni gibi. Kendini hatırlatırcasına boynunun arkası tekrar ağrımaya başlamıştı, eski fabrikadan çıktı ve karakola döndü.

"Komiserim, ben Stefano Luparello."

"Söyleyin, Mühendis Bey."

"Geçen gün kuzenim Giorgio'ya onu bu sabah saat onda görmek istediğinizi söyledim. Ama tam beş dakika önce teyzem yani onun annesi beni aradı. Giorgio'nun planladığı gibi sizi görmeye gelebileceğini sanmıyorum."

"Ne oldu?"

"Tam olarak bilmiyorum ama görünüşe göre bütün gece dışarıdaymış, teyzem öyle söyledi. Biraz önce, saat dokuza doğru gelmiş ve acınası bir haldeymiş."

"Affedersiniz Mühendis Bey ama sanırım anneniz bana onun sizin evinizde kaldığını söylemişti."

"Evet, doğru ama babam ölene kadar, sonrasında kendi evine taşındı. Babam olmadığından bizim evde rahat hissedemiyordu. Neyse teyzem ona yatıştırıcı iğne yapan doktoru aramış, şimdi mışıl mışıl uyuyor. Bana oldukça acı veriyor bu durum, biliyorsunuz. Belki de babama fazla bağlıydı."

"Anladım. Kuzeninizi görürseniz onunla gerçekten konuşmam gerektiğini söyleyin. Ama acele etmeden, önemli bir şey yok, ne zaman uygunsa."

"Tabii ki. Annem de burada, size selam söylüyor."

"Aynı şekilde ben de. Ona söyleyin ki ben... Anneniz olağanüstü bir kadın, Mühendis. Ona çok saygı duyduğumu söyleyin."

"Ona ileteceğim, teşekkürler."

***

Montalbano kâğıtları imzalamakla ve yenilerini yazmakla bir saat daha geçirdi. Bakanlığın formları gereksiz oldukları kadar karmaşıklardı da. Galluzzo çok heyecanlıydı, kapıyı çalmamakla kalmadı, aynı zamanda onu duvara çarptıracak bir şekilde açtı.

"Ne oluyor lan? Ne var?"

"Daha şimdi Montelusa'dan bir meslektaşımdan öğrendim. Avukat Rizzo'yu öldürmüşler. Silahla. San Giusippuzzu bölgesinde, arabasının yakınında bulmuşlar. İsterseniz daha fazlasını öğrenebilirim."

"Kalsın, ben gidiyorum."

Montalbano saatine baktı, on birdi, koşarak çıktı.

Saro'nun evinde kimse cevap vermemişti. Montalbano yandaki kapıyı çaldı, savaştan çıkmış gibi görünen yaşlı bir kadın açtı.

"Ne var? Niye rahatsız ediyorsunuz?"

"Affedersiniz Sinyora, Montaperto Bey'e bakıyordum ama..."

"Bey mi? Ne beyi! Varoş çöpçü parçasının teki."

İki ailenin arası pek de iyi değil gibiydi.

"Siz kimsiniz?"

"Kamu güvenliğinden bir komiserim."

Kadının yüzü parladı, yüksek sesle konuşmaya başladı.

"Turiddru! Turiddru! Çabuk koş, buraya gel!"

"Kim o?" diye sordu çok zayıf, yaşlı bir adam.

"Bu beyefendi bir komisermiş! Gördün mü haklıymışım! Polisler onları arıyorlar. Bak gördün mü yaramaz kimselermiş işte! Gördün mü hapsi boylamasınlar diye kaçıp gitmişler!"

"Ne zaman kaçtılar, Sinyora?"

"Yarım saat bile olmadı. Çocuklarıyla birlikte. Hemen giderseniz onları yolda yakalarsınız."

"Teşekkürler, Sinyora. Hemen peşlerinden gidiyorum."

Saro, eşi ve çocukları başarmışlardı.

***

Montelusa yolunda iki kez durduruldu, önce Alp Birliği[3] devriyesi sonra ise başka bir jandarma ekibi tarafından. En kötüsü San Giusippuzzu yolunda, bariyerler ve kontroller arasında beş kilometre yol gidebilmek için kırk beş dakika geçirmesiydi. Komiser, jandarmaların albayı, tüm Montelusa karakolu hazır ve nazır oradaydı. Onu görmezden gelen Anna da belki oradaydı. Jacomuzzi etrafa bakınıyordu, ona her şeyi ayrıntılı olarak anlatacak birini arıyordu. Montalbano varır varmaz kendisini karşılamak için onun yanına koştu.

"Tam ve acımasız bir infaz."

"Kaç kişiydiler?"

---

3 Alpini: İtalyan ordusunun dağ piyadesi olarak görev yapan birimi. (ç.n.)

"Sadece bir, en azından ateş eden bir kişi. Zavallı avukat bu sabah altı otuzda ofisinden ayrıldı, ofisinden birkaç evrak alıp Tabbìta'ya gidecekti, bir müvekkiliyle randevusu vardı. Ofisinden tek başına ayrıldı, bu kesin ama yolda arabasına tanıdığı birini aldı."

"Belki de ondan kendisini bir yere bırakmasını istemiş birisidir."

Jacomuzzi sağlam bir kahkaha patlattı, öyle ki insanlar dönüp ona baktılar.

"Sen, Rizzo'nun taşıdığı tüm emanetlerle öyle tanımadığı, yabancı bir kimseyi aracıyla bir yere bıraktığını hiç gördün mü? Kendi gölgesinden bile sakınırdı, yapması gerekiyorsa. Luparello'nun arkasında her zaman Rizzo'nun olduğunu sen benden daha iyi biliyorsun. Hayır, hayır, kesinlikle tanıdığı biriydi, bir mafya üyesi."

"Mafya mı? Öyle mi dersin?"

"Ateşe uzatılan bir el. Mafya fiyatları artırdı, hep daha fazlasını istiyor ve politikacılar da onların taleplerini her zaman karşılayacak durumda değil. Ancak başka bir tez daha var. Geçen günkü adaylığından sonra Rizzo kendini daha güçlü hissediyordu, bazı hatalar yapmış olabilir. Ve öyleyse ona acımadılar."

"Jacomuzzi, seni tebrik ediyorum, özellikle bu sabah çok aklı başındasın, iyi sıçmışsın belli. Söylediklerinden nasıl bu kadar emin olabiliyorsun?"

"Onu nasıl öldürdüklerine bakarak. Önce hayalarını tekmeledi, sonra diz çöktürdü, silahı ensesine koydu ve vurdu."

Aynı anda Montalbano'nun ensesinin arkasına acı dolu bir sancı saplandı.

"Silah neymiş?"

"Pasquano, merminin giriş ve çıkış yerlerini ve namlunun cilde adeta bastırıldığını göz önünde bulundurarak

tahminen 7,65'lik olması gerektiğini söylüyor."

"Komiser Montalbano!"

"Başkomiser seni çağırıyor," dedi Jacomuzzi ve kayboldu. Başkomiser, Montalbano'ya elini uzattı, birbirlerine gülümsediler.

"Nasıl oldu da siz de buradasınız?"

"Aslında Sayın Komiserim, gidiyorum. Montelusa'daydım, haberleri duydum ve öylesine meraktan geldim."

"Bu akşam görüşürüz o halde. Sakın kaçırmayın, eşim sizi bekliyor."

***

Bu bir tahmindi, sadece bir tahmindi ama öylesine hassas bir noktaydı ki dikkatlice düşünmek için bir anlığına bile dursa yok olabilirdi. Ayağını gaz pedalından çekmeden gidiyordu, öyle ki bir kontrol noktasında vurulma riskiyle karşı karşıya kaldı. Capo Massaria'ya vardığında arabanın motorunu bile durdurmadan arabadan atladı, kapıyı ardına kadar açık bıraktı, bir hışımla bahçe ve giriş kapısını açtı ve yatak odasına koştu. Yatağın başucundaki komodinin içindeki silah gitmişti. Kendisine bir hayli hakaret etti, tam bir geri zekâlıydı, silahın orada olduğunu keşfettiği ilk seferden sonra Ingrid'le o eve iki kez daha gitmiş ve silahın orada olup olmadığını kontrol etme zahmetine girmemişti, hem de hiç. Bahçe kapısını açık bulduğunda bile kapıyı açık unuttuğuna kendini ikna ederek içini rahatlatmıştı.

"Şimdi abesle iştigal edeceğim," diye düşündü eve varır varmaz. Abesle iştigal etmek sevdiği bir fiildi, amaçsızca odadan odaya dolaşıp boş şeylerle uğraşmak anlamına geliyordu. Ve öyle de yaptı, kitapları daha da iyi düzenledi, masayı topladı, duvardaki bir tabloyu düzeltti, gaz lambasını temizledi. Abesle iştigal ediyordu. Pek iştahı yoktu, restorana gitmemişti, Adelina'nın ona

ne hazırladığına bakmak için buzdolabını bile açmamıştı.

Her zamanki gibi daha içeri girerken televizyonu açmıştı. *Televigàta* spikerinin verdiği ilk haber, Avukat Rizzo'nun öldürülmesinin ayrıntılarıyla ilgiliydi. Ayrıntılar, evet, çünkü ölüm haberi zaten olağanüstü bir son dakika haberi olarak çoktan verilmişti. Gazetecinin hiç şüphesi yoktu; avukat, organize suçlarla mücadeleyi daha ciddi bir çizgiye taşıyabileceği siyasi olarak yüksek bir konuma terfi etmesinden korkan mafya tarafından acımasızca öldürülmüştü. Çünkü yenilenmenin parolası buydu: Mafyaya karşı, mahallenin dışında bir savaş. Belki de Palermo'dan aceleyle dönen Nicolò Zito, *Retelibera*'da mafyadan bahsediyordu ama bunu öylesine karmaşık bir şekilde yapıyordu ki dediğinden hiçbir şey anlaşılmıyordu. Onun satırları hatta kelimeleri arasında Montalbano, Zito'nun acımasız bir hesaplaşmayı düşündüğünü sezdi ama bunu açıkça söylemiyordu, halihazırda sahip olduğu yüzlerce davaya bir yenisinin eklenmesinden korkuyordu. Çok geçmeden Montalbano o boş muhabbetten sıkıldı, televizyonu kapattı, içeriye gün ışığı girmesin diye panjurları da kapattı ve olduğu gibi, kıyafetleriyle kendini yatağa attı. Kirişi kırmak istiyordu. Kırmak sevdiği bir diğer fiildi, fiziksel olarak kırmayı olduğu kadar kirişi kırarak toplumdan ve sorumluluklardan uzaklaşmayı da ifade ediyordu. O esnada Montalbano için her iki anlamı da oldukça geçerliydi.

15

Başkomiserin eşi Elisa'nın buluşu, bebek ahtapot pişirmek için yeni bir tarif olmanın ötesinde Montalbano'nun damak zevkine ilahi bir ilham kaynağı gibi gelmişti. Bol kepçeden ikinci bir tabak daha aldı ve bunun da bitmek üzere olduğunu görünce yemeğin verdiği zevki kısa süreliğine de olsa uzatmak için çiğneme hızını yavaşlattı. Elisa Hanım ona mutlu bir şekilde bakıyordu. Her iyi aşçı gibi, yemeklerini yiyenlerin yemeklerinden birini tadarken yüzlerinde oluşan o güzel ifadenin keyfini çıkarıyordu. Montalbano yüzünün ifadesinden ötürü en sevdiği misafirlerinden biriydi.

Komiser en sonunda, "Teşekkürler, gerçekten çok teşekkürler," dedi ve derin bir nefes aldı. Yemekler bir yanıyla bir çeşit mucize gerçekleştirmişlerdi; zira Montalbano'nun şu anda kendisini insanlarla ve Tanrıyla huzur içinde hissettiği doğruydu. Öte yandan kendisiyle hâlâ tam olarak barışamamıştı.

Akşam yemeğinin sonunda hanımefendi, işini bilen bir şekilde masaya komiser için bir şişe Chivas ve kocası içinse bir şişe Amaro koydu.

"Siz şimdi gerçek ölülerinizden bahsetmeye koyulursunuz, ben içeri gidip televizyonda sahte ölüleri izleyeceğim, onları tercih ederim."

Her on beş günde en az bir kez tekrarladıkları ritüeldi bu; komiser ve karısı, Montalbano'ya sempatik geliyorlardı ve bu sempati iki eş için de fazlasıyla karşılıklıydı.

Başkomiser ince, kültürlü ve ketum bir adamdı, neredeyse bir başka zamanın insanıydı.

Feci haldeki siyasi durumdan, artan işsizliğin ülkede meydana getireceği tehlikeli durumlardan, kamu düzeninin altüst olmuş halinden konuştular. Ardından başkomiser doğrudan soruya geçti.

"Luparello defterini neden hâlâ kapatmadığınızı bana anlatmak ister misiniz? Bugün Lo Bianco'dan endişeli bir telefon aldım."

"Sinirli miydi?"

"Hayır, ona durumu anlattım, sadece endişeli hatta şaşkın. Neden bu kadar uzattığınızı anlayamıyor. Doğruyu söylemek gerekirse ben de öyle. Bakın, siz beni tanıyorsunuz Montalbano, görevlilerimden hiçbirine şöyle ya da böyle olsun diye karar vermeleri konusunda en ufak bir baskı yapmayacağımı biliyorsunuz."

"Çok iyi biliyorum."

"Öyleyse ben kişisel merakımdan kaynaklı olarak size sorsam, anlatabildim mi? Arkadaşım olan Montalbano'ya söylüyorum, dikkat et. Akla, keskin zekâya ve her şeyden önce günümüz insan ilişkilerinde oldukça nadir görülen bir nezakete sahip olan arkadaşıma söylüyorum."

"Teşekkür ederim Sayın Komiser, hak ettiğiniz üzere size samimi olacağım. Tüm bu olan bitende daha ilk anda beni ikna etmeyen şey, cesedin bulunduğu yer oldu. Zeki, ihtiyatlı, hırslı bir adam olan Luparello'nun kişiliği ve davranışlarıyla sarsıcı bir şekilde hem de fazlasıyla ters düşen bir şeydi. Kendime sordum: Neden yaptı? O ortamda son derece tehlikeli bir hal alan ve imajını lekeleyebilecek bir cinsel münasebet için neden ağıla kadar gitti? Ve bir cevap bulamadım. Bakın Sayın Komiser, bu, aynı koşullar göz önüne alındığında cumhurbaşkanının sefil bir gece kulübünde rock müzik eşliğinde dans eder-

ken kalp krizinden ölmesi gibi bir şey."

Başkomiser onu durdurmak için tek elini kaldırdı. Pek de gülmek sayılamayacak bir gülümsemeyle, "Karşılaştırmanız uygun değil," dedi. "Kısa bir süre önce az çok sefil gece kulüplerinde dans etmek için çılgına dönen ve ölmemiş bir bakanımız vardı."

Eklemek üzere olduğu, "Maalesef ki..." dudaklarının arasında kaybolmuştu.

"Ama gerçek kalır," diye titizlikle devam etti Montalbano. "Ve bu ilk izlenimim, mühendisin dul eşi tarafından fazlasıyla onaylandı."

"Onunla tanıştınız mı? Kafası epey çalışan bir kadın."

"Sizin verdiğiniz sinyalin akabinde hanımefendi beni sormuş. Dün yaptığımız bir konuşmada bana, kocasının Capo Massaria'da bir bekâr evinin olduğunu söyledi ve anahtarlarını verdi. Şu durumda ağıl gibi bir yere gidip kendini ifşa etmesi için ne gibi bir sebebi vardı ki?"

"Bunu ben de kendime sordum."

"Diyelim ki bir an için, aşk meşk meselesi adına, olağanüstü ikna kabiliyetine sahip bir kadının onu ikna etmesine izin verdi ve oraya gitti. Ağıldan olmayan ve onu oraya zorlu yoldan götüren bir kadın. Unutmayın ki arabayı kullanan da kadındı."

"Zorlu bir yoldan mı dediniz?"

"Evet, bu konuya dair elimde doğru tanıklar olmasının yanı sıra aynı yolu çavuşa da yaptırdım ve bizzat kendim de yaptım. Araba, Canneto Nehri'nin kurumuş yatağını süspansiyonlarını kıra döke geçti. Araba ağıldaki büyük bir çalılığın neredeyse içinde durur durmaz, kadın yan tarafta oturan adamın üstüne çıkıyor ve sevişmeye başlıyorlar. Mühendisi ölüme sürükleyen sıkıntı da bu eylem sırasında oluyor fakat kadın bağırıp çağırmıyor, yardım istemiyor. Tüyler ürperten bir soğukkanlılıkla arabadan

iniyor, il yoluna giden patikada yavaşça yürüyor, aniden ortaya çıkan bir arabaya atlıyor ve ortadan kayboluyor."

"Evet, her şey oldukça garip. Kadın otostop mu çekmiş?"

"Görünüşe göre hayır, zaten ayarlamıştı. Bu konuda başka bir tanığım daha var. Onu alıp götüren araba oldukça hızlı ve hatta kapısı bile açık geliyor, kiminle buluşması ve bir dakika bile kaybetmeden onu arabaya bindirip götürmesi gerektiğini biliyordu."

"Affedersiniz komiser ama tüm bu tanıkları kayda aldınız mı?"

"Hayır. Bunun için bir sebebim yoktu. Bakın, kesin olan bir gerçek var: Mühendis doğal sebeplerden öldü. Resmi olarak araştırma yapmak için hiçbir sebebim yok."

"Yani durum bahsettiğiniz gibiyse evet, yardımcı olunamaması sözkonusu."

"Bunun bir saçmalık olduğu konusunda benimle hemfikir misiniz?"

"Evet."

"Güzel, ben de tam bu noktadaydım, ta ki Bayan Luparello temel bir şeyin farkına varmamı sağlayana kadar yani şu; kocası öldüğünde iç çamaşırını ters giyiyordu."

"Bir saniye," dedi başkomiser, "biraz sakin olalım. Eğer iç çamaşırı gerçekten ters giyilmişse hanımefendi nasıl oluyor da kocasının iç çamaşırının ters giyilmiş olduğunu biliyor? Bildiğim kadarıyla olay yerine gitmedi, adli tıp incelemelerinde de yoktu."

Montalbano endişelendi, düşünmeden konuşmuştu, meslektaşı Jacomuzzi'yi kadına fotoğrafları vermiş olmasından ötürü bu olayın dışında tutması gerektiğini hesaba katmamıştı. Ama başka bir yol yoktu.

"Adli tıbbın çektiği fotoğraflara ulaşmıştı ama nasıl ulaştığını bilmiyorum."

"Sanırım ben biliyorum," dedi komiser kaşlarını çatarak.

"Onları bir büyüteçle dikkatlice incelemişti, bana da gösterdi ve haklıydı."

"Ve bu durumdan hanımefendi kendince bir fikir mi üretti?"

"Elbette. O, kocası giyinirken es kaza iç çamaşırını ters giymiş olsa kaçınılmaz olarak gün içinde fark edeceği önermesinden yola çıkıyor. İdrar söktürücü aldığından gün içinde birçok kez tuvalete gitmek zorundaymış. Bu hipotezden yola çıkarak hanımefendi, daha az utanç verici bir şekilde söylemek için, uygunsuz şekilde bir sürprize maruz bırakılan olarak bahsettiği mühendisin çabucak giyinmeye ve yine onun düşüncesine göre, en azından siyasetten çekilmesine yetecek kadar telafisi imkânsız bir şekilde tehlikeye atılacağı yer olan ağıla gitmeye zorlandığını düşünüyor. Bu noktada daha fazlası da var."

"Bana bir şey bırakmıyorsunuz."

"Cesedi bulan iki çöpçü, polise haber vermeden önce Luparello'nun alter egosu olduğunu bildikleri Avukat Rizzo'yu aramak zorunda hissettiler. Ama Rizzo'da ne şaşkınlık ne hayret ne merak ne endişe ne panik... Hiçbir tepki göstermiyor, ikisine de olayı hemen polise bildirmelerini söylüyor."

"Bunu nereden biliyorsun? Telefon kayıtlarını mı dinledin?" diye sordu başkomiser şaşkınlıkla.

"Hayır, dinleme falan yok, iki çöpçü tarafından yapılan kısa görüşmenin aslına sadık bir kopyası. Bunu şimdi burada açıklaması uzun sürecek bir sebepten ötürü yapmış."

"Şantaj yapmayı mı tasarlıyormuş?"

"Hayır, bir tiyatro oyununun metnini tasarlıyormuş. İnanın bana, suç işlemek gibi bir niyeti yoktu. Ve burada, konunun özüne yani Rizzo'ya ulaşıyoruz."

"Bir saniye. Daha bu akşam onu azarlamanın bir yolunu bulmaya çalışmıştım. Genellikle basit şeyleri karmaşıklaştırmak istemesinden dolayı. Sciascia'nın *Candido*[4] romanını kesin okumuşsunuzdur. Başkahramanın bir noktada, her şeyin aslında neredeyse her zaman oldukça basit olmasının mümkün olduğunu belirttiğini hatırlıyor musunuz? Size bunu hatırlatmak isterim."

"Evet ama bakın, *Candido* neredeyse her zaman diyor, her zaman demiyor. İstisnaları da kapsıyor yani. Ve bu Luparello'nunki de işlerin basit görünecek şekilde düzenlendiği bir olay."

"Yani işler karışık mı?"

"Hem de çok. *Candido*'dan bahsetmişken onun alt başlığını hatırlıyor musunuz?"

"Elbette. *Sicilya'da bir rüya*."

"İşte, biz ise burada bir çeşit kâbustayız. Rizzo öldüğüne göre doğrulanması artık pek de muhtemel olmayan bir varsayımım da var. Öyle ki, pazar günü akşama doğru, saat yedi civarında mühendis, karısını telefonla arayıp çok geç kalacağını, politikayla alakalı önemli bir toplantısı olduğunu söylüyor. Ama bunun yerine bir gönül işi buluşması için Capo Massaria'daki bekâr evine gidiyor. Size peşin olarak şunu söyleyeyim ki, mühendisle birlikte olan kişiyle ilgili bir soruşturma birçok sorun çıkaracaktır çünkü Luparello oldukça çok yönlü biriydi."

"Pardon, o ne demek? Çok yönlü, benim geldiğim yerde hem sağ hem de sol uzvunu aynı derecede kullanabilen demek, el mi ayak mı her neyse işte."

"Çok da uygun olmamakla beraber hem bir kadınla hem de bir erkekle bir şeyler yaşayabilen kimseler için de kullanılıyor."

---

4 Leonardo Sciascia'nın *Candido, ovvero un sogno fatto in Sicilia* başlıklı 1977 yılında yayımlanan romanı. (ç.n.)

Oldukça ciddi bir şekilde yeni bir sözlük derleyen iki profesöre benziyorlardı.

"Neler söylüyorsunuz!" diye hayretler içinde kaldı başkomiser.

"Bayan Luparello çok net bir şekilde anlamamı sağladı bunu. Ve hanımefendinin beni kandırmak gibi bir niyeti yoktu, özellikle de bu konuda."

"Siz o eve gittiniz mi?"

"Evet. Her şey kusursuzca temizlenmişti. İçeride mühendise ait eşyalar dışında bir şey yoktu."

"Varsayımınıza devam edin."

"Luparello, bulunan meni izleri göz önüne alındığında, sevişme esnasında veya hemen akabinde ölmüş. Onunla olan kadın..."

"Dur!" diye emretti başkomiser. "Kadın olduğundan nasıl böyle emin bir şekilde bahsedebiliyorsunuz? Siz daha az önce mühendisin geniş bir cinsel ufku olduğundan bahsettiniz."

"Neden emin olduğumu size söyleyeceğim. Neyse kadın, sevgilisinin öldüğünü anladığı anda aklını kaçırır, ne yapacağını bilemez, telaşla hareket ederken taktığı kolyeyi bile kaybeder ve bunu fark etmez. Sonra sakinleşir ve yapabileceği tek şeyin Luparello'nun adeta gölgesi gibi olan Rizzo'yu arayıp yardım istemek olduğunu fark eder. Rizzo ona evi hemen terk etmesini söyler, eve girebilmesi için anahtarları bir yere saklamasını önerir ve bu işin icabına bizzat kendisinin bakacağına dair teminat verir, böylesine trajik bir şekilde sona eren bu buluşmadan kimsenin haberi olmayacaktır. Sakinleşen kadın, sahneden çıkar."

"Nasıl? Şimdi de sahneden çıkıyor mu? Luparello'yu ağıla götüren kadın değil miydi?"

"Evet ve hayır. Devam ediyorum. Rizzo, Capo Massaria'ya koşar, bedeni çabucak giydirir, onu oradan

çıkarmak ve kendisinden daha az ödün vermiş olarak bulunacağı bir yere götürmek ister. Ancak bu noktada, yerde kolyeyi görür ve gardırobun içerisinde kendisini arayan kadının kıyafetlerini bulur. Sonra bunun, şanslı günü olabileceğini anlar."

"Nasıl yani?"

"Politik dost ve düşmanlarını kapının dışında bırakıp partinin bir numarası olabileceği anlamında yani. Ona telefon eden kadın, Ingrid Sjostrom, İsveçli, Luparello'nun arkasından gelecek kişi ve Rizzo ile kesinlikle paylaşacak hiçbir şeyi olmasını istemeyen bir adam olan Doktor Cardamone'nin oğlunun karısı. Şimdi anlarsınız, birincisi telefon görüşmesi, ikincisi ise Sjostrom'un Luparello'nun sevgilisi olduğunun kanıtı. Ama daha yapacak çok şey var. Rizzo, aynı hareketi destekleyen arkadaşlarının Luparello'nun siyasi mirasının üzerine çullanacaklarını ve bu nedenle onları ortadan kaldırmak için Luparello'nun bayrağını sallamaktan utanacakları bir konuma sokması gerektiğini biliyor. Mühendisin tamamen rezil olması, çamura batması gerekiyor. Aklına ağılda bulunmasına dair o parlak fikir geliyor ki zaten, kesinlikle manastır gelenekleri olmayan ve heyecan arayışındaki yabancı Ingrid Sjostrom'un ağıla gitmek isteyen kadın olmasına insanları inandırmaması için bir neden mi var? Eğer kurgu işe yararsa Cardamone'yi avcunun içine almış olacak. Kanıtlamaya gerek bile olmadan, kim olduklarını bildiğimiz, ucuz eskort bataklığında çalışan iki adamına telefon ediyor. Bunlardan biri homoseksüel olan Angelo Nicotra, piyasada daha çok Marilyn olarak bilinir."

"İsmini öğrenmeyi nasıl başardın?"

"Kesinlikle mutlak güven duyduğum bir muhbirim bana söyledi. Bir bakıma arkadaşız."

"Eski okul arkadaşınız Gegè mi?"

Montalbano ağzı açık, başkomisere bakakaldı.

"Bana niye öyle bakıyorsunuz? Ben de bir polisim değil mi? Devam edin."

"Adamları geldiğinde Rizzo, Marilyn'i bir kadın gibi giydirir, ona kolyeyi takar, geçilmez bir yoldan hatta bir nehrin kurumuş yatağından cesedi ağıla götürmesini ister."

"Amacı neydi?"

"Araba yarışı şampiyonu olan ve bu yolu nasıl süreceğini bilen Sjostrom'a dair bir delil daha."

"Emin misiniz?"

"Evet. Ona o yolda sürdürttüğümde yanındaydım."

"Aman Tanrım!" diye yükseldi başkomiser. "Onu zorladın mı?"

"Hiç zorlamadım! Tamamen hemfikirdik."

"Bu işe kaç kişiyi karıştırdınız, bana söylemek ister misiniz? Ateşle oynadığınızın farkında mısınız?"

"Olay bir anda bitiyor, inanın bana. Böylece ikili, cesetle birlikte ayrılırken Luparello'nun taşıdığı anahtarları ele geçiren Rizzo, Montelusa'ya döner ve mühendisin, ona dair tüm gizli kartlarını kolayca ele geçirir. Bu arada Marilyn tam olarak emredilen şeyi yapar, sevişmeyi taklit ettikten sonra arabadan iner, uzaklaşır ve terk edilmiş fabrikanın hizasında bir çalılığın yanına kolyeyi gizler ve çantayı da duvarın üzerinden arkaya atar."

"Hangi çantadan bahsediyorsunuz?"

"Sjostrom'un çantası hatta üzerinde baş harfleri bile var, tesadüfen evde buldu ve işine yarayabileceğini düşündü."

"Bana bu kanılara nereden vardığınızı açıklar mısınız?"

"Bakın, Rizzo bir açık kartla, kolye; bir de kapalı kartla oynuyor, çanta. Kolyenin bulunması, ne olursa olsun, Luparello'nun öldüğü vakitte Ingrid'in de ağılda olduğunun göstergesi. Eğer biri şans eseri kolyeyi alıp cebine koyar ve hiçbir şey demezse ona da çanta kartını oynamak

kalır. Ama tabii şansı yaver gidiyor, yani onun düşüncesine göre, kolye iki çöpçüden biri tarafından bulunup bana teslim ediliyor. Keşfi temelde makul bir bahaneyle açıklıyor ancak bu arada da Sjostrom-Luparello-ağıl üçgenini kuruyor. Çantayı ise iki tanığın tutarsızlığına dayanarak ben buldum, yani kadın, mühendisin arabasından indiğinde elinde bir çanta varmış, il yolunda bir araba onu aldığındaysa yokmuş. Kısacası iki adamı eve dönüyor, her şeyi düzenliyorlar ve anahtarı da ona geri veriyorlar. Şafağın ilk ışıklarıyla Rizzo, Cardamone'ye telefon ediyor ve kartlarını oynamaya başlıyor."

"Evet, tabii ki ama aynı zamanda hayatıyla da oynamaya başlıyor."

"Tabii öyleyse bu da başka bir hikâye."

Başkomiser ona endişeyle baktı.

"Ne demeye çalışıyorsun? Ne halt geçiyor aklınızdan?"

"Özetle tüm bu olayın içinden sağ salim çıkan Cardamone oluyor. Rizzo'nun öldürülmesinin onun için ne derece kârlı bir iş olduğunu görmüyor musunuz?"

Başkomiser ani bir çıkış yaptı ama ciddi miydi şaka mı yapıyordu anlaşılmıyordu.

"Bakın Montalbano, daha fazla o parlak fikirlerinizden üretmeyin! Bir sineği bile incitemeyecek kadar kibar bir adam Cardamone."

"Sadece şaka yapıyordum, Başkomiserim. İzin verirseniz, soruşturmada bir gelişme var mı?"

"Ne gibi bir gelişme olmasını istersiniz? Rizzo'nun nasıl biri olduğunu biliyorsunuz, iyisiyle kötüsüyle tanıdığı on kişiden sekizi onun ölmesini istiyordu. Vahşi bir orman, birinci veya üçüncü şahıslar olan olası katillerle dolu bir orman. Size, hikâyenizin sadece Rizzo'nun nasıl bir adam olduğunu bilenler için belli bir inandırıcılığı olacağını söylemek durumundayım."

Yudumlayarak bir bardak Amaro'yu içti.

"Beni adeta büyülediniz. Sizinkisi ileri bir zekâ egzersizi, bazen bana güvenlik halatı olmayan bir ip cambazı gibi görünüyorsunuz. Çünkü açıkça söylemek gerekirse yürüttüğünüz mantığın altı tamamen boş. Bana anlattıklarınıza dair hiçbir kanıt yok, tüm bunlar başka bir şekilde de yorumlanabilirdi, iyi bir avukat çok da zorlanmadan iddialarınızı çürütebilir."

"Biliyorum."

"Ne yapmayı düşünüyorsunuz?"

"Yarın sabah, Lo Bianco'ya dosyayı arşive kaldırmak isterse sorun olmayacağını söyleyeceğim."

16

"Alo, Montalbano? Benim, Mimì Augello. Uyandırdım mı? Affedersin, emin olmak için aramıştım. Ben göreve döndüm. Sen ne zaman gidiyorsun?"

"Palermo'dan uçak saat üçte, o yüzden yemekten hemen sonra, saat on iki buçuk gibi Vigàta'dan hareket etmem gerekecek."

"O zaman görüşemeyeceğiz çünkü sanırım ben ofise biraz geç kalacağım. Bir gelişme var mı?"

"Fazio sana anlatacak."

"Sen ne kadar süreliğine gidiyorsun?"

"Perşembe gününe kadar, o gün dahil."

"İyi eğlen ve dinlen. Fazio'da senin Cenova'daki telefonunun numarası var değil mi? İşler karışırsa seni ararım."

Yardımcısı Mimì Augello, tatilden tam zamanında dönmüştü, böylece sorunsuz bir şekilde ayrılabilirdi, Augello sağlam biriydi. Livia'ya telefon ederek saat kaçta varacağını söyledi ve Livia mutlu bir şekilde, havalimanında onu bekleyeceğini söyledi.

Hemen akabinde Fazio ona, açığa alınan yani acıklı bir hüsnütabirle topluca işten çıkartılan tüm tuz fabrikası işçilerinin tren istasyonunu işgal ettiğini söylemek için ulaştı. Eşleri ise rayların üzerine uzanmışlardı ve trenlerin geçişini engelliyorlardı. Jandarma ekipleri çoktan gitmişti ama onların da gitmelerine gerek var mıydı?

"Ne diye?"

"Ne bileyim, yardım etmek için."

"Kime?"

"Ne demek kime, komiserim? Jandarmaya tabii, düzenin koruyucularına ki aksi ispatlanana kadar onlar da biziz."

"Eğer illaki birine yardım etmek istiyorsan istasyonu işgal edenlere yardım et."

"Komiserim bunu zaten hep düşünmüştüm, siz gerçekten komünistsiniz."

***

"Komiserim, ben Stefano Luparello. Affedersiniz. Kuzenim Giorgio size göründü mü?"

"Hayır, haberim yok ondan."

"Evde çok endişeliyiz. Sakinleştiricinin etkisi geçtiği anda dışarı çıktı ve tekrar ortadan kayboldu. Annem size danışmak istiyor, sizce araştırma yaptırmak için karakola gitmek iyi bir fikir mi?"

"Hayır. Annenize bunun çok yerinde olmayacağını düşündüğümü söyleyin. Giorgio geri gelecek, anneniz sakin olsun."

"Ne olursa olsun, bir haber alırsanız lütfen bize bildirin."

"Bu biraz zor olacak Mühendis çünkü tatile çıkıyorum, cuma döneceğim."

***

Livia'yla sarmaş dolaş bir halde, çektiği derin uykular sayesinde Boccadasse'deki küçük villasında geçirdiği üç gün ona Sicilya'ya dair neredeyse her şeyi unutturmuştu. Neredeyse her şeyi çünkü iki veya üç sefer, ihanet edercesine koku, konuşma, kendi yöresine ait şeyler onu yakalamış, onu ağırlığı yokmuşçasına havaya kaldırmış ve çok kısa bir an için Vigàta'ya götürmüştü. Ve her seferinde o anlık değişimini, o dalıp gidişini hisseden Livia'nın hiçbir şey söylemeden ona öylece baktığından emindi.

Perşembe akşamı Fazio'dan beklenmedik bir telefon aldı.

"Önemli bir şey yok komiserim, sadece sesinizi duymak ve yarın döneceğinize dair onay almak istedim."

Montalbano, çavuşun Augello ile ilişkisinin çok da iyi olmadığını biliyordu.

"Rahatı mı özledin? Kötü adam Augello popona şaplak mı attı?"

"Yaptığım hiçbir şeyi beğenmiyor."

"Sabırlı ol, sana yarın döneceğimi söylemiştim. Yeni bir haber var mı?"

"Dün belediye başkanını ve kuruldan üç kişiyi tutukladılar, gasp ve kaçakçılıktan. Liman genişletme çalışmaları için."

"Nihayet el attılar."

"Evet, komiserim ama hayallere kapılmayın. Burada Milano'daki yargıçları örnek almaya çalışıyorlar ama Milano'ya daha çok yol var."

"Başka haber?"

"Gamberdella'yı bulduk, onu hatırlıyor musunuz? Benzin alırken öldürmeye çalıştıkları adam. Çok da uzaklaşmamış, daha sonra ateşe vererek tamamen yaktıkları kendi otomobilinin bagajında domuz bağıyla bağlanmış bir haldeydi."

"Arabayı tamamen yaktılarsa domuz bağıyla bağlı olduğunu nasıl anladınız?"

"Bağı telle yapmışlar, komiserim."

"Yarın görüşürüz Fazio."

Bu sefer toprağının kokusu veya bahsinin geçmesi değildi onun ruhunu emen; ahmaklık, vahşet ve dehşetti.

***

Seviştikten sonra Livia bir süre sessiz kaldı, sonra Montalbano'nun elini tuttu.

"Neyin var? Çavuş ne dedi?"

"Önemli bir şey değil, inan bana."

"Öyleyse neden dalgınsın?"

Montalbano onun haklı olduğunu onayladı. Dünya üzerinde tüm gerçeği söyleyebileceği bir kişi varsa o da Livia'ydı. Başkomisere belki atlaya atlaya gerçeğin sadece yarısını söylemişti. Yatakta yarı doğruldu, yastığını düzeltti.

"Beni dinle."

Ona ağıldan, Mühendis Luparello'dan, yeğeni Giorgio'nun ona beslediği sevgiden ve bu sevginin belli bir noktada nasıl aşka, tutkuya dönüştüğünden (yolundan çıktığından? bozulduğundan?), Capo Massaria'da bulunan bekâr evindeki son buluşmasından, Luparello'nun ölümünden, skandalın korkusuyla kafayı yemiş gibi olan Giorgio'dan, korkusunun kendisi için değil, enişte sinin duruşu ve hatırası için oluşundan, genç adamın onu nasıl elinden geldiğince giydirip başka bir yerde bulunmasını sağlamak için götürmek üzere arabaya sürüklediğinden, herkesin bir ceset taşıdığını fark edeceğini ve böylece bu kurmacanın tutmayacağını anlayan Giorgio'dan, birkaç gün öncesine kadar kendisinin kullanmak zorunda olduğu ve o an hâlâ arabada duran medikal boyunluğu ona takma fikrinden, boyunluğu siyah bir kumaş parçasıyla nasıl gizlemeye çalıştığından, aniden mustarip olduğu epilepsi krizlerinden birini geçirmekten nasıl korktuğundan, Rizzo'ya nasıl telefon ettiğinden -ona avukatın kim olduğunu açıkladı-, Rizzo'nun bu ayarlanmış ölümün başına konmuş bir talih kuşu olabileceğini nasıl anladığından bahsetti.

Ona Ingrid'den, kocası Giacomo'dan, Doktor Cardamone'den ve onun uyguladığı şiddetten -başka kelime bulamamıştı kayınpederinin yaptığı şey için- ("Na-

sıl bir adilik!" diye yorum yapmıştı Livia), Rizzo'nun bu ilişkiden nasıl şüphelendiğinden, onunla değil ama Cardamone'yle ilişkilendirmeyi becererek Ingrid'i olaya nasıl dahil etmeye çalıştığından bahsetti, ona Marilyn'i ve suç ortaklığını, akıl almaz araba yolculuğunu, ağılda duran arabanın içindeki sessiz sinema sahnesini ("Çok affedersin, sert bir şeyler içmem lazım.") anlattı. Döndüğünde ise ona diğer iğrenç detayları, kolyeyi, çantayı, elbiseleri ve Giorgio'nun fotoğrafları görünce Rizzo'nun hem ona hem Luparello'ya ettiği çifte ihaneti anladığındaki dayanılmaz çaresizliğini ve aslında ne pahasına olursa olsun mühendisin hatırasını nasıl da korumak istediğini anlattı.

"Dur bir saniye," dedi Livia. "Bu Ingrid güzel mi bari?"

"Çok güzel. Ve ne düşündüğünü çok iyi bildiğimden sana dahasını da söyleyeceğim, ona karşı kurulan bütün sahte delilleri yok ettim."

"Bu senin işin değil," dedi Livia kızgın bir şekilde.

"Daha kötüsünü de yaptım, dinle. Cardamone'yi avcunun içine alan Rizzo amacına ulaşıyor ama bir noktada hata yapıyor: Giorgio'nun tepkisini hafife alıyor. Olağanüstü güzellikte bir genç."

"Hadi canım! O da mı?" diye şaka yapmaya çalıştı Livia.

"Ama çok kırılgan bir karaktere sahip," diye devam etti komiser. "Duygularından hareketle şok içinde, Capo Massaria'daki eve koşup Luparello'nun silahını alıyor, Rizzo ile buluşuyor, onu ensesinden vuruyor ve katlediyor."

"Onu tutukladın mı?"

"Hayır, sana kanıtları ortadan kaldırmaktan daha da kötüsünü yaptığımı söylemiştim. Bak, Montelusa'daki meslektaşlarım, Rizzo'yu öldürenin mafya olduğunu düşünüyorlar ki bu çok da uçuk bir varsayım değil. Bense gerçek olduğuna inandığım şeylere karşın sustum."

"Peki, neden?"

Montalbano cevap vermedi, kollarını iki yana açtı. Livia banyoya gitti, müfettiş küvete dolan suyun sesini duydu. Biraz zaman sonra girmek için izin istediğinde onu hâlâ dolu olan küvette çenesi dizlerinin üstünde dururken buldu.

"Sen o evde bir silah olduğunu biliyor muydun?"

"Evet."

"Ve onu orada mı bıraktın?"

"Evet."

"Terfi ettin bakıyorum da, hı?" diye sordu Livia uzun süre sessiz kaldıktan sonra. "Komiserden Tanrıya, vasat bir Tanrı ama sonuç olarak yine de Tanrı."

***

Uçaktan indiğinde havalimanının kafesine koştu, uçakta ona verdikleri bulanık renkli bulaşık suyundan sonra gerçek bir kahveye ihtiyacı vardı. Kendisine seslenildiğini duydu, bu Stefano Luparello'ydu.

"Ne yapıyorsunuz Mühendis Bey, Milano'ya mı dönüyorsunuz?"

"Evet, işe dönüyorum, epey uzun süre oldu. Ayrıca daha büyük bir ev arayacağım, bulur bulmaz annem de yanıma gelecek. Onu yalnız bırakmak istemiyorum."

"Çok iyi yapıyorsunuz. Her ne kadar Montelusa'da kardeşi ve yeğeni de..."

Mühendis birden ciddileşti.

"Siz bilmiyorsunuz o halde?"

"Neyi?"

"Giorgio öldü."

Montalbano fincanı bıraktı, bu şok ona kahvesini püskürttürmüştü.

"Nasıl oldu?"

"Ayrıldığınız gün, size uğrayıp uğramadığını öğrenmek

için sizi aradığımı hatırlıyor musunuz?"

"Evet, çok iyi hatırlıyorum."

"Ertesi sabah hâlâ geri dönmemişti. Ben de kendimi polise ve jandarmaya haber vermek zorunda hissettim. Kesinlikle yüzeysel bir araştırma yaptılar, bağışlayın beni ama sanırım Avukat Rizzo'nun cinayetini araştırmakla oldukça meşgullerdi. Pazar günü öğleden sonra bir balıkçı, teknesinden Sanflippo virajının hemen altındaki uçurumdan bir arabanın uçtuğunu görmüş. Yeri biliyor musunuz? Capo Massaria'dan hemen önce."

"Evet, yeri biliyorum."

"Tamam, balıkçı, arabaya doğru kürek çekmiş ve sürücü koltuğunda bir ceset olduğunu görmüş, hemen haber vermeye koşmuş."

"Kazanın sebebini belirleyebildiler mi?"

"Evet. Kuzenim, babam öldüğünden beri aslında darmadağın bir haldeydi, çok fazla sakinleştirici, çok fazla uyku ilacı... Virajı almak yerine dümdüz gitmiş ve o anda çok da hızlı gidiyormuş, duvarı kırmış. Kendisini toparlayamamıştı, babama gerçek bir tutkusu vardı, ona âşıktı."

Bu iki kelimeyi, tutku ve aşkı, kesin ve net bir ses tonuyla söyledi, ana hatların keskinliğiyle neredeyse her türlü anlam kaymasını ortadan kaldırırcasına. Hoparlörden Milano'ya giden yolcular için anons geçildi.

Montalbano, arabasını bıraktığı havalimanı otoparkının dışına çıktığı anda gaz pedalına sonuna kadar asıldı, hiçbir şey düşünmek istemiyordu, sadece sürmeye konsantre olmak istedi. Yüz kilometre sonra yapay bir gölün kıyısında durdu, arabadan indi, bagajı açtı, medikal boyunluğu aldı, suya fırlattı ve batmasını bekledi. Ve sonra gülümsedi. Bir Tanrı gibi davranmak istemişti, Livia haklıydı, o vasat Tanrı, daha ilk ve de son olmasını umduğu bu deneyiminde doğru tahmin yürütmüştü.

Vigàta'ya ulaşmak için her koşulda karakolun önünden geçmesi gerekiyordu. Ve tam olarak orada arabasının bozulacağı tuttu. Montalbano tekrar ve tekrar arabayı çalıştırmayı denedi ama sonuç alamadı. Arabadan indi, yardım istemek için karakola gitmek üzereydi ki onu tanıyan ve başarısızlıkla sonuçlanan girişimlerini gören bir polisin ona doğru yaklaştığını gördü. Adam kaputu kaldırdı, birkaç şey yaptı ve kapattı.

"Tamamdır, her şey yolunda. Ama siz yine de bir baktırın."

Montalbano tekrar arabaya bindi, motoru çalıştırdı ve düşen gazeteleri almak için eğildi. Kalktığında açık olan pencereye yaslanmış Anna'yı gördü.

"Nasılsın Anna?"

Kız cevap vermedi, sadece ona bakıyordu.

"Ee?"

"Sen dürüst bir adamdın ama değil mi?" diye tısladı.

Montalbano, onun Ingrid'i yarı çıplak yatağında yatarken gördüğü geceden bahsettiğini anladı.

"Hayır, değilim," dedi. "Ama senin düşündüğün anlamda değil."

***